

Uvodnik

Jurij Paljk

Do kdaj še?

Človeštvo je že izčrpalo razpoložljive naravne vire za letos, je v ponedeljek, 29. julija, sporočila Slovenska tiskovna agencija. Tako letos najbolj zgodaj doslej obeležujemo dan ekološkega dolga, na katerega je človeštvo po izračunih organizacije Global Footprint Network izbralo toliko naravnih virov, kolikor jih je Zemlja sposobna pridelati oziroma obnoviti v enem letu. V zadnjih 20 letih se je dan ekološkega dolga pomaknil za dva meseca naprej. Predlani smo ga obeležili 2. avgusta, lani 1. avgusta. Letos je ta dan 29. julija, kar je najbolj zgođen datum, odkar je Zemlja v začetku 70. let prejšnjega stoletja vstopila v ekološki dolg.

“Za trenutne potrebe človeštva po naravnih virih bi potrebovali 1,75 planeta. Stroški globalne ekološke porabe se povečujejo, kažejo pa se v obliki krčenja gozdov, erozije tal, izgube biotske raznovrstnosti in kopičenju ogljikovega dioksida v ozračju. To pa vodi do podnebnih sprememb in pogostejših ekstremnih vremenskih dogodkov”, izpostavljajo avtorji poročila. Po podatkih organizacije je Slovenija v ekološki dolg letos vstopila 27. aprila, lani 12. maja. Evropsko povprečje je 10. maj. Med državami EU je v ekološki dolg najprej oz. 16. februarja vstopil Luksemburg, najpozneje pa 22. junija Bolgarija. ZDA so ga imele že 15. marca, Kitajska 14. junija. Najpozneje ga bo imel Niger, vire bo po napovedih izčrpal 25. decembra. Kot so še izračunali v organizaciji, bi uravnoteženje lahko dosegli, če bi do leta 2050 dan ekološkega dolga na leto premaknili za pet dni naprej. Zato so v organizaciji pozvali k ukrepanju. Če bi polovico porabe mesa nadomestili z vegetarijansko hrano, bi dan pomaknili za 15 dni bolj proti koncu leta, z zmanjšanjem ogljikove komponente pa bi ga lahko prestavili za 93 dni, so navedli. Kazalec, na podlagi katerega se računa okoljski dolg, je okoljski ali ekološki odtis, ki se izraža v globalnih hektarih plodne zemlje na prebivalca. Za posamezno državo se računa kot razlika površino, ki bi bila potrebna za proizvodnjo porabljenih naravnih virov, in sedanjo površino naravnih ekosistemov, ob upoštevanju uvoza in izvoza.

Morda se te besede zdijo zelo zapletene, a niso. Povedano zelo preprosto: pojemo in porabimo več, kot nam lahko Zemlja nudi. Na Slovenskem pomeni to tudi divje sekanje gozdov in razprodaja narodnega zelenega bogastva, ki smo mu priča vsak dan; dovolj je, da se ozremo okrog sebe na avtocesti in opazujemo stotine tovornjakov z izvrstnim slovenskim lesom, s slovenskimi hlodi, ki potujejo proti Avstriji, Italiji, v predelavo največkrat, za “pelet”, kurivo, ki ga potem slovenska podjetja uvažajo... Dodajmo še divje onesnaževanje, podnebne spremembe, ki jih zakrivlja človek z nevarnimi plinskimi izpusti, in dobimo nič kaj rožnato sliko. Požrešni smo postali, presiti in požrešni, bogati svet, seveda, drugi ne, a kot ugotavlja slovenska klimatologinja Lučka Kajfež Bogataj, bi moralo priti do resnih, strukturnih premikov na državnih in meddržavnih ravneh, kajti posameznik lahko naredi bore malo. Prof. Lučka Kajfež Bogataj velja za ugledno raziskovalko podnebnih sprememb, predvsem pa njihovega vpliva na rast in kmetijsko pridelavo, stalno pa opozarja tudi na preveliko porabo naravnih virov, na naš odnos do narave in samih sebe.

/ str. 14

Dvojezične table na obrobju Beneške Slovenije

Foto Suzi P.

Za slovenski jezik gre!

Dovolj je! Slednjič je dovolj!

Predsedniku RS, Državnemu zboru RS, Vladi RS, Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport RS, Ministrstvu za kulturo RS – Službi za slovenski jezik, Ustavnemu sodišču RS, Senatom slovenskih univerz, Javnosti

Odgovor Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS na najino protestno izjavo *Countdown ali Obramba slovenskega učnega jezika na univerzah pred globalnim ropom*, je antološki primer birokratskega novoreka. Naj kot primer dvočlenega manipuliranja z ustavnim položajem slovenščine navedeva le naslednji odstavek o predlogu novega Zakona o visokem šolstvu, ki predvideva radikalno uvedbo angleškega učnega jezika na naše univerze:

“Namen predloga tako nikakor ni izrivanje slovenskega učnega jezika, ampak bolj jasna določitev načina izvajanja poučevanja v tujih jezikih z namenom skrbeti za razvoj in učenje slovenščine v visokem šolstvu, kar je korak k širšemu načinu urejanja slovenskega jezika v visokošolskem prostoru. S predlogom sprememb ni ogroženo ustavno določilo, da je uradni jezik v Sloveniji slovenščina, poudarja pa izvajanje ustavno zagotovljene svobode znanstvenega in umetniškega ustvarjanja”.

Naj prvi stavek tega praznega sladkorečja preveleva v slovenščino: “Izrivanje slovenščine kot učnega jezika na univerzah pomeni razvoj slovenščine”. Vredno Orwella.

/ str. 9

prof. dr. Boris A. Novak, pesnik
prof. dr. Dean Komel, filozof
Ljubljana, 18. julija 2019

POGOVOR Betty Maraž in Valentina Milocco

Z vedrino in prijaznim nasmehom vabita v Katoliško knjigarno

Katoliška knjigarna ima sedež v eni najstarejših slovenskih stavb na Travniku v Gorici. To je najstarejša slovenska knjigarna v Italiji in najstarejša knjigarna v Gorici, vpisana je tudi v seznam zgodovinskih knjigarn pri Ministrstvu za kulturne dobrine Republike Italije. V njej sta zaposleni prodajalki, sončni osebi, ki zgodaj zjutraj in tudi pozno zvečer svoje stranke in tudi nas, ki delamo v isti stavbi, vedno pozdravita z najlepšim nasmehom in prijazno besedo. Betty Maraž in Valentina Milocco sta pristali na kratek pogovor in nam spregovorili o svojem delu in načrtih za prihodnost knjigarne.

Betty Maraž

Valentina Milocco

Travnik ni več živahen kot včasih. Občutite posledice gospodarske krize tudi vi? Ali mislite, da bi bilo ponovno odprtje Bombijevnega predora pozitivno za delovanje knjigarne? B. M. Gotovo občutimo tudi mi posledice vsesplošne gospodarske krize, prepričani pa sva, da bi odprtje predora in ponovna vzpostavitev pomembne cestne povezave v mesto olajšala prihod kupcev na Travnik.

V. M. Pomembno bi bilo tudi, da bi goriška občina poskrbela za večje število parkirnih prostorov.

/ str. 6

Katja Ferletič

31. Romanje treh Slovenij na Svete Višarje - 4. avgusta 2019

Na Svetih Višarjah se bodo že 31. leto zapored srečale tri Slovenije: matična, zamejska in izseljenska. Na vrh Svetih Višarj se udeleženci lahko odpravijo peš po romarski poti ali pa z gondolo.

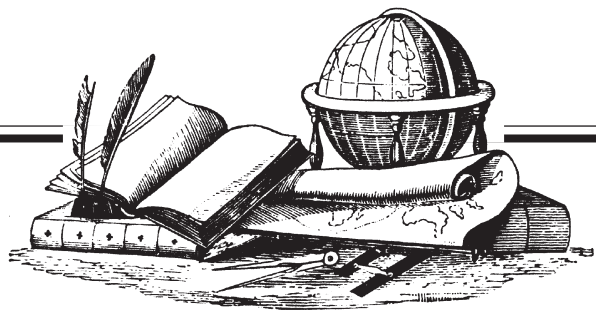
Program:

- 10.30: predavanje pravnika, vrhovnega in nekdanjega ustavnega sodnika Jana Zobca, z naslovom Tri Slovenije, ena identiteta.
- 12.00: slovesna sveta maša, ki jo bo skupaj z izseljenskimi in drugimi duhovniki daroval

koprski škof msgr. dr. Jurij Bizjak.

- 13.00: po maši bo na ploščadi za cerkvijo kulturni program. Tako mašo kot kulturni program bosta s petjem in glasbo sooblikovala zbor Slovenski cvet iz severne Nemčije in pa Kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov.

Dogodek organizirata Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi. Romanje sofinancira Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Deželni rebalans bo sprostil 900 tisoč evrov iz zakona 38

Porazdelitev dogovorjena z deželno komisijo

Deželni svet je v četrtek, 25. julija, prižgal zeleno luč za porazdelitev približno devetsto tisoč evrov državnih sredstev iz zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost na osnovi mnenja, ki ga je izrazila deželna posvetovalna komisija. "Skoraj dvesto petdeset tisoč evrov bo namenjenih objavi novega razpisa za obnovitvena dela na sedežih slovenskih organizacij in ustanov, ki je v minuli zakonodajni dobi že omogočil vzdrževanje in ovrednotenje številnih društvenih nepremičnin. Slovenskemu raziskovalnemu

inštitutu smo namenili štirideset tisoč evrov za strokovne raziskave v pripravo na 3. deželno konferenco o slovenski manjšini, ki bo prihodnje leto. Istega leta se bomo spomnili tudi na stoletnico požiga Narodnega doma, tako da smo svečanostim in pripravljali študiji za vračanje nepremičnine slovenski skupnosti ter določitev njene namembnosti namenili sto tisoč evrov. Posebno pomembna je tudi postavka v višini skoraj pol milijona evrov, ki bo v prihodnjem triletnem namenjena izobraževanju, kadrovanju in usposabljan-

ju naše mladine, tudi z omogočanjem delovnih praks v slovenskih organizacijah in ustanovah, s čimer naj bi pospešili razvoj novih gospodarskih in kulturnih pobud", poudarja deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. "Poleg tega - sklepa Gabrovec - je vredno omembe tudi ponovno financiranje delovanja Deželnega koordinacijskega odbora za skupno lastnino, ki zaobjema tudi Agrarno skupnost jusov in srenj na Tržaškem in Goriškem, za kar sva si že decembra lani prav tako skupaj prizadevala s kolegom Danilom Slokarjem".

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec o rebalansu

Obveze za podeželje naj ne gredo v pozabo!

V teh dneh se deželni svet FJK ukvarja z razpravo o deželnem rebalansu, s katerim je prerazporejenih približno 150 milijonov sredstev. Večji del vsote je seveda namenjen osrednjim deželnim stebrom, kakršni so zdravstvo in socialna varnost ter podpora razvoju gospodarstva in politikam za zaposlovanje. V okviru splošne razprave je posegel tudi deželni svetnik SSK Igor Gabrovec, ki je opozoril na vrsto odprtih vprašanj in priorit, katerim je posvetil sveženj vloženih popravkov k finančnim dokumentom, na katere se vrača v razpravi o posameznih členih. "Ponovno sem izpostavil vprašanje obvez glede razvoja podeželskega gospodarstva na Tržaškem, ki jih je deželna uprava skupaj z italijansko vlado slovesno sprejela in podpisala leta 2010. Pomemben del obvez, ki so se zapisale v t. i. protokolu o Proseccu, ni bilo uresničenih. Pri tem mislim zlasti na financiranje razpisov za razvijanje novih ali utrditve obstoječih kmetijskih podjetij, za kar je danes veliko povpraševanja. Deželna vlada je svojčas plačala in objavila načrt za razvoj kmetijstva na Tržaškem, znan kot kraški masterplan, ki se je kaj kmalu prelevil v veliko in

zanimivo sanjsko knjigo. Namenskih sredstev ni nikdar bilo in medtem je protokol tudi formalno zapadel. Deželnemu svetu FJK sem zato ponovno dejal, da obveze javnih uprav ne zapadejo, še posebno ne tiste, ki jih uprave niso še vzele v poštev. Javna uprava mora prva dajati zgled dosled-

nosti in zanesljivosti. Kar sta deželna vlada in Rim obljubila, naj tudi uresničita na način in v oblikah, za katere se lahko pogovarjamo in dogovorimo. Načelno pa moramo soglašati vsaj pri dejstvu, da nespoštovane obveze

javne uprave ne gredo v pozabo, ne zapadejo, ne morejo biti zatajene", je med drugim poudaril deželni svetnik Gabrovec. V svojih posegih je zagovarjal potrebo, da deželna uprava nameni večjo pozornost in dodatna sredstva za razvoj čebelarstva in izplačevanje škode, ki jo vsako leto kmetijstvu povzroča divjad. Deželni svetnik SSK je spregovoril tudi o potrebi po okrepitvi finančnih postavk za redno in izredno vzdrževanje šolskih poslopj, saj so številne šole in vrtci v slabem stanju, kar ogroža kakovost in mestoma varnost pouka. "Prav tako je smotno in potrebno vlaganje v sofinanciranje posegov tako zasebnikov kot javnih uprav, ki težijo k ovrednotenju starih vaših jeder, medtem ko narašča zanimanje naših državljanov za ekološko sprejemljivejša motorna vozila in za električna kolesa, ki obenem predstavljajo zanimivo priložnost na področju razvijanja turističnih kolesarskih poti", je še dejal Gabrovec.

O finančnih postavkah, ki približe zadevajo porazdelitev sredstev za slovensko manjšino, je razprava tekla v teh dneh. "Že sedaj pa lahko izrazim svoje zadovoljstvo, saj je odbornik Pierpaolo Roberti v glavnem upošteval in udeležil smernice in ukrepe, za katere smo se dogovorili v sozvočju z deželno posvetovalno komisijo in torej s slovenskimi organizacijami", je povedal deželni svetnik Slovenske skupnosti.

skega jezika, utrjevanju slovenske identitete ter aktivni povezanosti z matično domovino. 3. Udeleženci XVIII. Vseslovenskega srečanja ugotavljajo, da je potrebna ustrezna razvojna vizija delovanja slovenskih društev in organizacij zunaj meja Republike Slovenije, ki bo v večji meri pritegnila in aktivno vključila pripadnike mlajših generacij. 4. Udeleženci XVIII. Vseslovenskega srečanja podpirajo idejo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu o vzpostavitvi informacijske pisarne, ki bi zainteresiranim povratnikom ali potomcem slovenskih rojakov zunaj meja Republike Slovenije lahko pomagala pri uspešni reintegraciji v slovensko družbo.

Priporočila XVIII. Vseslovenskega srečanja

Štirje zelo pomembni nasveti

Udeleženci XVIII. Vseslovenskega srečanja, ki je potekalo 4. 7. 2019 v Državnem zboru, so soglašali z naslednjimi priporočili: 1. Udeleženci XVIII. Vseslovenskega srečanja priporočajo Vladi Republike Slovenije, da z oblikovanjem usmeritev in ukrepov na področju gospodarske, socialne in družinske politike, izobraževanja in zaposlovanja naslovi ključne vzroke odhajanja mlade generacije in čim prej pristopi k preprečevanju

ju nadaljnega izseljevanja oziroma bega možganov ter spodbuja njihovo kroženje, povezovanje in vračanje mladih Slovencev, ki živijo v zamejstvu in po svetu v matično domovino. 2. Udeleženci XVIII. Vseslovenskega srečanja priporočajo Vladi Republike Slovenije, da nadgradi ukrepe, s katerimi bi mlade pripadnike slovenske skupnosti, ki živijo zunaj Republike Slovenije, še bolj spodbudila k ohranjanju in spoznavanju slovenske kulture, učenju sloven-

Predsednik SSO Bandelj na obisku v Ljubljani s predstavniki FUEN-a

Upati je v boljše čase za manjšine

Predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj je imel s predstavniki organizacije FUEN v ponedeljek, 22. julija, uspešen delovni obisk v Ljubljani. Namen srečanj pod

nameravajo oblikovati temelje za vzpostavitev celovitega pravnega okvira EU za pravice manjšin. Za zagotovitev uradne slovenske podpore pobudi se je skupina srečala s predsednikom Državne

Minority SafePack. Obljubila je, da bo podprla večstrankarsko parlamentarno resolucijo, ki podpira manjši varni paket. Minister Česnik je napovedal, da bo pozval k podpori pobude manj-

vodstvom predsednika FUEN Loranta Vinczeja in podpredsednice Angelike Mlinar, vodje slovenskih organizacij članic, je bilo pridobivanje podpore vlade in parlamenta Republike Slovenije za pobudo Minority SafePack, katere cilj sta zaščita narodnih skupnosti in spodbujanje jezikovne in kulturne raznolikosti. Poleg predsednika Vinczeja in podpredsednice Mlinarjeve so bili prisotni tudi dr. Valentin Inzko za Narodni svet koroških Slovencev iz Koroške, Walter Bandelj za SSO iz Italije in FUEN-ov svetovalec Nagy Dénes András. Minority SafePack, ki ga podpira 1.128.385 državljanov EU, od tega 6168 državljanov Slovenije, je evropska državljanska pobuda, ki vsebuje devet predlogov. Skupaj

ga zbora RS Dejanom Židanom, podpredsednico vlade in ministrice za infrastrukturo Alenko Bratušek, ministrom Petrom Jožefom Česnikom in državnim sekretarjem Dobranom Božičem na Ministrstvu za zunanje zadeve. Predsednik FUEN-a je vsem predstavil MSP kot sedanji najpomembnejši projekt pri organizaciji FUEN. Podpredsednica FUEN-a, Angelika Mlinar, je poudarila okvir za zaščito manjšin, ki ga ima Slovenija za madžarske in italijanske avtohtone skupnosti, ki je primer dobre prakse, po katerem bi se morale zgledovati vse države v Evropi. Podpredsednica vlade Alenka Bratušek je potrdila, da ona in njena stranka podpirata pobudo

šega varnega paketa na Strateškem forumu, ki bo potekal letos na Bledu. Državni sekretar Božič je povedal, da je Minority SafePack instrument, s katerim lahko najboljše obstoječe prakse na ravni držav članic EU, kot so tiste v Republiki Sloveniji, pridejo na raven Evropske unije. Državni sekretar je ob tem opozoril, da bi morala tema zaščite narodnih manjšin postati ključna točka v prihajajočem slovenskem predsedovanju Evropskega sveta. Predsednik Državnega zbora RS Dejan Židan je obljubil, da bo FUEN imel priložnost predstaviti to pobudo v Državnem zboru. Srečanja so bila plodna in kažejo na, upamo, vedno boljše prihodnost za manjšine.

Stefania Beretta

Povejmo na glas

Vrednote rešujejo, ne trdi prijemi

Živimo v času, ko se določena visoka politika zavzema za trše prijeme v odnosu do vsega, kar ni v redu in prav. Ta politika seveda izhaja iz nemajhne podpore javnega mnenja, saj se očitno zdi, da drugače ne bo mogoče zaježiti preštevilnih prestopkov in nezakonitosti. Policija naj bo bolj oborožena, v bran pred takšnim in drugačnim kriminalom je nujno postaviti več video kamer, in to pred šole, v šole, celo v domove za ostarele in še kam, na ceste pa večje število skritih merilcev hitrosti avtomobilov, pri čemer ne manjka pozivov k strožjim zapornim kaznim, ki da so v mnogih primerih zagotovo prenizke in že kar žaljive - namreč v odnosu do žrtev zločinov in npr. vsakršnega nasilja nad ženskami, v odnosu tudi do vseh umorjenih in njihovih svojcev. Z eno besedo: do zdaj smo bili do vseh tistih, ki so grobo zabredli v nedovoljeno, premehki, preko vsake mere razumevajoči. Zaradi te naše popustljivosti smo se znašli pred velikansko goro kršitve zakona in zločinstva, skrajni čas je, da pričnemo ukrepati ostreje, le tako se bomo rešili zla in bodo poštene ljudje mirno živeli. V ospredje je na ta način stopilo prepričanje, da bodo odločnejši prijemi zoper vsa kriminalna dejanja napravili red in v tem duhu se zakonodaja tudi spreminja, da bi se pač vsi morebitni prestopniki prestrašili, se pred nezakonitim dejanjem ustavili in ga sploh ne storili. Toda v resnici to ni tako, še tako ostre kazni, posebej zaporne s smrtno obsodbo vred, kjer je ta še v veljavi,

število zločinov v bistvu ne zmanjšajo, kar je že pred leti dokazala temeljita in natančna raziskava, ki so jo izvedli v Združenih državah Amerike: ostri prijemi nimajo želenega učinka. Raziskava je s tem izsledkom razumljivo presenetila, saj je postavila prepričanje o trdem kaznovanju pod velik vprašaj oziroma se je bilo po njeni zasluzi mogoče vprašati, kateri pa so potemtakem drugačni družbeni prijemi, ki omogočajo varno in prijazno družbo. Vsekakor tisti, ki izhajajo iz vrednot. Iz vrednot, kot so spoštovanje sočloveka, poštenost, dogovarjanje, sporazumevanje, upoštevanje sočloveka kot sebi enakega, nikoli in v nobenem primeru manjvrednega, ker ne more biti nikoli na mestu občutek lastne večvrednosti in s tem pravica do vsiljevanja svoje volje. V odnosu do sočloveka, torej brez prevar in zahrbtnosti, pač pa z dobroto in še enkrat dobroto, da bi vsi vzljubili dobro in lepo, da bi odkrili lepoto dobrote in ljubezni, da bi odkrili željo za srečo drugega in drugih in se odtrgali od sreče zgolj za samega sebe. In v tej luči bi se morali zavzeti boriti za ohranitev in trajnost vrednot v vsakem od nas, močneje bi morali verjeti v zasebno in predvsem uradno vzgojo in ustvariti zanj dosti boljše pogoje, kot jih ima doslej. Predvsem pa bi toliko bolj veljalo nagovarjati javno mnenje, naj se osredotoči na vrednote in jim nameni prostor, da bodo polno zaživele. Zdaj so namreč stisnjene v kot in je njihov vpliv vse manjši in manjši.

Janez Povše

Razmisleki o naši preteklosti: samorastniško delo razgledanega in uporniškega duha

Angel Martelanc in njegovo iskanje slovenske zgodovine

Angel Martelanc izhaja iz stare slovenske družine, ki je v Barkovljah pustila sledove že od leta 1400. Doma so govorili barkovljansko in po očetovi poroki z Dolenjko dolenjsko, družina pa je bila razgledana in zavedna. Oče je obiskoval realno gimnazijo (bil je sošolec msgr. Ukmarja), poznal 5 ali 6 jezikov in privlačilo ga je zvezdoslovje. Bil je obdarovan s podjetniško nadarjenostjo, politično pa je pripadal socialdemokratski ideji. Očetova sestra Amalija, splošno poznana kot "učiteljica Malči", je bila pod staro Avstrijo učiteljica v slovenski šoli in je gojila preprosto, srčno krščanstvo. Po prihodu Italije je izgubila službo, ker ni dovolila, da bi ji poitalijančili priimek. Domače otroke je poučevala ilegalno do konca druge svetovne vojne, ko je dobila službo pod Zavezniško vojaško upravo. Šlo je za kulturno, narodno, versko čutečo, odprto družino. V njej je bil istrski rojak in čedermac Dušan Jakomin, preden je oblekel duhovniški talar, kot domač človek. Očetu Angelu Martelancu in materi Amaliji Kurent sta se rodila dva otroka, najprej Nada, slovenska učiteljica, ki je nazadnje poučevala v rodni Barkovljah in ki se je ljudje radi spominjali tudi zaradi kulturnega in verskega udejstvovanja, in Angel, raziskovalni svobodni duh in avtor pričujočega dela.

Angel se je rodil 12. avgusta 1935 v Šentrupertu na Dolenjskem očetu Angelu in materi Amaliji Kurent, ki je šla iz Trsta rojevati na svoj dom. Mati ni imela višjih šol, bila pa je razgledana in pametna, medtem ko je bil oče poslovnež, ki je svojo priljubljenost odkril v nastajajoči industriji predelave rib. Svojega "poklica" se je naučil pri očetu Justu, ki je bil direktor tovarne sardin v škatlah v Fažani v Istri, nato pa v tovrstnih tovarnah služboval od Izole, preko otokov od Unij do Visa in do Trogirja, kjer je tovarno za predelavo sardin vodil že sam. Tam je Angel preživel otroštvo in tam je mlado družino dosegla druga svetovna vojna. V vojnih letih je Angel nekako skrpal prve razre-

de osnovne šole. Leta 1946 pa se je družina vrnila v Barkovlje, kjer se je vpisal v 1. razred slovenske nižje srednje šole, nato pa na realno gimnazijo, danes znanstveni licej France Prešeren v Trstu, kjer je leta 1954 maturiral. Čas šolanja je sovpadal z obstojem Svobodnega tržaškega ozemlja, ko je bila leta 1954 Cona A, v katero so spadale Barkovlje, priključena k Italiji. V tem letu se je mladi fant odločil za nadaljevanje študija v Ljubljani. Najprej se je vpisal na Fakulteto za gradbeništvo in nato na Fakulteto za arhitekturo, vendar je študij pri 21 letih opustil in se zaposlil. Njegova največja želja je bila namreč letenje. Za kariero pilota pa je bil tedaj prestar in edina možnost je obstajala preko po-

doma sezidal novo hišo, je raje sprejel premestitev k telefonski družbi SIP, kasnejši Telecom, kjer je ostal do upokojitve leta 1990.

Po upokojitvi, ki jo je dočakal pri 55 letih sredi vitalnega obdobja, se je lahko posvetil proučevanju zgodovine. Podzvestno je namreč dojemal, da z zgodovino, ki smo se jo učili v šolah, nekaj ni v redu. Kako je namreč mogoče, da so naši predniki kmalu po priselitvi kot barbari kar naenkrat vzpostavili tako moško in obsežno državo Karantanijo, ki je segala od Jadrana daleč v alpsko območje, v obdobju navske ravnice in proti osrčju Evrope? V roke je dobil knjigo *Veneti, naši davni predniki* avtorjev Mateja Bora, Jožka Šavlija in Ivana Tomažiča in pustolovščina, ki jo poznajo mnogi, ki so se podali na pot odkrivanja nepoznatih delov slovenske zgodovine, se je začela.

Obdobje odkrivanja je sovpadalo s hudo boleznijo Angele žene Evce Znidersic, profesorice italijanščine na nižji srednji šoli na Opčinah, ki je leta 2005 po mučnem in napornem prizadevanju preminila. Za tem se je avtor posvetil študiju zgodovinskih virov. Najprej je iskal po slovenskih virih. Obiskoval je knjižnice in brskal po literaturi, a o starejši zgodovini Slovencev ni našel ničesar. Nato je segel po italijanski literaturi. V tem času je spoznal prijatelja Claudija Gustina, ki je veliko sodeloval pri izdaji različnih knjig o tržaških rajonih in bližnji okolici in posedoval veliko število arhivskih virov. Tudi prijatelj je zanimala slovenska zgodovina, a je za razliko od Angela obiskoval italijanske šole in živel v italijanskem okolju. Med njima se je razvilo plodno sodelovanje. Zavzeto sta proučevala zgodovinske virov in si izmenjavala podatke, poleg tega je Gustin opravil tudi pomembno delo v raziskovanju lokalnih arhivskih virov in arheoloških raziskav. Proučila sta vse, kar jima je prišlo pod roke, od dela *I Veneti* Loredane Capuis, preko del *Storia dei Greci* in *Storia di Roma* Indra Montanellija, pristnega

potomca Etruščanov, ki je opozoril na razliko v kulturi teh ljudstev, do knjige *La lingua venetica* avtorjev Giovannija Battiste Pellegrija in Alda Luigija Prosdocima, raziskav Raffaella Battaglie in drugih. Nato sta segla po starejših virih. Pri piscih,

svobodni mislec Franc Jeza, osrednja idejno obarvana pola slovenske skupnosti v Italiji pa sta v glavnem sledila kulturni in narodnostni politiki slovenskih državnih ustanov. Raziskovanje je šele trkalo na vrata tržaških kulturnih ustanov in medijev. Ena prvih lastovk na Tržaškem je bil radijski niz o sporočilih istrskega govora *Šak, šak je delala*, ki sem ga pod uredništvom Loredane Gec pripravila sama za Radio Trst A. Niz je predstavljal neke vrste zapoznelo nadaljevanje nizov o istrski kulturi iz 90. let prejšnjega stoletja, vendar

dejavnosti, premikih in osvajanju, filozofiji proizvajalcev in osvajalcev, kar ga na koncu pripelje do sklepa, da so imeli naši predniki pred nekaj tisoč leti enako raven pismenosti in kulture kot Grki in Rimljani. Tako je vsaj intimno prepričanje avtorja, do katerega pa bo prišel tudi marsikateri bralec, ki bo sledil branju in postavljanju vedno novih vprašanj. Tako spraševanje se poraja vsakemu proučevalcu zgodovine, bodisi nekoč ali danes, in naj gre za zapisovalca tekočih dogodkov ali pisca, ki za nazaj poustvarja zgodovino svojega in s tem tudi drugih narodov. Svoje odgovore na vprašanja pa dajejo vsi zgodovinsopisci državotvornih "zgodovinskih" narodov. No, z izjemo nekaterih, ki povzemajo narodno zgodovinsopisje drugih, med katerimi smo tudi Slovenci.

Odlike avtorja so na eni strani razgledanost, poznavanje več jezikov z latinščino vred, seznanjenost z novejšo literaturo, na drugi pa samostojnost in neodvisni, svobodni duh ter razmišljanje z lastno glavo. Kot je rekel ob neki priložnosti avtor sam: "*Pri tem delu moram imeti znanje, poznati moram stari govor in njegove besede in imeti moram malo domišljije*". Pri Martelancu ob dobrem pregledu nad staroselskimi najdbami izstopa prav smelo tolmačenje imen splošnega in krajevnega značaja.

S tem se pridružuje vrsti sodobnih avtorjev, ki s svojega zornega kota, na osnovi lastnih znanj in poznavanja krajevnih narečij, raziskujejo izvore besed in se odkrivanja starejših zgodovine lotevajo preko jezika. Nekateri sklepi so bolj utemeljeni, drugi manj, eni so bolj smiselni in logični kot drugi, nekateri so skladni in se dopolnjujejo, drugi gredo vsakega. Vsaka stvar posebej pa je pomembna. Lahko bi rekli, da je sedanje raziskovanje starejših slovenske zgodovine, ki ga opravljajo neodvisni slovenski raziskovalci – med njimi doberšen del tehnično podkovanih avtorjev in poznavalcev starih ljudskih govorov –, v fazi evidentiranja in presejanja virov, podatkov, predpostavk in zaključkov. V tej fazi je – še posebej zaradi velikih praznin, uničenih virov in nekritično sprejetih trditvev – pravzaprav pomembno zabeležiti in preveriti vsakršno prvirno ne glede na ujemanje s sedanjo teorijo in ne glede na to, da se nam določene povezave in razmišljanje zdijo "nemogoči". V delu Angela Martelanca bomo našli veliko: obilo virov, podatkov, slikovnega gradiva, novih izhodišč in sklepov. To je samorastniško delo razgledanega in, kot sam pravi, uporniškega duha, ki so ga na realni gimnaziji naučili, da imaš glavo zato, da jo uporabiš. In da ne boste mislili, da uveljavljeni pisci, ki se jih danes učimo v šoli, pri svojem delu in izpeljavah niso uporabljali domišljije. Želja in domišljije. Ko se danes očitajo neodvisnim raziskovalcem nestrokovnost ali pomanjkljivosti pri utemeljevanju, je priložnost, da se isti standardi uporabijo pri preverjanju trditvev v debelih knjigah. Poskusite to – zelo boste presenečeni.

Leda Dobrinja

Sinji Vrh, 19. - 23. avgusta 2019

25. Mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas

Udeleženci letošnje, že "srebrne" likovne kolonije Umetniki za karitas bodo: Skender Bajrovič, Klementina Golija, Andrej Jemec, Joso Knez, Nikola Marković, Nikolaj Mašukov, Noriaki Sangawa, Veljko Toman, Nina Zuljan. Za dan ali dva bodo kolonijo na Vidmarjevi domačiji na Sinjem vrhu nad Vipavsko dolino s svojo udeležbo počastili tudi umetniki Mirsad Begić, Lojze Čemažar in Zmagor Modic. Pridružili se bodo še strokovni sodelavci ter udeleženci preteklih kolonij in darovalci ob dnevu odprtih vrat. V četrtek, 22. 8., bo dan odprtih vrat.

Ob 18. uri bo predstavitev umetnikov za Karitas.

Kulturni program bodo sooblikovali Gorjani.

Koprski škof dr. Jurij Bizjak ter ajdovski župan Tadej Beočanin bosta udeležence in prisotne nagovorila.

Darovi za likovna dela bodo namenjeni pomoči mladim.

Geslo kolonije in prodajnih razstav 2019/2020 je "... odrinimo na globoko..."

25. mednarodna likovna kolonija je posvečena mladim PRAVILNIK

1. Namen likovne kolonije Umetniki za karitas:

- druženje umetnikov v duhu podarjanja talenta, znanja in časa za druge,
- potovanje razstav s sporočilom umetnosti in dobrotelčnosti,
- plemenitenje posameznikov in

Krmpotić, Tone Seifert, Bogdan Soban in Janez Štros.

3. Člani organizacijskega in strokovnega sveta so ob 25. mednarodni likovni koloniji zavzeli stališče:

Jožica Ličen (foto JMP)

Anamarija Stibilj Šajn (foto JMP)

Andrej Jemec (foto JMP)

Nikolaj Mašukov (foto JMP)

družbe z umetnostjo sedanjega časa in prostora,
- s prostovoljnimi prispevki in donacijami pomagati mladim v stiski.

2. Organizator: Škofijska karitas Koper, ki jo zastopa ravnateljica in voditeljica projekta Umetniki za karitas Jožica Ličen

Strokovni svet: Anamarija Stibilj Šajn, umetnostna zgodovinarica in likovna kritičarka ter likovni ustvarjalci: Jože Bartolj, Lucijan Bratuš, Milena Gregorčič, Azad Karim, Silva Karim, Mira Ličen

Od ponedeljka, 19. 8., do petka, 23. 8. 2019, se povabi "za pet dni" kot udeležence akademsko izobražene ali drugače priznane likovne umetnike iz domovine in tujine.

Po eno likovno delo ter predstavitev avtorja se objavi v katalogu. V sredo, 21. 8., so za dva dni povabljeni tudi udeleženci 24. likovne kolonije; zvečer je za udeležence in zainteresirano javnost v sodelovanju z radiem Ognjišče Pogovor o umetnosti in dobrotelčnosti.

V četrtek, 22. 8., "Dan odprtih vrat": Ta dan so povabljeni udeleženci prejšnjih kolonij ter drugi slikarji in kiparji, ki bi želeli za namen kolonije podariti svoj likovni zapis. Imena vseh se objavi v katalogu.

Dan je namenjen tudi drugim obiskovalcem in jim daje možnost posvojitve ali rezervacije likovnih del.

Ob koncu dneva bodo predstavitve udeležencev, namen projekta Umetniki za karitas in kulturni program.

4. Karitas, ob pomoči podporni-

postavlja pogoje glede umetniškega izražanja ali teme likovnega dela.

Geslo kolonije in razstav 2019/2020 se glasi: "Odrinite na globoko", ki se navezuje na Sveto pismo, Lukov evangelij 5, 4-7..... 4 Ko pa je nehal govoriti, je rekel Simonu: "Odrini na globoko in vrzite mreže za lov"! (5) Simon mu je odgovoril: "Učenik, vso noč smo se trudili, pa nismo nič ujeli, a na tvojo besedo bom vrget mreže". (6) In ko so to storili, so zajeli veliko množino rib, tako da so se jim mreže začele trgati. (7)

še bolj in predvsem najprej sebe spomnili, da na potrebnost srečevanja v globini naših duš nikoli ne pozabimo.

Sodelavci Karitas pri delu z mladimi vse bolj čutijo, da se mladi bojijo prihodnosti in raje ostanejo 'na plitvini' kot da pogumno 'odrinejo na globoko' in tako začnejo spreminjati sebe in svet na bolje. Prav zato bodo programi Karitas z mladimi podpirali njihovo ustvarjalnost in željo po sprejetosti.

Drugi vidik pa je namenjen umetniškemu izražanju. Mnogi umetniki ustvarjajo to, kar vidijo, da je sprejeto v družbi, kar se trdi, kar podpirajo aktualna politika in moderne težnje, vendar pozabljajo, da mora pravi umetnik pogledati globoko vase in narediti to, kar duša in srce čutita. Tudi zato želi Karitas umetnike spodbujati, da ustvarjajo iz svoje globine.

Darovani znesek ob posvojitvi likovnega dela bo šel v sklad Karitas za pomoč mladim, ki bodo preko programa Popoldan na cesti in Centra Bogdana Žorža za mlade iskali svoje mesto v družbi.

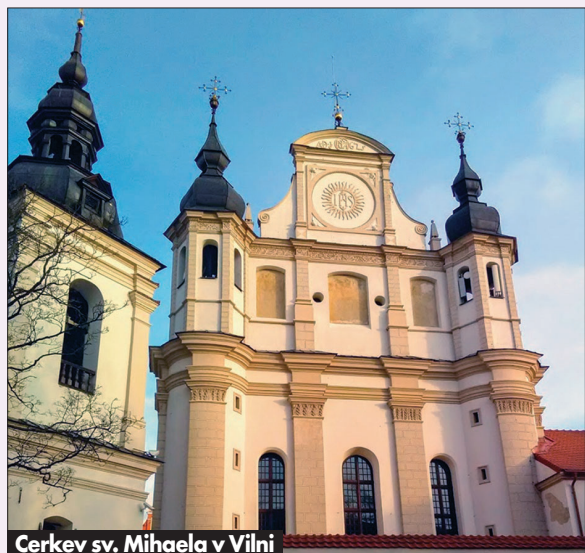
6. Po končani koloniji Karitas izda katalog; odprte prve razstave bo na osrednji prireditvi ob Tednu Karitas v dvorcu Lanthier v Vipavi, 15. novembra 2019. Kasneje bodo razstave potovale, s tem da si organizator ali galerija pridružejo pravico do selekcije razstavljenih del.

7. Pravilnik je bil potrjen na seji Tajništva Škofijske karitas Koper, v Ajdovščini, 26. februarja 2019. Strokovna sodelavka kolonije je Anamarija Stibilj Šajn, ravnateljica Škofijske karitas Koper Jožica Ličen.

NA BOŽJO POT SPET MALO NAKROG (21)

Mariza Perat

Priznanje češčenja podobe Božjega usmiljenja
Medtem se je g. Sopočko, kateremu je s. Favstina pred smrtjo zaupala nalogo, da javnost seznani

Cerkev sv. Mihaela v Vilni

z Gospodovim sporočilom o Božjem usmiljenju in z njegovo željo, naj bo prva nedelja po Veliki noči nedelja Božjega usmiljenja, z vsemi močmi trudil, da bi zaupano mu nalogo čim prej in čim boljše izvršil. G. Sopočko, ki je bil v tem času spiritual bogoslovcev in profesor na teološki fakulteti na Univerzi v Vilni, je najprej stopil v stik s krajevnim nadškofom in ga zaprosil za dovoljenje, da bi podoba Usmiljenega Jezusa smeli javno častiti.

Nadškof, ki je bil do videnja s. Favstine precej zadržan, je sklenil, da skliče posebno komisijo, ki naj odloči, ali bi bila Podoba lahko javno izpostavljena v cerkvi in torej dostopna češčenju vernikov. Proti vsemu pričakovanju je komisija češčenje podobe odobrila. G. Sopočko je o tem skušal seznaniti tudi druge škofo in v ta namen pisal knjižice, pošiljal pisma in ilustracije s podobo Usmiljenega Jezusa. Moral pa je tudi poskrbeti, da bi Cerkev prvo nedeljo po Veliki noči priznala kot nedeljo Božjega usmiljenja. Kot piše David Murgia, je aprila 1939 odšel v Rim, da bi tu dobil tozadevno dovoljenje, vendar mu to ni uspelo. Obrnil se je na takratnega poljskega primasa Avgusta Hlon-

dla, a brez uspeha. Razmišljal je tudi, da bi dal postaviti veliko svetišče, posvečeno Božjemu usmiljenju, a mu je vojna te načrte prekržala.

Marca 1939 se je nad Litvo in zatem nad vso Evropo spustila železna doba vojne. Litvo so zasedle najprej nacistične, zatem pa sovjetske čete. Dne 1. septembra istega leta je Nemčija zasedla Poljsko. Začela se je druga svetovna vojna, ki je s seboj prinesla preganjanje in koncentracijska taborišča. Litva ni bila izjema. Preganjanje je občutil tudi duhovnik Mihael Sopočko, ki se je večkrat kot po čudežu rešil. Leta 1944 je Litva prišla pod sovjetsko zasedbo, kar je nato trajalo do leta 1991. Do leta 1948 je podoba Božjega usmiljenja stala v cerkvi sv. Mihaela v Vilni. Kljub nevarnim časom so jo ljudje vztrajno obiskovali in z velikim zaupanjem molili pred njo. Toda oblasti so omenjeno cerkev, tako kot mnoge druge, tega leta zaprle. Kljub nevarnosti in nemajhnemu tveganju se je, kot piše pisatelj David Murgia, dvema ženskama, Litvanki in Poljakinji, posrečilo, da sta Podobo rešili in jo začasno skrili na podstrešje. Čez čas so Podobo prenesli v cerkev Sv. Duha, vedno v Vilni.

/ dalje

Cerkev sv. Duha v Vilni

ZAKAJ PRAV JEZUS? (79)

PRIMOŽ KREČIČ

Misel o Kristusu v modernem času

Po nastopu reformacije so pokazali svoj pogled na Kristusa veliki mistiki: Ignacij Lojolski (1556), Tereza Avilska (1582), Janez od Križa (1591). V njihovem premišljevanju je bil v ospredju osebni in ljubeči odnos do Jezusove trpečnosti. Temu je sledil racionalistični obrat, ki je zaznamoval nov način mišljenja. Kartezij (+1650) je postavil v ospredje svoj razum in mu dal vlogo, ki je pomembnejša od vere in odnosa. Zavest posameznega človeka in njegove izkušnje je ostal še edini kriterij za oblikovanje vere in utemeljitev kristologije. V istem času se je Pascal (+1662)

zanimal za človeka v njegovi življenjski stvarnosti. Človek je osamljen, povrh tega je tudi grešnik, zato potrebuje Boga, da bi ga vodil iz nemogočega stanja. Pred sabo je imel ponižanega Boga, ki je prišel razodet Boga očetov in prerokov. Spinoza (+1677) je imel Kristusa za največjega filozofa, večjega od Mojzesa, ni pa priznal njegovega vstajenja in učlovečenja. S spoštovanjem do Kristusa in obenem zanikanjem njegove božanskosti je pospešil temeljno sekularizacijo Kristusove osebe. Leibniz (+1716) je poudaril, da je Kristus pokazal ljudem skrivnosti in zakone nebeškega kraljestva, veličino sreče, ki jo Bog pripravlja tem, ki ga ljubijo. Odločilni sta popolnost in sreča. Immanuel Kant (+1804) je postavil religijo izven razuma, na raven morale. Kristus je ideal dobrega, ki je potreben za izpolnitev človeka, vendar ni na absolutni način. Trditve, kot Bog, večno življenje, svoboda človeškega bitja, morejo biti le sad človeškega uma. Samo teoretični razum more odločiti, kar je vredno in kaj ni. Lessing (+1804) je z Rousseaujem (+1778) izpostavil težavo oddaljenosti od Kristusove zgodovine, da ni dejstev, ampak so le pripovedi o Kristusu in čudežih, nismo pa priče Božjega razodetja in čudežev.

Odprlo se je vprašanje, kakšen bi moral biti Bog, da bi lahko postal človek. S tem se je pokazal prehod od razsvetljenstva in pozitivizma k idealizmu. Kristus je iz 'osebe' postal 'ideja'. Fichte (+1814) je prepoznal v Kristusu presežni pomen.

Pri njem je notranja zveza z Bogom, cel svet ne doseže njegove besede in more iz nje živeti. Podoben pogled je imel tudi Schelling (+1854), ki se je posvetil zlasti vidikom zgodovine in svobode v povezavi s Kristusom. Idealistična miselnost je dosegla vrhunec pri Heglu (+1831), ki je osnoval svoj filozofski sistem na kristološki shemi. Razlagal je zgodovino kot proces, po katerem se Absolutni Duh razliva v človeštvo, ki je drugo od njega. Bog se v Kristusu poniža na raven človeka, ki se poistoveti z Absolutnim. Pri krščanstvu sta bistveni učlovečenje in križanje.

Kritiko Heglove filozofske kristologije najdemo pri Kierkegaardu (+1855), ki je predstavil prisotnost Absolutnega v Kristusu kot paradoksa, razodetje popolnoma drugega in enakega. Vera more spremeniti smrt in umor v dar in sveto dejanje, ki je včas Bogu. Bolečina in ljubezen sta na drugi ravni kot razumsko logično razmišljanje. V povezavi s Heglovo mislijo so nastale tako imenovane kenotične kristologije, v Nemčiji, Angliji in tudi v Rusiji. Nekateri misleci so pripeljali do skrajnosti

Tereza Avilska

idejo o izpraznjenju Kristusa od Božje slave. Pomembno je, da so naglasili pomen odnosa med Božjo popolnostjo in življenjem v krhki človeški stvarnosti, ki ga more vzpostaviti le ljubezen. Omeniti je treba še Schleiermacherja (+1834), ki je želel prikazati božanskost Kristusove zavesti. Zato je izhajal iz njegove človeškosti, v kateri sta sovpadali Božja in človeška zavest. Schleiermacher je predstavil vero na temelju človeških čustev in odvisnosti od Boga. Levičarska hegeljanca Ludwig Feuerbach (+1872) in Karl Marx (1883) sta zanikala božanstvo Kristusa in poudarila edino merilo narave ter njenih zakonov. Kar ni bilo mogoče razložiti po poti naravnega razuma, sta razglasila za mit. Za zgodovinarja Harnacka je bil nepremagljiv prepad med Jezusovim oznanjevanjem in oznanjevanjem o Jezusu. Zmeraj bolj se je kazal zaton liberalnega in racionalističnega pogleda na zgodovinsko podobo Kristusa, kar je poudaril Schweitzer v svojem delu o zgodovini raziskovanja o Jezusovem življenju.

Slovesnost pri ruski kapelici pod Vrščem

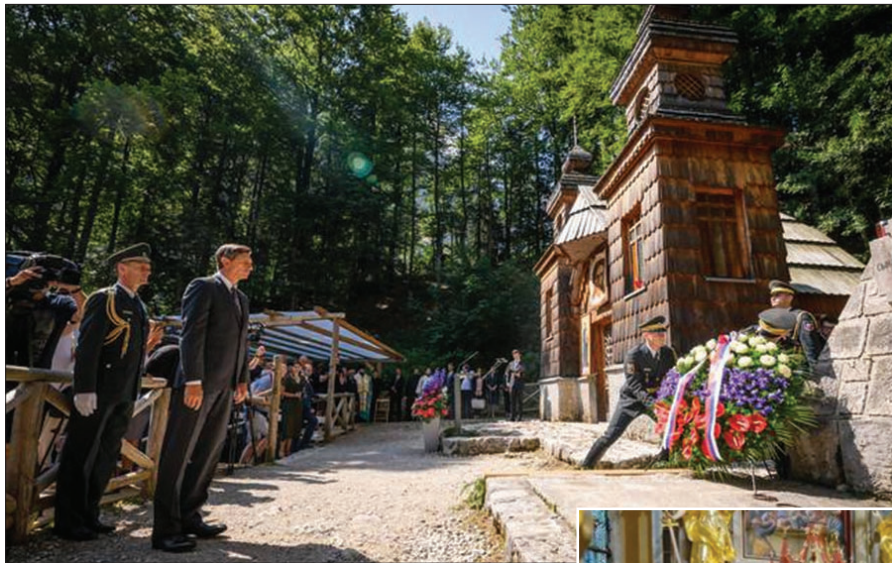
Škof Lipovšek je spodbudil k edinosti med kristjani

Minuli konec tedna je bila slovesnost pri ruski kapelici pod Vrščem. Že dan prej, v petek,

življenja", je še dejal škof. Žal je to skupno duhovno izročilo po besedah škofa doživljalo nove preizkušnje in

močmi premagovati probleme, s katerimi se soočajo naši trpečí bratje in sestre doma in po svetu. Naša krščanska zavest

in pastoralna odgovornost nam ne dopuščata biti neodzivni pred izzivi, ki zahtevajo naš skupni odgovor". Zbrane v Kranjski Gori je nagovoril tudi pravoslavni škof iz Sankt Peterburga, ki je spomnil na padle vojake

26. julija, je v cerkvi Marijinega vnebovzvetja potekala spominska sveta maša za ruske vojake, ki jih je med gradnjo ceste čez Vršič zasul plaz, in za padle v prvi svetovni vojni. Udeležila se je tudi delegacija ruske pravoslavne Cerkve, daroval pa jo je škof Stanislav Lipovšek, ki se je v pridigi navezal predvsem na ekumenizem. Kot je poročal Radio Ognjišče, je škof dejal, da se moramo kristjani vprašati, kako živimo ta dar, da smo Božji otroci, in kako izpolnjujemo Jezusov evangelij. Zgodovina Cerkve nam namreč pove, da mu nismo bili vedno zvesti. "Če se na kratko ozremo na prehojeno pot, lahko rečemo, da nam je v prvem tisočletju kljub vsem težavam uspelo ohraniti vrednote miru, medsebojne edinosti in ljubezni, ki so jo bogatili mnogi pričevalci vere in učitelji krščanskega

nasprotovanja, ki so pripeljala do mnogih vonj in razkola, katerih boleče posledice čutimo še danes: "Zato pa smo tem bolj veseli in hvaležni, da je na naši skupni poti vedno bilo prisotno tudi močno vetje Sv. Duha, ki je nagibalo bratska srca k vedno novi pripravljenosti in zvestobi Luči, ki je prišla na svet, da razveseljuje vsakega človeka". Spomnil je na mnogo ekumenskih pobud, tudi na zgodovinsko srečanje papeža Frančiška in ruskega patriarha Kirila, in ob tem spodbudil k skupni molitvi za mir in edinost: "Kristjani bi morali več narediti in z združenimi

na Vršču: "Lepo in hvalevredno je, da je krščanski slovenski narod ohranil lep spomin na te ljudi in se jih v molitvi in ljubezni spominjamo. Zahvaljujem se vam za vaše dobro srce in pozornost". Pravoslavni škof je še spodbudil, da bi vsi izpolnili svoje krščansko poslanstvo, in prosil Boga, naj vse blagoslovi s svojo ljubeznijo. Ob 103. obletnici postavitve

Ruske kapelice pod Vrščem je v soboto, 27. julija, potekala tradicionalna spominska slovesnost. Udeležilo se je več kot tisoč ljudi. Slavnostni govornik je bil predsednik DZ Dejan Židan, med udeleženci sta bila tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in predsednik vlade Marjan Šarec. Slovesnosti pri Ruski kapelici je v centru Kranjske Gore sledilo še tradicionalno družabno srečanje članov Društva Slove-nija Rusija. Zbrane je nagovoril tudi rektor ljubljanske univerze Igor Papič. Letošnjo prireditev so namreč povezali s stoletnico Univerze v Ljubljani, saj so njeni ustanovitvi botrovali tudi ruski imigranti. Predsednik Borut Pahor je v okviru slovesnosti h grobnici pri Ruski kapelici položil venec. Slovesnosti so se udeležile uradne delegacije Rusije in ruske pravoslavne Cerkve. Vodja ruske delegacije je bil minister za digitalni razvoj, zveze in množične komunikacije Kon-

stantin Noskov. Rusko kapelico pod Vrščem so leta 1916 zgradili preživeli ruski vojni ujetniki v spomin na umrle tovariše, ki jih je med gradnjo ceste čez Vršič zasul snežni plaz. V spomin na umrle v plazu so ruski ujetniki v gozdu pod Vrščem sami postavili leseno kapelico v pravoslavnem slogu. Leta 2006 je bila kapelica v celoti obnovljena.

Skozi drugačno prizmo (15) Različna merila

Na sobotni dan, ko sva z našim urednikom praznovala rojstni dan (27. julija), so določene ženske predstavnice sprožile akcijo, h kateri so pozvale čim več predstavnic po Italiji. Pri akciji naj ne bi nosile modrčka, tisto, kar je zanimivo, pa je, da so bili k akciji pozvani tudi moški – načeloma tega kosa oblačil moški ne nosimo, ampak dobro. Te ženske so želele biti solidarne z ženskim kapitanom (mi se jezikovnega feminizma pač ne gremo!) Carolo Rackete, ki se je na sojenju pojavila brez modrčka, kar bi moralo, vsaj po prepričanju določenih, miniti brez vsake težave, a ni bilo tako. Provokacija je obrodila (želene?) sadove in maskilistični svet se je ponovno izkazal v vsem svojem krivičnem sijaju. V glavnem, če se na sojenje samo niti ne oziramo, pa je jasno, da se je Nemka pojavila na sodišču oblečena tako, kot je želela, nihče pa ji ni delal težav. V Trstu je bila zgodba za nekega moškega drugačna, ko se je pojavil na sodišču v kratkih hlačah in japonkah – poslali so ga domov, ker ni bil primerno oblečen. Sodnik je lepo dejal: "Naj pride v sodno dvorano v spoštljivi obleki". Odvorniki naj bi moškega opozorili, naj se za sodno razpravo primerno obleče, a da naj jih ne bi hotel poslušati. Tako so zagotovili sodniku, ko se je pritožil glede obleke moža. O svojem dejanju je sodnik dejal: "Četudi ni podrobnih navodil o tem, kar se sme ali ne sme imeti oblečeno, pa pravilnik

postopanja sodniku podeljuje nalogo, da zagotovi spoštovanje in spoštljivost med javno razpravo". Moški se je čez eno uro spet pojavil v primerni obleki, tako da so

lahko uspešno izvedli sodno razpravo. V primeru nemškega kapitana sodnik ni ukrepal, morda tudi zato, da ne bi še dodatno dvigoval prahu v že tako razgretih okoliščinah, tega ne vemo. Vsekakor pa lahko opazimo, kako v zadevi oblačenja vlada velika nespoštljivost in nezrelost, s katero se merimo tudi po naših cerkvah. Tudi tam vladajo dvojna merila. Na eni strani smo tisti, ki smo podobni tržškemu sodniku, na drugi so tisti, ki jih obleka, v veliko primerih tudi liturgična, sploh ne zanima, tako da se lahko vsakdo, vključno z mašnikom, obleče, kot pač želi. Vse v smeri vsesplošne svobode, ko naj bi se lahko povsod, tako v družbi kot čedalje bolj tudi v Cerkvi in v cerkvi, ljudje obnašali, začeniši z mašnikom, tako, kot pač želijo. Ali tako, kot sami mislijo, da je prav. Izgovori so različni, važno pa je, da se vsi in povsod zabavamo in se imamo "fajn", vse ostalo ni pomembno.

Andrej Vončina

Usmiljenje deluje samo po iskrenosti

Bila sta eno ...

Ste kdaj razmišljali o tem, kako se danes gleda na normalno družino? Kakor koli boste obrnili ta stavek, boste prišli do spoznanja, da so verne družine kot družine, ki živijo skupaj, lahko bi rekli celo cele družine, postale že marsikje izjema v sedanjih družbi. Normalno po večjih mestih pa tudi že marsikje na podeželju je ločitev in ponovna poroka. To so nekatere patchwork families – zakrpane družine. Po drugi strani pa je postalo skoraj normalno, da se ljudje ne poročajo več. Francozi poznajo celo poroko light, to je lažja poroka. To izbiraajo predvsem zato, ker se velika večina boji normalne poroke, ki avtomatično prinese obveznosti in pri marsikom še polomijo. Glavni vzrok je v pomehkuženosti, razvajenosti pa tudi v napačni vzgoji tistih, ki naj bi se poročili. Velikokrat nas ljudje v ponovno poročenih družinah iznenadijo in prese-netijo. Živijo z izrednim čutom za okolje in s Cerkvijo, čeprav so na prvi pogled po tradiciji Cerkve nekeje odpisani, imajo zelo dobre stike, še več, so celo v žup-

nijah zelo aktivni, še zlasti pri karitas, misijonskih akcijah, pa tudi pri takšni in drugačni pomoči. Veliko jih je globoko vernih, in ko tako skušajo svoj "zakrpani zakon" uskladiti s Cerkvijo, v tem času veliko molijo in z velikim zaupanjem v Božje usmiljenje se čutijo eno s Cerkvijo! Velikokrat dosti bolj kot marsikdo iz normalne družine.

Prve žrtve ločenih zakoncev so otroci. Normalno je, da ima otrok očeta in mamo, v takšnem stanju pa ima kar naenkrat teto, strica, očetovo prijateljico, ma-

ci ločenih so največkrat nekakšni talci, s tem pa se delajo zločini nad njimi, saj pri vsem tem nimajo nobene krivde! Kadar se pogovarjamo z ločenimi in ponovno poročenimi, jim je velikokrat treba najprej zastaviti vprašanje: "Kakšen je položaj vaših otrok? Se zavedate, da ste jim z razhodom povzročili trpljenje ali celo krivice"? Pri tistih, ki se čutijo verne ali so cerkveno obrobni in so razvezani, naj bi se jim zastavilo tudi vprašanje: "Ste za ta korak delali pokoro, ste prosili Boga oduščenja"? Ne govorimo, kdo je kriv, ona ali on. Kriva sta oba, čeprav je krivda lahko pri enem večja, pri drugem manjša. Raziskave kažejo, da velika večina otrok ločenih staršev sanja, da se bo zakon njihovih staršev obnovil. Na tem bi se pri vsakem posameznem primeru morala graditi nadaljnja pomoč. Če sta zakonca

minega prijatelja. Velikokrat jih imenujejo kar po imenu in jih seveda tikajo, saj so del skupnosti, v kateri so se zaradi sile teže in razmer znašli... Velikokrat ločeni zakonci podzavestno ali celo zavestno nalagajo breme zakonskega spora ali skupne zakonske polomije tudi na otroke, ki to tudi krepko občutijo. Otro-

počenjala neumnosti, naj bi najprej sama nosila za vse to posledice, ne pa drugi, še posebej ne njuni otroci. Vsaka zakonska ločitev je velikansko razdejanje, pa naj se tega zavedamo ali ne, in to ne samo pri možu in ženi, ampak predvsem pri otrocih, vpliv pa ima tudi na okolje, kjer takšni zakonci živijo.

Takoj naj pripomnim, da Cerkev pri ločenih ni brez usmiljenja. Vedno znova poudarja, da tu krivda obstaja in da se partnerja morata truditi, da pride do medsebojnega odpuščanja, čeprav bosta živela narazen in si ustvarila nov dom. Vsi, ki spremljajo ločene, jim morajo vedno znova zastavljati vprašanje: "Ali ste po ločitvi storili vsaj en majhen korak, korak naproti partnerju, svoji nekdanji ženi ali svojemu nekdanjemu možu? Nevsiljivo jim lahko tudi povemo, da obstajajo družine, ki kljubujejo vsem krizam in pritiskom, ker so si zavestno obljubili zvestobo in zakon sprejeli kot zakrament! (Sicer pa bi bilo to treba kričati na ves glas in povsod, da bi slišali tudi tisti, ki sedijo na ušesih!) V naših sredinah moramo poudarjati, da so osebe, ki ohranjajo zakonsko zvestobo zato, ker zaupajo, včasih tudi upajo proti upanju, da je pomembna zvestoba Boga do nas. Nam ljudem je Bog vedno zvest! Bog je zvestoba, in kdor ostaja zvest Bogu, zvestoba v njem raste – Nezvestob in ločitev je prav zato toliko, ker ni pri poročenih vere, ni zvestobe Bogu. O tem bi morali več govoriti, ne pa da se gremo na zakonskem pogorišču gasilce in velikokrat podpiramo obstoječe stanje. Dogaja se celo, da takšne primere pove-ličujemo s takšnimi in drugačnimi evforijami! Vsak, ne glede na to, kako je z njegovim zakonom, naj najprej pogleda, kakšen je pred

Bogom v svoji vesti, to je na dnu svojega srca, ne pa, kakšen je drug pred njim! Boga ne moremo goljufati. Goljufamo lahko sozakonca, okolje, velikokrat duhovnika – istočasno pa goljufamo tudi samega sebe! Božje usmiljenje deluje samo, če je človek iskren! Dokler človek samo druge obtožuje, toliko časa se ga Božje usmiljenje ne dotakne! – Kruto, pa vendar resnično! To velja za vse!

Ambrož Kodelfja

Minljivost

Vem, da, kar iščem, našel ne bom.

Spreminja se, hitro potuje v prostranem veselju ta naša drobtina.

Sonce še zmeraj na nebu žari. Luna nam polna v temi svetli.

Čas se kot v klepsidri izteka, beži. Mimo je pomlad, poletje, jesen. Zima s snežno belino se bliža.

Udi otrpli, utrujen korak, starčeva noga rine naprej, se v kamen spotika.

Pot pred teboj, neznano je, kje in kdaj je bo kraj.

Le On ve za kraj in kdaj je bo kraj.

Pavel Vidau

S 1. strani

Z vedrino in prijaznim nasmehom ...

Kdo so vaše stranke?

B. M. K nam prihajajo Slovenci iz Italije in matične domovine.

V. M. V knjigarno velikokrat stopajo tudi turisti, ki se sprehajajo po Gorici, in slovenski izseljenci, ki prihajajo k nam na obisk čez lužo.

B. M. Turisti pri nas kupujejo darila, spominke, karte različnih vrst, tudi planinske, knjige o Gorici in našem širšem območju.

Po katerih predmetih pa sprašujejo Slovenci iz matične domovine?

B. M. Slovenci prihajajo k nam še posebno po nabožne predmete in publikacije, saj je na širšem Goriškem najbližja trgovina podobnih predmetov v Ajdovščini.

Katere knjige lahko dobimo v knjigarni? Slovenske, italijanske, morda angleške?

V. M. V naši knjigarni stranke lahko dobijo katerokoli knjigo, ki je na tržišču dobavljiva. Žal so spletne strani slovenskih knjigarn "lažne" strani, saj nakup knjig večkrat ni možen. Naša naloga je, da najprej preverimo razpoložljivost določene knjige na tržišču in potrebne informacije posredujemo stranki. Katerokoli knjigo lahko nato naročimo.

B. M. Angleških knjig za zdaj ne prodajamo. Nekaj italijanskih knjig imamo sicer na razpolago, še posebno publikacije o našem geografskem območju, in nekaj otroških knjig. Literaturo v italijanskem jeziku prepuščamo ostalim štirim knjigarnam v mestu, mi pa se osredotočamo na slovenske knjige - skušamo biti korektni in ne vpadati v njihovo

tržno nišo.

V. M. Vsekakor nekaj italijanskih knjig moramo imeti na razpolago, da lahko zadovoljimo tudi italijanske stranke: tržišče mora biti odprto, nočemo se zapirati samo

bližja trgovina, v kateri lahko kupijo slovensko knjigo, po spletnih trgovinah pa, kot omenjeno, nakupovanje ni vedno lahko izvedljivo. Knjige za otroke navadno kupujejo nonoti kot darilo za

Foto JMP

v slovenski zamejski prostor.

B. M. Privabiti moramo kupce vseh narodnosti, da nas spoznajo in da bodo pri nas še kupovali!

V knjigarni najdemo bogato izbiro otroške literature. Kdo kupuje knjižice za otroke in kdaj?

V. M. Prodaja mladinskih, otroških knjig se nedvomno poveča v poletnih mesecih, ko imajo otroci več časa na razpolago za branje in morajo izpolniti tudi zahteve učiteljev in profesorjev, ki določajo branje knjig za domačo nalogo. Na nakupovanje prihajajo tudi stranke iz Nadiških dolin, saj je zanje naša knjigarna naj-

posebne priložnosti.

B. M. Knjigarna že tri leta sodeluje tudi pri projektu "Io leggo perche'", ki ga organizira združenje AIE (Associazione Italiana Editori). Cilj projekta je spodbujanje branja pri mladih. V bistvu gre za nabiranje in nakupovanje knjig za obogatitev šolskih knjižnic. Pri projektu sodelujejo knjigarne, šole, založbe in zasebniki: šole se morajo najprej pobratiti s knjigarno, v določenem tednu v oktobru pa zasebniki, navadne stranke, kupijo knjige, tudi slovenske, in jih darujejo izbrani šoli. Za denarno vrednost prodanih slovenskih knjig prispevajo italijanske za-

ložbe šolam svoje knjige. Pri projektu sodelujejo vse stopnje šolskih zavodov, od vrtcev do višjih šol.

V knjigarni imate prijeten kotiček, kamor občasno vabite avtorje knjig, da predstavijo svoja dela, organizirate namreč dogodke Na kavi s knjigo. Je to pozitivno za delovanje knjigarne?

B. M. Na predstavitve knjig v tujih urah navadno prihajajo odrasle in starejše osebe, ki vsekakor rade kupujejo zanimive knjige.

V. M. Najbolje se prodajajo nove publikacije, starejše knjige občutno manj. Zelo pozitivno bi bilo, da bi se povečalo sodelovanje s šolami in da bi se takih srečanj z avtorji, pomembnih priložnosti za pogovor o slovenski literaturi, udeleževalo več mladih bralcev. Primerno bi bilo, da bi določene knjige predstavljali tudi v večernih urah, velikokrat pa obstaja nevarnost, da bi naš dogodek potekal istočasno z drugimi pomembnimi kulturnimi in družabnimi prireditvami. Usklajevati vse bi bilo težko, vsekakor pa gotovo ne nemogoče!

Kaj pa šolske knjige?

B. M. Zdaj že s polno paro poteka naročanje knjig za naslednje šolsko leto. Pri nas lahko stranke naročajo slovenske in italijanske knjige za vsako šolo. K nam prihajajo tudi šolarji iz Čedadada, Gradišča. Dela je precej.

V. M. Ločiti moramo med knjigami, ki jih šole naročajo pri nas in jih posodijo dijakom, in pri vatnimi naročili. Šole, kot javne ustanove, morajo dobiti naš predračun s ponudbo: naročilo pa dobi podjetje, ki nudi najboljšo

ponudbo, z najvišjim odstotkom popusta na maloprodajni ceni. Naša knjigarna že nekaj let oskrbuje skoraj vse slovenske šole vseh stopenj na Goriškem - v mestu, Doberdobo, Sovodnjah, Bračanu, Špetru - in tudi nekaj šol na Tržaškem ter goriške italijanske šole.

Kateri so vaši največji konkurenti?

B. M. Naš največji konkurent je nedvomno podjetje Ipercoop, ki s svojimi ponudbami popolnoma pogotuje celotno tržišče.

V. M. To podjetje nudi isti odstotek popusta tako ustanovam kot zasebnikom. Knjigarna pa se mora nujno prilagajati tržišču. Prodaja knjig ni dobičkonosna, predstavlja pa veliko reklamno sredstvo. S prodajanjem šolskih knjig nas stranke spoznajo in lahko pri nas nabavijo tudi druge pisarniške potrebščine in šolske pripomočke.

Pri vajinem poklicu je pomembno, da sta vedno na tekočem z novostmi na knjižnem področju. Hodita na knjižne sejme? Tudi na druge vrste sejmov, na katerih so na voljo različni predmeti, darila, božični ali velikonočni okrasniki?

B. M. Skušava biti vedno na tekočem in poznati vse novosti knjižnega sektorja, zato redno obiskujemo knjižni sejem v Ljubljani. Za delovanje knjigarne je zelo pomembna prodaja tudi drugih predmetov, priložnostnih daril, albumov, kipcev, okvirjev za fotografije, zato se trudiva, da nabaviva lepe, unikatne predmete, ki jih stranke drugje v mestu ne najdejo.

V. M. Obiskovali sva sejem v Milanu, ki pa naju zadnja leta ne navdušuje več, ni več zanimiv, kot je bil nekoč, zato greva v Bologno, Vicenzo, na sejme, kjer najdeva tudi veliko nabožnih predmetov. Bili sva tudi v Salzburgu. Vsekakor se zadnje čase skušava usmerjati na zanimivejše sejme: radi bi si ogledali tudi sejem v Frankfurtu, potovanje pa bi zahtevalo dodatne potne stroške.

Ali kupujejo pri vas nabožne predmete tudi duhovniki?

B. M. Pri nas veliko slovenskih, zamejskih in italijanskih duhovnikov kupuje hostije, sveče, krstne prtičke, spominke in publikacije. Naše zveste stranke so tudi sestre iz Zavoda Svete Družine, Marijine sestre čudodelne svetinje in sestre z Mirenskega Gradu.

V. M. Albe, darila za pomembne praznike, kot so krsti, obhajila, birmice, okvirje, sveče, rožne vence, podobne predmete in verske publikacije pa prodajamo tudi drugim ljudem.

B. M. Zadnje čase lahko stranke pri nas dobijo tudi material za "bomboniere", ki si jih lahko same sestavijo doma ali pa jim jih mi punudimo že dokončane.

Knjigarna ima vedno čudovite izložbe. Koliko časa namenjata temu opravilu? Kdo je med vama umetniška dušica?

V. M. Nedvomno ima Betty najbolj razvit umetniški čut in ustvarjalnost!

B. M. Obe sodelujeva pri iskanju primernih, izvirnih idej, ustvarjanju načrta, dodatnih "scenografij" za ozadja in pri konkretnem opremljanju izložb. Navdih dobivava z brskanjem po spletu, kjer "kradeva" ideje.

V. M. Za popolno preureditev notranjih in zunanjih izložb knjigarne je potrebnih najmanj štiri- najst dni. V primeru, da sami izdelava posebne, izvirne okrasne predmete, pa lahko porabiva tudi mesec dni, saj so izložbe zelo velike.

Kako obratuje knjigarna poleti?

B. M. Letos poleti knjigarna ne bo zaprta. Odprta bo po običajnem urniku: zjutraj od 8.30 do 12.30, popoldne pa od 15.30 do 19. ure. Na dopustu se bova z Valentino vrstili. Vse dijake in starše vabiva, naj čim prej naročijo šolske knjige.

V. M. Mlade in starejše stranke lepo vabiva tudi, naj obiščejo spletno stran knjigarne www.katoliskaknjigarna-gorica.it in našo facebook stran.

Najlepša hvala za pogovor!

PEVMA Tridnevno praznovanje v čast farne zavetnice

Sv. Ana naj nam bo za zgled!

Veselo pritrkavanje v zvoniku pevmske farne cerkve s krasnimi freskami Toneta Kralja je že v soboto, 27., še bolj praznično pa v nedeljo, 28. julija 2019, vabilo v to obsoško vasio, kjer so ob godovnem dnevu zavetnice sv. Ane krajani pripravili tridnevno praznovanje. Leto je kot vsako leto doseglo višek s slovesno sv. mašo, ki jo je domači župnik Marijan Markežič, ob strežnikih Karolini Vizintin in Andrei Bensl, daroval v nedeljo, 28. julija, zjutraj. Kot goreča priprošnja sv. Ani je zazvenela vstopna pesem njej v čast na cerkvenem kora, na katerem je ob orgelski spremljavi in pod vodstvom Zdravka Klanjščka mašno daritev obogatil cerkveni pevski zbor Jazbine-Pevma. G. Markežič je povabil župljane, naj se še posebno ob tej priložnosti zahvalijo sv. Ani za varstvo domače vasi, in med drugim poudaril, da ob zgledu Marijinih staršev sv. Joahima in sv. Ane, Jezusovih

zahvala, prošnja, ali celo "pogajanje", kot je to storil Abraham. Pred beriloma, ki sta ju prebrali Albina Pintar v slovenščini, Ornella Oblak pa v italijanščini, se

je s kora razlila veličastna Slava Bogu na višavah. V homiliji se je g. Markežič spet navezal na pomembnost molitve in navedel primer, kako so v Sovjetski zvezi v času najhujšega komunističnega režima, ko je bila prepovedana vsaka verska praksa

in so se starši bali za svoj poklic, prav nonice, "babuške", učile vnuke molitev in osnovnih verskih resnic. Prav tako lahko storimo tudi v današnjem času: po-

sredujmo otrokom vero v Boga in njegove moralne zapovedi, tako jih bomo najbolj pripravili za življenje, saj "z molitvijo damo otroku v roke ključ za premoščanje življenjskih težav. Molitev je ena izmed najpomembnejših stvari, ki jih otroku lahko podarimo". Današnji otroci, ki jih starši zasipajo s samimi materialnimi dobrinami, "stradajo" ob polnih mizah, ker ne vedo za smisel življenja", je zatrdil g. Markežič, ki je nekaj besed povedal tudi v italijanščini. Po slovesni sv. maši je ob spremstvu strežnikov nesel Navstetjše po cerkveni ladji, kajti dež je preprečil, da bi se od cerkve do vaškega trga vila tradicionalna procesija. Mogočno je ob koncu zadonela pesem Hvala večnemu Bogu. Z blagoslovom se je sklenilo občutno bogoslužje v čast pevmski zavetnici sv. Ani. G. Markežič se je zahvalil vsem, ki so pomagali pri ureditvi tega lepega praznika, tudi pritrkovalcem "z vseh vetrov", na čelu katerih je bil izkušeni Mario Makuc. Ob koncu se je vzneseno zaslišala še pesem Najvišji vse-

Božidar Tabaj in Marko Brajnik v komediji Na trimu

mogočni Bog. Kljub dežju se je po maši sproščeno druženje nadaljevalo na bližnjem dvorišču ob nekdanjem župnišču. Letošnje tridnevno praznovanje so, kot že vrsto let, z združenimi močmi priredili Športno-kulturno društvo Naš prapor, Združenje Krajevna skupnost Pevma - Štmaver - Oslavje, v sodelovanju z župnijo sv. Mavra in Silvestra ter Združenjem pridelovalcev rebule z Oslavja na prostornem prizorišču Športno-kulturnega središča Pevma. Pokroviteljstvo je dala Občina Gorica. Praznično tridnevje se

namreč tekmovanje v igri na karte, briškoli, ki je še posebno na Primorskem zelo priljubljena. Na vrsti sta bili kar dve briškoli: na prvi je 1. nagrado (pršut) prejela dvojica David Terpin - Florjan Vogrič, 2. nagrado (sir) pa Robert Figelj - Andrej Prinčič; 2. briškola je bila uspešna za dvojico Dušan Maraz - Gianfranco Vanja, ki sta prejela 1. nagrado (mortadelo), 2. nagrada (salama) pa je razveselila dvojico Jožko Leban - Marjan Sošol.

/ str. 16
Iva Koršič

Poletno Srečanje pod lipami: Rajko Harej

O lepotah Dornberka in njegovih ljudeh

O tem, kaj pomenita zemlja in materin jezik, v svoji knjigi razmišlja in piše Rajko Harej, domačin iz Dornberka, dipl. inženir gradbeništva, na Goriškem znan tudi kot politik, nekdanji direktor Solkanske industrije apna, predsednik kulturnega društva Zapis, večletni ključar, stalni pevec v cerkvenem in prosvetnem pevskem zboru, ne nazadnje oče petih otrok in kmetovalec. Skratka: človek, zavezan svoji vasi in njeni zgodovini ter svojim ljudem. Včeraj in danes. Z njim se je na skrbno pripravljeno poletno "Srečanju pod lipami" na dvorišču Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v četrtek, 25. julija, pogovarjal časniki Marko Tavčar, prav tako javni delavec, ki sta mu zemlja in materinščina žlahtni svetinji. S primernimi pesmimi je večer uvedel in sklenil Moški pevski zbor Dornberk pod taktirko Janka Hareja; lepo množico udeležencev je na koncu pričakalo presečenec: imeli so namreč možnost degustirati izdelke in vina krajevnih dornberških proizvajalcev.

Potem ko je goste pozdravila predsednica KCLB Franka Žgavec, je Tavčar povedal, da je naslov Harejeve knjige - *Za Zemljo in Materin Jezik* - "zanimiv in še vedno aktualen", čeprav "ne zveni zelo moderno". Gre za sporočilo, ki zaznamuje življenje v Dornberku že vsaj 150 let. O vasi obstaja več knjig, med drugim tista, ki jo je pred šestimi leti napisal župnik Ivan Albreht, *Župnija Dornberk v stiskalnici zgodovine*. In vendar je Harejeva monografija zrel in sočen sad večletnega zbiranja bogatega gradiva, slik, pričevanj in pripovedi. Avtorja je vedno zanimalo, kako so ljudje živeli, kako je bilo nekoč v Dornberku in okoliških zaselkih, kdo je vodil življenje na vasi, kjer so od nekdanj radi povezovali različne dejavno-

Rajko Harej in Marko Tavčar (foto DD)

sti, gospodarske in kulturne. Knjiga zajema obdobje od leta 1849 do propada vseh društev leta 1927. Snov je črpal predvsem iz časopisov, gradiva o društvi je bilo veliko. Tudi zato se je rad "zahvalil" Josipu Furlaniju, enemu prvih goriških časnikiarjev in pesnikov, očetu čitalništva, ki mu je omogočil velik del pisanja. Prav tako se je Harej poklonil še nekaj drugim družinam, ki so bistveno prispevale h gospodarskemu in kulturnemu razvoju vasi. Ta vzpon se je začel pred osmimi rodovi, je dejal, sredi 19. stoletja. Padel je fevdalizem in življenje se je popolnoma spremenilo. Ljudje so dobili zemljo in začeli so gospodariti, dobili so šole "v glavnem deželnem jeziku". Da bi se uveljavila slovenščina, so se z velikim navdušenjem zagnali v razvoj čitalnice in organizirano prosvetno delovanje. Prav čitalnica je bila "mati vseh društev": menda je bila prva v Sloveniji, o njej že leta 1861 piše v Novicah Furlani, duhovnik, "zelo zavzet in plemenit narodni buditelj, ki je to spodbujal". Stvar je peljala naprej družina Kerševani. Franc Kerševani je bil vojaški starešina, prvi župan, ustanovitelj vinarskega društva, posestnik in krčmar z izjemnim čutom za organizacijo vsakoletnih prireditev slovenske

čitalnice. Veliko dejavnosti, ki jih je on nastavil, se v Dornberku dogajajo še danes, "čeprav v malo bolj skromni obliki kot takrat". Vipavsko vinarstvo se je rodilo prav v tej vasi. Leta 1872 so ustanovili društvo vinarjev in sadjarjev. Omembe vreden je gotovo tudi Franc Povše, ki je veliko vplival na razvoj vinogradništva na Vipavskem.

Govor je bil še o tem, da so nekateri hitro obogateli, o trtni uši, ki je povzročila zadolževanje in verjetno tudi pojav aleksandrinsk. Med prvo svetovno vojno je padlo več kot sto vaščanov, vas je doživela katastrofo, življenje se je do temeljev spremenilo, in vendar je "ljudem ostal ponos". Po vojni je vas najprej doživela izjemen kulturni preporod. Dne 30. oktobra 1921 so obnovili čitalnico v zavesti, da vse lahko izgubijo, ostajata pa zemlja in materin jezik; močan pečat je dal Virgil Šček. V nekaj mesecih je krščanska stran razvila nad 160 društev z deset tisoč člani, katerih glavni namen je bil gojenje jezika. A fašizem je počasi in vztrajno začel uničevati vse, kar je bilo slovenskega. Začel se je "gandijevski upor", ko so si naši ljudje na vse možne načine prizadevali, da bi ščitili in ohranjali svoj jezik. V Harejevi knjigi so med drugim

omenjena imena fantov, ki so šli pet umirajočemu Lojzetu Bratužu *Kraguljčke* pod okno bolnišnice. Zgodbo pozna Harej že iz otroštva, saj se je spomin na Bratuža vedno gojil. Knjiga v dodatku obravnava še zgodbo o organistu in skladatelju Jošku Saksidi, ki je imel ob sebi "čudovite zborovske soliste". Kot organist, ki je bil bolj plačan od učiteljev, je začel delovati pod Avstrijo, leta 1903. Ko je prišla Italija, so bili organisti med najbolj preganjanimi... Saksida je note vedno skrival, dnevno je igral pri štirih mašah. Pesmim je pisal čudovite spremljave in jim prirejal solistične izvedbe. Te so bile tako kakovostne, da so ljudje hodili iz cerkve "srečno objokani". O "politični oz. idejni diferenciaciji" na Slovenskem je avtor povedal, da se je začela ob koncu 19. stoletja: to je bila prava "časnikiarska bitka". Sistem omalovaževanja ljudi je trajal približno 30 let.

Tavčar je sklenil pogovor z branjem vrstic iz knjige, v katerih je lepo ponazorjen odnos, s katerim se je Harej lotil dela: "Vse življenje je pravzaprav nekaj ponavljanja, vsakdanjega. Trenutki lepote pa so bolj sreča kot pravilo. Hvala vsakemu, ki okolici ponudi nekaj lepega".

O vinarstvu v Dornberku danes in še zlasti o blagovni znamki Vina Dornberg (www.vinadornberg.si), ki z dolgo tradicijo prideluje tudi na mednarodnem tržišču široko paleto kakovostnih in vrhunskih vin avtohtonih in svetovnih sort, je namesto odsotnega Davorina Slejka spregovoril g. Lado, ki je na koncu ponudil degustacijo nekaterih sort. Iznajdljiva, ustvarjalna in podjetna gopas Metka Harej pa je kot Gorenjka, ki se je zaljubila v Vipavsko, predstavila svoje izvirne in slastne dobrote (www.dobrotemetka.si), "čarobne okuse" iz vipavskega sadja, zelenjave in zelišč, ki jih prinaša v restavracije, bare, hotele in šole ter jih je prejšnji teden ponudila tudi številnemu goriškemu občinstvu ob koncu srečanja pod lipami.

To je bil res večer, na katerem so Dornberžani ponudili veliko lepega.

DD

Obvestila

Tradicionalni pevski teden, ki več let združuje mlade pevce Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, bo letos potekal od 25. do 29. 8. v koči sv. Jožefa v Žabnicah. Namenjen je fantom in dekletom od 11. do 16. leta, ki bi radi sodelovali v dekleški skupini oz. v mladinskem zboru Emil Komel. Rok prijave 2. 8. 2019. – Več informacij tudi za št. 1. 2019/20 na tajništvu SCGV Emil Komel: 0481/532163 – info@emilkomel.eu

Kulturni center Lojze Bratuž organizira avtobus za 31. Romanje treh Slovenij na Svete Višarje, ki bo v nedeljo, 4. avgusta 2019. Avtobus bo odpeljal iz Kulturnega centra Lojze Bratuž ob 7. uri. Prijave sprejemamo na tel. št. +39 0481 531445 ali po mailu na info@centerbratuž.org

Zenski pevski zbor iz Ronk v sodelovanju z župnijo sv. Lovrenca vabi na orgelski koncert v počastitev sv. Lovrenca, v petek, 9. avgusta 2019, ob 20.30 v cerkvi sv. Lovrenca. Koncert bosta izvajala Mirko Butkovič in Rebecca Pregelj.

Mladinski dom Gorica prireja "Poletnosti 2019", poletne počitnice za otroke od 6. do 14. leta: 26. 8. – 6. 9. ŠOLA ZA ŠALO – igriva priprava na začetek pouka (6-13 let); 2. – 6. 9. 1, 2, 3: SREDNJA! – uvod v srednjo šolo (11-12 let). Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-

posta.mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v sodelovanju s turistično agencijo v soboto, 3. avgusta, tradicionalni piknik v Zgornji Savinjski dolini z obiskom Mozirskega gaja. Ogledu t. i. parka slovenskih vrtnarjev, kjer so umeščeni tudi drugi objekti prepoznavnega načina podeželskega življenja, bo sledilo druženje. Prvi avtobus bo odpeljal iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot v Zgornjo Savinjsko dolino. Ura odhoda bo objavljena.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelj prof. Silvano Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 ICC 003 003 6225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko: v spomin na pokojno sestrično in birmansko botro Mileno Ferletič-Ferfolja, daruje A. F. 100 evrov.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 2. 8. 2019 do 8. 8. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 2. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 3. avgusta (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 4. avgusta ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 5. avgusta (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 6. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 7. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Vipava je vrt Kranjske dežele. - Izbor melodij.

Četrtek, 8. avgusta (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Ob 2. obletnici smrti drage mame Lojzki Kovač Ierman v spomin

Druga mama, poteka že drugo leto (Gorica, 17. 7. 2017 – 17. 7. 2019), odkar te črna zemlja krije in ti ptički, ki si jih tako rada poslušala, prepevajo na grobu. Še zmeraj ne morem verjeti, da te ne bom nikoli več videla. Prepričana sem, da bi bila, kljub častitljivi starosti, lahko še živa, če bi te na drugi svet ne spravila zahrbtna bolezen; azbestoza in dva pljučna infarkta sta te v dveh mesecih umorila. Mama, bila si moja največja ljubezen, brez tebe mi je res zelo hudo, počutim se kot izgubljena ovca brez pastirja, čeprav sem v prijateljski družbi sester, starčkov, Gigita. Vedno bolj pa mi manjka tvoja družba, ki mi je pomenila vse. Bili sva kot sestri: skupaj sva spali, delali, klepetali, prepevali, molili. Bili sva enkratni; danes vsega tega ni več. Pri vseh ljudeh ostaja le mrtvaška tišina. Tega nisem nikoli trpela, res se mi je bilo težko privaditi na to.

Kaj je namreč lepšega, kot se pogovarjati in se malce pošaliti, kot sva se medve. Življenje samo je že dovolj kruto, malce ga je treba posladkati s pogovorom in šalami, drugače je vse preveč otožno. Še dobro, da imam Gigita in Nevenko, drugače bi že pozabila govoriti slovensko! Vsak dan si ogledujem tvojo sliko s Sv. Višarij, in ko mi je dano, te hodim zelo rada obiskovat na grob. Tudi na tvoj grob sem postavila Višarsko Kraljico, ki si jo ti tako zelo častila, saj si k njej v mladih letih kar desetkrat šla peš. Zlata moja mama Lojzka, tako sem te vedno imenovala, prav vedno boš v mojem go-rečem srcu in mislih, nosim te prav povsod, zato hodim zelo malo ven, ker te vidim in slišim povsod. Ljubila sem te in te spoštovala s čistim srcem tako, kot si bila. Veliko pomembnega si me naučila in dala vse do konca dni svojega težkega in borbene življenja. Včasih mi je

bilo res malce težko živeti s tabo, posebno v času tvoje hude bolezni, ker si se včasih jezila in bila trmasta, a sem s čisto ljubeznijo do tebe skušala prenašati prav vse. Mama je vendarle mama, je samo ena, kakršnakoli je. Vedno si me učila, da je treba mamo spoštovati. Tako sem tudi storila; znala sem te prenašati, ker sem bila toliko let v stiku s starčki v domu upokojencev, kjer sem delala. Mama, nikoli te ne sanjam, zaradi tega mi je zelo hudo. Vsaj za trenutek bi te rada spet videla in te poljubila. Vprašala bi te, kako je v onstranstvu, a se mi nikakor ne prikažeš. Ali me nimaš več tako rada, kot si me vedno imela? Ti si bila moja moč, tvoje veselje do življenja in tvoja ljubezen sta vedno z mano. Mama, podpiraj me še naprej, kot si me vedno v življenju. Še te potrebujem, moli zame, kot molim jaz zate. Mirno počivaj na domači ločniški zemlji poleg svojega ljubljenega moža Alfreda. Bog naj ti da večni mir in pokoj in večna lučka naj ti sveti. Spavaj v božjem miru, ker si to resnično zaslužila. Tvoja vedno ljubljena hči Marina, tvoj posvojeni, ljubljeni sinko Gigi in tvoja naj-

dražja nečakinja Nevenka, vsi trije te zelo pogrešamo, ker se ne bomo imeli nikoli več tako lepo, kot smo se s teboj. Svojim dragim si dala dober zgled. Težko je pozabiti na tako dobro in pošteno osebo. Še zdaj nosim na roki tvoj zaročni in poročni prstan in ju bom vedno nosila, ker te tako čutim ob sebi. Koliko prečudovitih vročih poletnih nočnih uric smo preživel pred našo hišo, se hladili, klepetali, jedli sladoled, do pozne noči! Takrat smo bili so-sedje kot ena družina. Mladi in stari smo bili poleti vsak večer zunaj, kramljali smo in gledali luno ter šтели, koliko bleščecih zvezd je na nebu. Kako smo se imeli radi! Tudi zaradi tega sem občutila čudovito veselje do vsakdanjega življenja: vsega tega že toliko let ni več. Stari ljudje se pomrli, mlade zanimajo le računalniki in mobiteli. Vsega tega včasih ni bilo. Zabavali smo se z malim in vse znali ceniti. Danes pa imajo vsega na pretek, a z ničimer niso zadovoljni. Mama, morala bi znova priti na ta svet in poučiti mladino, kaj je prav in kaj ni! Srečno, zlata mama Lojzka, nasvidenje v onstranstvu.

Marina Ierman

Na Fakulteti za Gibalne vede v Padovi
je uspešno diplomiral

dr. MATIJA COTIČ

Iskreno mu čestitajo mama Marjanka, tata Marko,
sestra Greta
ter strica Damijan in Andrej Terpin

v sodelovanju z Rafaelovo družbo

DR. HELENA JAKLITSCH

SLOVENSKI BEGUNC
V TABORIŠČIH V ITALIJI
(1945-1949)

ČETRTEK, 8. AVGUST 2019, OB 20.30

Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Ob 25-letnici tečajev Verbum Resonans

V samostanu v Rožacu liturgična drama "El cant de la Sibilla"

Srednjeveško katalonsko romanje na svetišče Črne Matere Božje v Montserratu je sugestivno zaživel kot sklep letošnjega seminarja gregorijanskega petja Verbum Resonans v cerkvi samostana v Rožacu. Ob 25-letnici teh priznanih tečajev so si organizatorji deželnega združenja USCI zamislili posebno doživetje: koordinatorka tečajev Bruna Caruso je povabila v našo deželo Federica Bardazzija in Dimitrija Bettija z skupino Ensemble San Felice iz Firenc, da bi vodila delavnico s tečajniki za izvedbo liturgične drame. Letos posebno številni udeleženci so ob rednih lekcijah semiologije obiskali delavnico, na kateri so se soočili z brezčasno lepoto Speva Sibile (El cant de la Sibilla), ki naznanja sodni dan. Drama je prikazala pot romarjev do svetišča in nazaj: zato so prve Marijine skladbe radostni plesi in spevi, ki spadajo v področje ljudske pobožnosti, sledijo vedno bolj mistično

navdihnjeni kanoni, ki ponazarjajo vstop v svetišče, nato je osrednji del posvečen visokim izrazom različnih oblik gregorijanskega petja. Osrednji del liturgične drame je vznemirljiv spev vedeževalke, v katerem solo

Montserrat iz 14. stoletja (vsebine pa so starejše), ki nam v stari katalonščini in latinščini enoglasno ali večglasno posreduje dragoceno dediščino očarljivih romarskih plesov in spevov. Cerkevni del programa pa je črpal iz

nazaj v čas, da bi se prisotni vživeli v liturgijo, ki je na pol poti med sakralnim in ljudskim, v osrednji, mistični obred, kot tudi v čakanje na dogodek izven cerkve, kjer so potujoči pevci krajšali ljudem čas z glasbo o temi romanja. Na koncu

so nastopajoči povabili poslušalce, naj se pridružijo pri refrenu dodatne, priljubljene srednjeveške romarske pesmi, kar je sproščeno vključilo vsakega od navzočih v uprizoritev verskega doživetja izpred sedem stoletij. Letošnji udeleženci tečajev v Rožacu so prihajali iz raznih krajev srednje in severne Italije, iz Poljske in Nemčije. Med njimi je bilo

več dirigentov iz naše dežele, ki so preizkusili lepoto ali so utrdili poznanje gregorijanskega petja. Redne tečaje so vodili Bruna Caruso, Michal Slawewski in Carmen Petcu, tečaj vokalne tehnike po metodi Rohmert pa je vodila Francesca Provezza.

PAL

glas podpirajo tolkala in burdon zbora, nato se sprevod romarjev ponovno usmeri v zunanost cerkve z glasbo, ki je v srednjem veku spremljala romarske pohode. Izbrane skladbe so pravi biseri: ljudska pobožnost je črpala iz legendarne, rdeče knjige Llibre Vermell de

kodeksa Lectionarium stolnice v Barceloni in iz rezponzorijev Matutinum in Nativitate Domini. Številne soliste in zbor so na koncertu spremljala stara glasbila: viela, tamburin in portativ. Občinstvo se je prepustilo nenavadnemu glasbenemu in duhovnemu doživetju, ki ga je potegnilo

V Metliki razstava Jakčevih v Beli krajini nastalih del

V Galeriji Kambič, ki deluje v okrilju Belokranjskega muzeja v Metliki, so ob 120-letnici rojstva slikarja, grafika in akademika Božidarja Jakca razstavili izbor njegovih v tamkajšnjih depojih hranjenih del. Razstava Jakčevih v Beli krajini ustvarjenih in hranjenih del je na ogled do 31. decembra.

Direktorica Belokranjskega muzeja Andreja Brancelj Bednaršek je za STA povedala, da se želijo z razstavo Božidar Jakac v Beli krajini, za katero niso pripravili posebnega odprtja, Jakca spomniti tudi kot metliškega častnega občana. Ob 120. obletnici njegovega rojstva so zato razstavili izbor 44 del, v glavnem v tehniki krede in pastela, ter

Božidar Jakac na odprtju razstave del, ki jih je ob imenovanju za častnega občana Občine Metlika poklonil Belokranjskemu muzeju v Metliki, 8. novembra 1985 (foto Mirko Kambič)

grafik, ki so jih v Belokranjskem muzeju dobili s tremi Jakčevimi donacijami. Zadnje so prejeli leta 1985, ko so Jakca imenovali za častnega Metličana. V Belokranjskem muzeju skupaj hranijo 75 Jakčevih del, tri od teh, ki so jih dobili z donacijo Kambičevih, so stalno razstavljeni v Galeriji Kambič. Direktorica je opozorila, da je bil Jakac z Belo krajino ustvarjalno precej povezan. Tam je namreč večkrat ustvarjal v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, nato v štiridesetih letih 20. stoletja in še med drugo svetovno vojno. Ker je na njegovih delih zabeleženo takratno življenje, pa imajo poleg umetniške tudi dokumentarno vrednost. Razstavo v Galeriji Kambič so zasnovali glede na navedene Jakčeve tri ustvarjalne obiske Bele krajine. Slikar, grafik in akademik Božidar Jakac (1899-1989) se je rodil v Novem mestu. Leta 1945 je bil eden od ustanoviteljev Akademije za upodabljanje umetnost v Ljubljani, nato njen prvi rektor in prvi profesor za grafiko in risanje. Številnim domačim ustvarjalcem je odprl vrata na evropska in svetovna likovna prizorišča. Jakca uvrščajo med velikane novomeške in slovenske kulturne zgodovine. Bil je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in dopisni član drugih jugoslovanskih akademij, član Evropske akademije znanosti, umetnosti in književnosti v Parizu in častni član risarske akademije v Firenci. Bil je častni občan Novega mesta in številnih slovenskih ter jugoslovanskih mest. Prejel je vsa osrednja kulturna državna priznanja. Pokopan je na ločenskem pokopališču v Novem mestu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (74)

Dimitri Tabaj

Plemiški priimek Braunizer (8)

Ravno Marij Kogoj je imel velik vpliv na tolminskega skladatelja Matijo Bravničarja, saj je bil njegov glavni mentor, s katerim je kasneje sodeloval v avantgardnem Klubu mladih. Bravničarja je zelo zaznamovalo literarno delo Ivana Cankarja, predvsem njegova socialna tematika. Po prvi svetovni vojni, med katero je bil na ruski fronti, se je vrnil v Tolmin. Leta 1919 je moral kot zaveden Slovenec, zaradi pritiska italijanskega okupatorja, zbežati v Kraljevino SHS, kjer je še isto leto postal član ljubljanske Opere. Diplomiral je na Ljubljanskem konservatoriju leta 1932. Bil je med ustanovitelji Ljubljanske filharmonije. Med drugo svetovno vojno je aktivno sodeloval z Osvobodilno fronto. Leta 1945 je postal ravnatelj glasbene šole v Gorici, a je to funkcijo opravljal le za kratek čas, saj so ga še istega leta imenovali za upravnega ravnatelja Akademije za glasbo v

Ljubljani, kasneje pa za načelnika oddelka za glasbo pri DZS ter za predsednika Društva slovenskih skladateljev in Zveze jugoslovanskih skladateljev. Bil je tudi profesor kompozicije na Akademiji za glasbo in urednik Slovenske glasbene revije. Spadal je med neoekspresioniste, a v njegovih delih so opazni tudi neoklasični in poznoromantični elementi. Zavzeto se je ukvarjal s slovensko kulturno dediščino, predvsem s tolminskimi, istrskimi in belokranjskimi motivi. Bil je zelo zaveden Slovenec in некоč je izjavil: "Zdi se mi nujno, da ustvarjamo glasbo, ki ima vonj po naši zemlji, ki izraža naše bistvo in vsebuje značilnosti slovenskega bistva ...". Med njegovimi najbolj znanimi deli so: Pohujšanje v dolini šentflorjanski (glasbeno-gledališko delo po Cankarjevi drami - 1928), Hymnus slavicus (svečana predigra, napisana ob razpisu Filharmonične družbe ter nagrajena ob enem s Škerjančevu Slovensko uverturo; podlaga za to predigro je Trubarjev koral z istim imenom, skladba pa je s temi besedami posvečena Mateju Hubadu: "Ta koral je

napisal oče naše knjige Primož Trubar, našel ga je v Nemčiji in notiral oče naše pesmi Matej Hubad in njemu posvečam to skladbo" - 1931), Hlapec Jernej in njegova pravica (opera po Cankarjevem besedilu, nagrajena z banovinsko nagrado - 1936), Simfonična antiteza (orkestrsko delo, ki vsebuje arhaične tolminske napeve, prejelo je nagrado Zveze jugoslovanskih skladateljev - 1940), Koncert za violino in orkester (orkestrsko delo, s katerim je prejel Prešernovo nagrado - 1962). O njegovem pojmovanju slovenske umetnosti nam veliko pove intervju, objavljen v Gledališkem listu (leto 1940-1941, št. 9): "Mnenja sem, da naj umetnost korenini predvsem v domačih tleh, iz katerih pa naj zajema občečloveško vsebino. Take smernice se mi zde za tvornega umetnika pri izbiri snovi najidealnejše. Ne trdim, da je to načelo edino zveličavno, toda za razliko od drugih narodov, kjer nikjer drugod umetnost nima tako izrazito nacionalne note, najdemo lahko zanj baš pri slovanskih umetnostnih tvornih skoraj stoddotno potrditev". Od leta 1974 je bil redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Matija Bravničar je umrl 25. novembra 1977 v Ljubljani. Njegova žena Gizela roj. Pavšič (1908-1990) je bila baletna plesalka, pedagoginja, koreografinja, ravnateljica na Srednji baletni šoli v Ljubljani, med drugo svetovno vojno aktivistka OF. Njun sin Dejan (1937-2018), violinist, je bil eden največjih slovenskih glasbenikov v drugi polovici 20. stoletja. Študiral je v Ljubljani, Moskvi in Rimu. Bil je koncertant, profesor violine, dekan ljubljanske Akademije za glasbo. Njegov sin je slikar in pianist Igor Bravničar (1961).

Matija Bravničar v starejših letih (vir: Foto: Arhiv Knjižnice Cirila Kosmača, Tolmin)

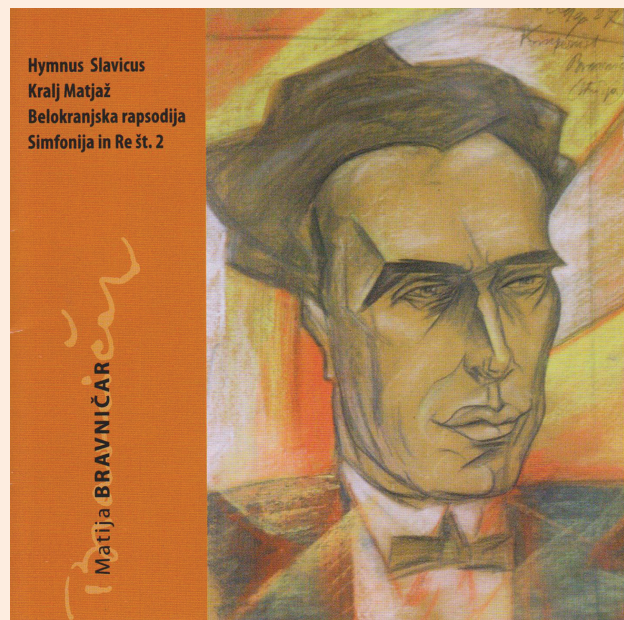
Še en kip skladatelja Matije Bravničarja v Tolminskem muzeju. Avtor: France Gorše

Matija Bravničar, portret (vir: Ilustracija, Ljubljana 1930)

Matija Bravničar leta 1930 (vir: twitter stran Narodne in univerzitetne knjižnice)

Matija Bravničar: Hymnus slavicus; Kralj Matjaž; Belokranjska rapsodija; Druga simfonija - zvočni CD, Društvo slovenskih skladateljev, 2003

Gorica / Filmski festival Amidei

“Sulla mia pelle” letošnji zmagovalec mednarodne nagrade za najboljši scenarij

Od 18. do 24. julija je na sedežu Hiše Filma in v parku dvorca Coronini Cronberg v Gorici potekal 38. filmski festival Sergio Amidei. Festival prirejajo vsako leto združeni Sergio Amidei in Hiša filma ter oddelek DAMS v demske univerze. Celotni niz dogodkov se je vil okrog najpomembnejše tematike - (Ne) skladnosti oz. analize zgodovinskih, moralnih in političnih travm. V petek, 19. julija, sta prišla na vrsto tudi tečaj za časnikarje z naslovom “Nove meje družbenih omrežij: kako se je komunikacijska strategija spremenila na kinematografskih festivalih”, ki smo se ga udeležili tudi mi z uredništva Novega glasa, in seveda sekcija **Spazio off**, v kateri je Roy Menarini obravnaval raziskave in literaturo, namenjene filmu, in predstavil vse novosti knjižnega sektorja. Pomembno vlogo na letošnjem festivalu je imelo raziskovanje lika in dela nemške režiserke Margarethe von Trotta, ki je letos prejela **nagrado za avtorski opus**, saj se je izkazala za popolno umetnico s posebnim poudarkom na pisanju scenarijev in pripovedovanju zgodb. Margarethe von Trotta je režiserka, senografinja in igralka, ki se s svojim

delom posveča analizi pomembnih zgodovinskih dogodkov, kot je terorizem iz se-

v obdobju velike medijske in kulturne preobrazbe kinematografije iz starega v novo ti-

ja, so organizatorji namenili največ pozornosti toskanske-mu režiserju Giovanniiju Cioniju, o katerem je bil govor v goriški Mediateki “Ugo Casiraghi”, istega dne pa je bilo na sporedu tudi odprtje sekcije o televizijskih nadaljevanjih in web-serijah; Sara Martin in Simone Dotto sta analizirala vlogo nadaljevanj v svetu kinematografije. V torek, **23. julija**, so imeli filmski

La rumeur du monde, ki ga je za festival izbral sam avtor. V sedmih dneh so imeli navzoči v parku dvorca Coronini možnost, da so si ogledali sedem pomembnih filmov, ki so se potegovali za **mednarodno nagrado za najboljši scenarij**. Nagrado so podelili v sredo, **24. julija**, tekmovali pa so celovečerci: *Ricordi?* (Valerio Mieli), *Najljubša* (Yorgos Lanthimos), *Hladna vojna* (Pawel Pawlikowski), *Ma cosa ci dice il cervello* (Riccardo Milani), *Il traditore* (MRCO Bellocchio), *La terra dell'abbastanza* (Damiano D'Innocenzo in Fabio

mu *Sulla mia pelle*, katerega scenarij sta napisala Alessio Cremonini in Lisa Nur Sultan. Zmagovalni scenarij razkriva dramatično zgodbo zadnjih dni življenja tridesetletnega Stefana Cucchija, vlogo le-tega je igral Alessandro Borghi. Cucchija so policisti aretirali 15. oktobra 2009 v Rimu zaradi preprodaje mamil, umrl pa je v bolnišnici Sandro Pertini, 22. oktobra, medtem ko je bil v priporu. Film opisuje resnično, dolgo in bolečo preizkušnjo človeka, ki ga je zapustila država, ki je postal žrtev neodgovornosti institucij, brezbriznosti ljudi in brutalnega nasilja nekaterih agentov. Scenarij Alessia Cremonini in Lise Nur Sultan razkriva neokrnjeno resnico na 10.000 straneh analiziranih procesnih dokumentov. Film izstopa zaradi svoje objektivnosti pri prikazovanju dogodkov, ne sodi in ne izkrivlja resničnosti. Prav-

zaprav sta scenarista že od vsega začetka namenila posebno pozornost zbiranju točnih podatkov, začenši s prvo fazo raziskav in iskanja dokumentacije, da bi zgodbo razvila na dveh pripovednih nivojih: na orisu Cucchijevega zdravstvenega stanja in številnih neuspešnih posku-

sov njegovih sorodnikov, da bi se z njim srečali. Film in scenarij imata po mnenju žirije politično in civilno zaslug, da opozarjata javnost na kruto in nesmiselno početje agentov, ki ne sme iti v pozabo.

Kat

demdesetih let, obnavlja vsebine, obravnava aktualna vprašanja in se preko analize psiholoških vzgibov svojih junakov osredotoča predvsem na razvoj ženskih likov. Režiserka je bila v petek, **19. julija**, tudi gostja festivala in se je pred množičnim občinstvom pogovarjala z avtorjem in radijskim napovedovalcem Enricom Magrellijem.

Med festivalom je v soboto, **20. julija**, žirija podelila tudi **Nagrado za filmsko kulturo**, ki jo je letos prejel Sergio Toffetti, predsednik muzeja filma iz Turina in član Znanstvenega odbora Rai Teche. Toffetti je s svojo vztrajnostjo in strokovnostjo dal pomemben institucionalni in kulturni prispevek

sočletje, od analognega v digitalni svet. V parku dvorca Coronini so predvajali enega od dvesto filmov, ki jih je Toffetti obnovil, in sicer restavrirano verzijo filma *Roma città' aperta*, iz leta 1945, za katerega je scenarij s Federicom Fellinijem in Robertom Rosselliniem napisal tudi Sergio Amidei. Nedelja, **21. julija**, je bila namenjena predvsem ženskim figuram v svetu filmskega scenarija. Na programu so bili številna predavanja in filmske delavnice v sekciji **Spazio Off**, gostji festivala pa sta bili avtorici Irene Dionisio in Benedetta Valabrega, katerih dela so si gledalci lahko ogledali na velikem platnu goriškega Kinemaxa. V ponedeljek, **22. juli-**

Margarethe von Trotta

Sergio Toffetti

sladokusci možnost, da so si v sklopu sekcije, za katero je skrbel Steven Stergar, ogledali Cionijeva celovečerca *In Purgatorio* (2009) in *Per Ulisse* (2013), pred njima pa sta bila na sporedu tudi kratkometražna filma *Prima di Napoli* in

D'Innocenzo) in *Sulla mia pelle* (Alessio Cremonini). Žirija, ki so jo sestavljali filmski izvedenci Massimo Gaudioso, Dorian Leondeff, Francesco Bruni, Marco Risi, Silvia D'Amico, Giovanna Ralli in Francesco Munzi, so nagrado podelili fil-

S 1. strani

Dovolj je! ...

Kakšno sprevrženo sprenevedanje! Koga vlečete za nos, ministri Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport? Drugi stavek je še hujši in označuje novo stopnjo ciničnega norčevanja iz jezika in prava. Ministrstvo utemeljuje svoje patetično zagotovilo, da predlog novega Zakona o visokem šolstvu ne ogroža ustavno določene zaščite slovenščine, s protislovnim in skrajno problematičnim razlogom, da uvajanje angleškega učnega jezika pomeni “izvajanje ustavno zagotovljene svobode znanstvenega in umetniškega ustvarjanja”. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport nam torej sporoča, da SLOVENŠČINA NE OMOGOČA SVOBODE ZNANSTVENEGA RAZISKOVANJA IN UMETNIŠKEGA USTVARJANJA. Če imamo tako Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije, zunanjih sovražnikov sploh več ne potrebujemo. Dovolj je! Slednjič je dovolj! Ministrstvo trdi, da vzporedna izvedba celotnih študijskih programov v angleščini ni nič novega. To ni res. Doslej je prelihanje denarja iz slovenskih v angleške programe potekalo v pravni praznini, saj zakon ni opredeljeval “javne službe”, torej dejavnosti v javnem interesu. Šele novela zakona, ki jo predlaga ministrstvo, bi ropanje že tako revnega proračuna, namenjenega študiju prebivalcev Slovenije, uzakonila kot dejavnost v javnem interesu, upravičeno do polnega financiranja iz državnega proračuna. Če ministrstvo ne ve, kaj počne, je nesposobno. Če to taji, pa zavestno zavaja javnost in bi ga bilo treba razpustiti. Dovolj je, dovolj!

Od tolikih pametnih glav na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport bi pričakovali, da poznajo jezikovno teorijo Noama Chomskega, na kateri sloni celotna današnja svetovna lingvistika. A doktorji znanosti na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport so to obvezno čtivo očitno prešpricali, sicer ne bi kvasili takih neslanosti. Nevarnost provincializacije se namreč ne skriva v majhnem številu govorcev slovenščine, temveč v revni angleščini, kakršno vsiljujejo zagovorniki jezikovne “globalizacije”. Med jezikom in mišljenjem vlada namreč tesna soodvisnost: kdor se ne zna natančno in bogato izražati v lastnem – ponavadi, a ne nujno, “materinem” – jeziku, se ne bo znal ustrezno izražati v nobenem jeziku in ne bo znal misliti. Nisva torej nacionalista in ne zastopava rasističnega izključevanja drugih in drugačnih jezikov in kultur, kot nama očitajo ministri tega ministrstva in zagrizeni zagovorniki hegemonije angleščine na naših univerzah. Ravno obratno: zagovarjamo nujnost učenja čim večjega števila tujih jezikov, ne pa zgolj binarno kvadratne računalniške angleščine, ki nam jo zaradi pritlehnih interesov vsiljujejo servilni birokrati, arogantni politikanti ter univerzitetni in znanstveni inkasanti. Poučno svarilo, kam pelje nekritična vpeljava angleščine kot učnega jezika, nam ponuja današnje stanje nizozemščine (v Kraljevini Nizozemski), ki se je bistveno poslabšalo. Neprimerno boljše nizozemščino danes govorijo na

Flamskem (v Kraljevini Belgiji), kjer vztrajajo pri nizozemskem učnem jeziku. Najbolj žalosten paradoks sedanje zgodovinske zagate je, da nam po stoletjih jezikovne ogroženosti v večnacionalnih državnih konglomeratih Evropska unija prvič v zgodovini, vsaj kar zadeva jezik, nič hudega noče, pač pa sebe in svoj jezik ogrožamo kar sami. Kot je to analiziral že Dušan Pirjevec, smo sami sebi najhujši sovražniki. In če smo že pri zgodovini: ponovno spet, zgodovina namreč, zgodovina spet maršira, slovenska politična “elita” pa se obnaša, kot da se nič ne dogaja, ker zgodovinskimi izzivom kratko malo

povezana in celo medsebojno nasprotujoča si procesa, vendar ni tako – v obeh primerih gre za servilno sledenje zakonom mednarodne politične in ekonomske Moči. Če ta logika zmaga – in z nelagodjem morava priznati, da uživa večinsko podporo na vseh ravneh našega političnega ter celo izobraževalnega in znanstvenega življenja – bo ponosno geslo “Na Slovenskem smo mi gospodar!” treba prilagoditi realnosti. Realnost, ki jo politična, gospodarska in intelektualna “elita” pospešeno vzpostavlja, pa se glasi: NA SLOVENSKEM SMO MI SUŽENJ. Dovolj je bilo! Dovolj!

Trhla argumentacija ministrstva za uvedbo pouka v tujih jezikih – pozor: množinski evfemizem “tuji jeziki” označuje le angleščino! – ustvarja vtis, kot da je slovenščina na univerzah umetno vsiljen in celo okupacijski jezik ter da je znanstveno raziskovanje in celo umetniško ustvarjanje, haha, treba “osvoboditi” te diktature. Jezik globalistične emancipacije pred omejenostjo slovenščine naj bi bila računalniška angleščina. Poudarjava: ne *King's English*, ne univerzitetna angleščina Cambridgea, Oxforda in Harvarda, pač pa poneumljajoč slovar fraz v mednarodnem obtoku, ki na oduren način kvari in potvarja veličino angleškega jezika in njegove zgodovine. In to je tudi bedna resnica anglizacije slovenskega visokega šolstva: da velika večina profesorjev slovenskih univerz ne obvlada angleščine dovolj dobro za tako zahteven pouk. Rezultat bi bil – in pravzaprav že je – da se študentje ne

znajo ustrezno izražati ne v angleščini ne v slovenščini. Rezultat je – babilonska katastrofa! Dovolj! Dovolj! Kot državljana sprašujeva – in tokrat ne Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki zgodovinskemu obzorju tega premisleka očitno ni doraslo – pač pa Predsednika, Vlado in Državni zbor Republike Slovenije, ki bi vsaj po funkciji morali razmišljati nekaj mesecev in let naprej: kaj boste v primeru razpada Evropske unije in ozemeljskih apetitov sosednjih držav ponudili kot vrednoto državljanom in državljanom Slovenije? Kaj boste ponudili kot vezivo, ki naj upraviči nadaljnji obstoj te državne skupnosti? Računalniško angleščino? Dovolj je! Slednjič je dovolj! Podpisana z vso odgovornostjo ponavlja zahtevo po črtanju problematičnega predloga jezikovnega člena za novi Zakon o visokem šolstvu: radikalno uvajanje angleškega učnega jezika ne pomeni obogatitve univerzitetnega pouka, ampak njegovo nedopustno komercializacijo, ne omogoča odpiranja v svet, ampak pošastno provincializacijo, ki bo naslednjim generacijam študentov amputirala materni jezik in zmožnost mišljenja ter jih doživljenjsko pohabila kot jecljalce plehkkih računalniških klišejev, manjvredne izvajalce manjvrednih del, sužnje v globalni delitvi produkcije in profita. So se pesniki, intelektualci in znanstveniki od Trubarja naprej tako požrtvovalno borili za ta jezik le zato, da bi ga vnu-ki tako zlahka in po neumnosti zapravili? Je bila razglasitev samostojnosti Republike Slovenije z najvišjim smotrom zavarovanja slovenščine res potrebna le zato, da bi se že čez pičlih trideset let prihodnost jezika končala z neprehodnostjo jecljanja, kulturnega provincializma in kramarskega primitivizma? Slednjič je dovolj! Dovolj je!

Ljubljana, grafiti

Skupina Anakrousis po pomembnem uspehu na zborovskem tekmovanju Seghizzi

“Radi bi se udeležili takih natečajev, kjer bi se lahko pomerili s skupinami, ki so nam podobne”

Tržaška vokalna skupina Anakrousis je na 58. mednarodnem zborovskem tekmovanju Seghizzi v Gorici prejela kar dve nagradi: posebno nagrado za vokalne skupine in drugo nagrado v kategoriji priredb pop in jazz glasbe. Mladi pevci sesteta Anakrousis vadijo v Gropadi pod mentorstvom Jarija Jarca. Kljub velikemu uspehu pa ne spijo na lovorikah, ampak se že aktivno pripravljajo za naslednje izzive. Ob uspehu na zborovskem tekmovanju Seghizzi smo se odločili, da se pogovorimo s podpredsednico in pevko v zboru, Jasno Gornik.

gradi za vokalne skupine. V kategoriji jazz in lahka glasba pa smo sicer upali v prvo nagrado, vendar je treba priznati, da je bil fipinski zbor Regina Coeli na viso-

tom, nato po parih, po tercetih in na koncu vsi skupaj. Ko smo postavili solidno strukturo, smo začeli dajati pozornost mikrodinamiki, poudarkom, ritmu in na-

Erik Solinas (tenor), Nicole Gustini (2. sopran) in Erika Labiani (1. sopran). Kasneje smo ostali (Matija Kralj, Jari Jarc in jaz) še dodajali malenkosti.

Kateri program ste izbrali za tekmovanje?

Program, ki smo ga izbrali, se je stopnjeval v težavnosti, vse skladbe pa so bile pet- ali šestglasne. Pri šestglasnih skladbah se nam je na odru pridružil tudi dirigent Jari Jarc in pel z nami. Najprej smo zapeli Gaberjevo Torpedo blu in Vodopivčevo Ne čakaj na maj. Sledili sta zahtevnejša Chili con carne skupine The Real Group, končali pa smo z Un bacio a mezzanotte skupine Quartetto Cetra.

Letos so organizatorji nekoliko spremenili način tekmovanja.

Tako je. Letos ni bilo polfinala, finala

in Grand Prix, ampak le finale, nato Grand Prix in zvečer še Gala koncert. Na Grand Prix se uvrsti samo prvouvrščeni zbor iz vsake kategorije. Ker je v finalu zmagal zbor s Filipinov, nismo bili sprejeti na Grand Prix, kljub temu pa so nas izbrali, da smo zvečer zapeli na Gala večeru med najboljšimi zbori na tem tekmovanju Seghizzi.

Ste ena redkih skupin pri nas,

ki se ukvarja izključno z lahkotno, jazz, a cappella glasbo. Zakaj ste se odločili za to vrsto?

Jazz in lahka glasba sta takšni vrsti, ki pri nas nista zelo razširjeni. Veliko zborov se pri nas ukvarja s klasično in renesančno glasbo, večina tudi z ljudsko. Mi smo se pred desetimi leti odločili prav za to vrsto, ker je ni bilo v zamejstvu, poleg tega pa nam je taka vrsta zelo všeč, seveda. Navdušuje nas, da je v 21. stoletju ta vrsta res zelo popularna v svetu. Obstaja ogromno izvrstnih skupin, ki se z njo ukvarja.

Kot ste omenili, zbor Anakrousis deluje že deset let. Letos ste nekoliko spremenili sestavo, saj imate dve manjši skupini, v svoje vrste pa vabite tudi

Tako je, svojo pot smo začeli že leta 2009. Od leta 2014 nas vodi Jari Jarc. Letos imamo poleg sesteta, s katerim smo šli na Seghizzi, tudi ženski vokalni kvartet in Anakrousis Young, v katerega še vedno vabimo pevce, mlajše od letnika 1999.

Za konec, kateri so vaši načrti za prihodnost?

Naši načrti glede tekmovalnega nastopanja so veliki. Radi bi se udeležili takih natečajev, kjer bi se lahko pomerili s skupinami, ki so nam podobne. Na Seghizziju so nastopili le zbori, ki imajo od 40 do 70 pevcev, kar glede akustike in jakosti ni primerljivo, čeprav smo nastopali v isti kategoriji. Dvorana Verdi, kjer poteka tekmovanje, pa je velika in na

tekmovanju ni možnosti uporabljanja mikrofona in ozvočenja. Nastopamo pa na splošno celo poletje in celo leto. Ne verjamem, da smo kdaj in bomo kdaj imeli pavzo (smeh, op. a.). Zdaj se odpravljamo na pevski teden, kjer bomo lahko s sekstetom začeli nov repertoar, s kvartetom bomo vadili za koncert s Trieste Early Jazz Orchestra, ki bo na Sv. Justu, in tudi najmlajši bodo začeli vaditi nove pesmi.

Urška Petaros

Druga z desne Jasna Gornik, prvi na levi Jari Jarc

Jasna, čestitamo za uspeh. Ste ga pričakovali?

Če sem iskrena, smo pričakovali kakšno nagrado, saj smo med letom vložili veliko truda in smo dosti vadili. Večkrat smo tudi odpotovali do Ljubljane, da bi slišali nasvete ljubljanskih strokovnjakov. Vedeli smo, da smo pevsko dosegli, kar se je dalo, ampak gotovo nismo pričakovali zlate medalje in plakete pri posebni na-

kem nivoju in njegova zmaga je bila zaslužena.

Kako ste se pripravljali na tekmovanje?

Na tekmovanje smo se pripravljali z veliko voljo do dela. Želeli smo preseči svoje dosedanje zmogljivosti in narediti korak dlje. Imeli smo vsaj tri vaje na teden. Vadili smo postopoma: najprej vsak posameznik z dirigentom

zadnje še gibom in koreografijo. V zadnjih dveh tednih smo bili trikrat v Ljubljani, poslušal nas je pevec in dirigent Matej Vrtič iz skupin A-kamela, BeeGeesus in Bassless, ki je predvsem poudarjal pomembnost ritma. V Trstu pa sta nam pomagala Martina Feri v izraznosti in Marko Sancin v intonaciji. Naj se jima tudi tukaj toplo zahvalimo za pomoč.

Ob pevske nastopu ste imeli tudi koreografijo. Kdo je poskrbel zanjo?

Za koreografijo smo poskrbeli sami, sicer veliko bazo so postavili

Kratke

Nujno je poiskati rešitve za zapuščena šolska poslopja!

Glede na dolgoletne in boleče zgodbe zapuščenih šolskih poslopij, v katerih je nekoč potekal pouk v slovenskem jeziku in ki so kot šolske ustanove mednarodno zaščitene, je nujno poiskati primerne rešitve v najkrajšem času. Nesporemljivo je, da je šola Gregorčič-Stepančič pri Sv. Ani v zanemarjenem stanju, v šoli v Gropadi pa bodo urili pse, brez predhodnega dogovora s predstavniki manjšine. Z namenom, da se pripravi ustrezen načrt glede vseh zaprtih šolskih poslopij na Tržaškem, bova ponovno pobudnika širšega omizja s krovima organizacijama SKGZ in SS0, kot predstavnicama civilne družbe, in Generalnim konzulatom Republike Slovenije. Nujno je, da se premaknemo z mrtve točke in da se dodelan načrt predstavi v čim krajšem času županu Občine Trst. / **Valentina Repini in Igor Švab, tržaška občinska svetnika**

Potrebno je preverjati vplive ribogojnic tudi na morsko dno!

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je med zasедanjem skupščine predložil svetniško vprašanje v zvezi z vplivi, ki jih imajo ribogojnice na morskoi površini pred Devinom. Gabrovec je v uvodnem posegu dejal, da ima ribogojna dejavnost močan vpliv na okolje, saj gre za intenzivno gojenje na sorazmerno majhni površini. "Pomislimo na učinek, ki ga imajo npr. prašiči, ko so zaprti na omejeni površini. Isto velja za ribe, saj so v vzrejni bazenih zelo goste naseljene, vendar v tem primeru učinki niso obelodanjeni. Na morskoi površini pred Devinom, kjer je nameščenih skoraj šestdeset mrež, voda ni posebno globoka in na tem predelu tudi ni močnejših morskih tokov, kar dodatno otežuje odvajanje ribjih iztrebkov in ostankov krme ter posledično hudo načenanje biološko ravnovesje organizmov morskega dna", je še opozoril Gabrovec. Zdravstveno stanje morskega dna na tem območju naj bi bilo po pričevanju nekaterih že močno onaravljeno, zato je deželni svetnik SSK povprašal deželno upravo, kako in kako spremlja ta pojav in če se ji ne zdi potrebno odrediti poglobljene analize, ki naj ocenijo vpliv ribogojniških dejavnosti na življenje na morskem dnu. To namreč ni bilo še predmet primerne pozornosti. Različno je z analizo vode, ki jo opravljajo kar redno. Gabrovcu je v imenu deželne vlade odgovarjal odbornik za kmetijstvo in ribogojništvo Stefano Zannier, ki je naštel kopico podatkov in rezultatov analiz deželne agencije za okolje (ARPA), ki jih opravlja na skoraj 10 kvadratnih kilometrih morske površine in v katero so vključene devinske ribogojniške mreže in kažejo na zadovoljivo zdravstveno stanje vode.

V svoji repliki je Gabrovec izrazil popolno nezadovoljstvo z odgovorom, ki je izpusil ravno to, kar je bilo posebej izpostavljeno v vprašanju, se pravi skrb za stanje na dnu in zahtevo po poglobljeni študiji flore in favne morskega dna. "Ob tako nastavljenem odgovoru se nam skrbi lahko samo ojačujejo", je zatrdil deželni predstavnik SSK, ki bo problematiko spremljal s še dodatno pozornostjo tudi v dogovoru z občinsko upravo.

Tabori kraškega in tržaškega stega na Dolenjskem Sproščeni dnevi v naravi in družbi prijateljev

Ko pride poletje, je seveda čas tudi za skavtske taborne. Skavti kraškega in tržaškega stega so se letos kot običajno odpravili na skupni tabor izvidnikov in vodnic, letos pa so se na skupni tabor obeh stegov podali tudi volčiči in volkuljice.

Tokrat so se odločili za nekoliko bolj oddaljeno destinacijo: taborili so na Dolenjskem, v Dolnjem Kotu pri Žužemberku. Prvi so se na taborno pustolovščino odpeljali izvidniki in vodnice (to so mladi, ki obiskujejo srednjo šolo in prva dva razreda višje šole). Na pot so odšli 10. julija. Na travniku ob reki Krki je več kot 50 najstnikov prišlo v Srednji svet, to je svet Gospodarja prstanov. Med taborom ni manjkalo tradicionalnih preizkušenj, kot so pot preživetja, športni dan in celodnevni izlet, med katerim so se povzpeli na vrh Svetega Petra. Kot je v navadi, je bil na programu tudi dan vodnikov, ko se vodniki za en dan prelevijo v voditelje in opravljajo vse njihove dolžnosti. Prvi trije letniki so eno noč preživeli pod bivačkom, ki so si ga zgradili sami, četrti letnik je odšel na raid in je skupaj z

voditeljema prehodil pot do Sv. Križi pri Dobravi, zadnji letniki pa so se odpravili na hike: po dva oz. trije so morali prehoditi pot, ki so jim jo začrtali voditelji, in najti prenočišče na cilju. Vodilna panda, ki je letos preživela zadnje leto v veji izvidnikov in vodnic, je povedala, da je prav hike

verjetno tisto, kar ji bo najbolj ostalo v spominu. Predvsem pa pravi, da je tabor minil v znamenju zadnjih trenutkov: "Ker je bil moj zadnji tabor, sem se zavedala, da vsaka stvar, ki smo jo delali, je bila zadnja, tudi če je minimalna. Npr. ko delaš dežurstvo tabornega

ognja ali zadnjič ko poješ neko pesem kot izvidnik". Tudi letos so člane predzadnjega letnika krstili. "Krščenci" so premagali vse preizkušnje, ki so jim jih naložili starejši skavtje, in tako prejeli skavtska imena: Iznajdljivi jelen, Prizadevni orel, Skrivnostna zebra, Vztrajna zebra, Navihana panda, Sočutni delfin, Bistra srna in Ustvarjalni galeb. Ob koncu tabora so imeli izvidniki veliko igro, v kateri so morali premagati Saurona in

osnovnošolskih otrok je odpotovalo v svet Eldorada, kjer so postali Maji. Med tednom so se morali boriti proti Špancem in iskati zaklad. Kot običajno je tabor volčičev in volkuljic prepleten z igro, vendar se morajo otroci vseeno izkazati, saj devet dni prespijo v šotorih in nekateri prvič preživijo več kot teden dni daleč od staršev. Na obeh taborih so nekaj časa namenili tudi duhovnosti. Vsak dan so imeli tudi dežurne izvidnike oz. volčiče, ki so bili odgovorni za duhovnost in so razmišljali o delčku iz Svetega

pisma, ki se je po temi navezoval na tisto, kar so počeli tisti dan. Poleg tega je nekaj dni oba tabora obiskal tudi skavtski duhovni vodja Tone Bedenčič, ki je daroval sveto mašo in se z otroki pogovarjal o veri. Na obeh taborih ni manjkala niti dan obiskov, na katerem so lahko skavtje pokazali staršem in prijateljem, kako lepo se imajo na taboru. Vsak večer se je program končal s tabornim ognjem. Pri njem so otroci poskrbeli prav za vse: program, skeče in pesmi.

Skavti se bodo naslednjič vsi skupaj srečali na Marijanskem shodu, na katerem bodo sodelovali pri sveti maši. Po njem pa si bodo ogledali videoposnetke taborov in skupaj podoživeli dogodivščine, ki so jih poleti doživeli s svojimi skavtskimi prijatelji.

U. P.

20-letnica poletnega centra Pikapolonica

Še vedno je enako privlačen za otroke in starše

Poletni center Pikapolonica je upihnil 20. svečko na torti. Kot se spodobi, so ob pomembnem jubileju pripravili veliko praznovanje, na katerega so povabili vse sedanje in nekdane obiskovalce poletnega centra.

Bogat program je obsegal veliko število delavnic za vse okuse. "Nori znanstveniki" tržaške Elettra Sincrotrone so delali sladoled, Creative visual academy so poskrbeli za sprehod v navidezni resničnosti, Istat je pripravil delavnico Mali statistiki, združenje ASTRO je poskrbelo za barvanje obrazov otrok, klovne, ki so jih zabavali, in skulpture z balončki, Družinsko gledališče Kolenc pa je poskrbelo za pastirske igre, pri katerih so lahko otroci hodili s hoduljami, pripravili so tudi lutkovno gledališče in otrokom pokazali različne živali, med katerimi tudi kače. Tudi Študijski center Melanie Klein je pripravil nekaj delavnic, in sicer japonsko mojstrsko vrtnarjenje, izkušnjo Maldivi in igro Football Darts. Poleg vseh teh delavnic so organizirali še poseben program, ki je obsegal športni poligon Skokice v priredbi ZŠSDI, tekmovanje papirnatih letal v organizaciji Istat,

Pravljico v navidezni resničnosti, ki jo je pripravila Creative Visual Academy, in delavnico borilnih veščin Kung fu panda. Študijski center Melanie Klein je pripravil tudi krajšo proslavitev 20-letnice, med katero so med drugim predstavili brošuro *Schengensko območje – Evropa odprtih meja*, ki je nastala ob

vremenske napovedi", nam je zaupala Francesca Simoni, ki je še danes duša poletnih centrov Pikapolonica. Zadovoljna je bila, ker so se prazniku pridružili partnerji, ki so z njimi sodelovali že prejšnja leta, in pripravili zanimive delavnice. V 20 letih je poletni center Pikapolonica rasel in se razvijal. Pred

manjše skupine, v katerih lahko vzgojitelji bolje sledijo otrokom, zato so se odločile, da tudi same organizirajo poletni center.

"Drugo leto poletnega centra smo imeli 24 otrok, saj se je glas malo razširil. Prva tri leta smo imeli dva tedna, potem je bilo povpraševanje vedno večje, zato smo podaljšali ponudbo in zdaj imamo 110 otrok na teden. Že vsaj 10 let organiziramo devet poletnih tednov", pove Francesca Simoni. Letos poteka poletni center od 1. julija do 6. septembra, pavzo imajo samo v tednu 15. avgusta, da si vzgojitelji napolnijo baterije. Otroci oziroma njihovi starši lahko izbirajo, koliko tednov se ga bodo udeležili. Poletni center Pikapolonica od samega začetka poteka v Bazovici, najprej so uporabljali prostore otroškega vrtca, danes pa so ga premaknili v športni center Zarja. Kljub temu da sedaj poletni center obiskuje vsak teden 110 otrok, pa niso pozabili, katero je njihovo poslanstvo in da se hočejo posvetiti prav vsakemu otroku. V poletnem centru Pikapolonica namreč za otroke vsak teden skrbi dvaindvajset vzgojiteljev, trije koordinatorji in dve pomožni vzgojiteljici. Toliko otrok, ki vsak teden napolnijo poletni center, je dokaz, da je ta po dvajsetih letih še vedno privlačen za otroke in starše, ki svoje otroke zaupajo poletnemu centru Pikapolonica.

Urška Petaros

projektu Slovenske prosvete o Schengenu. V dvojezični brošuri, ki jo je napisala Francesca Simoni, ilustriral pa Dino Perco, otrokom na njim primeren način razložijo, kaj so meje in kaj je Schengensko območje. Kljub pripekajočemu soncu se je praznika udeležilo zelo veliko otrok s svojimi starši. "Z današnjim praznikom sem zelo zadovoljna. Smo se malo bali, ker smo spremenili dan zadnji trenutek, saj smo želeli imeti praznik na soboto, vendar so bile slabe

20 leti so se tri dekleta odločila, da organizirajo poletni center. "Prvo leto je bilo 12 otrok in 3 vzgojiteljice. Mi smo imele 19 let. Vrgle smo se v to izkušnjo, ki je bila zelo zanimiva, saj smo lahko z otroki delale marsikaj, kar je bilo težko delati v drugih poletnih centrih", se začetkov poletnega centra spominja Francesca Simoni. Takrat so namreč delale že v drugih poletnih centrih, v katerih je ena sama oseba skrbela za približno 30 otrok. Zdelo se jim je potrebno, da se ustvarijo

sveta maša potekala kot vsako nedeljo, so si pred sklepnim blagoslovom župljani vzeli nekaj časa,

Foto damj@n

govo pridigo, saj je Bajzek, ki je bil na začetku dodeljen salezijanski skupnosti na Opčinah, vedno pomagal, kjer je bila potreba, tako da je v zadnjem času v glavnem maševal v Boljuncu. Poleg maševanja je na Opčinah tudi vsako leto vodil serijo strokovnih predavanj o verskih vprašanjih in dilemah. Predavanja so bila najprej namenjena samo staršem

otrok, ki so se pripravljali na prvo sveto obhajilo in birmo, ker pa so bila tako uspešna, so postala odprta za širšo župnijsko skupnost, kmalu pa jih niso obiskovali samo Openci, ampak tudi drugi zamejci in Slovenci iz matice. Kljub temu da je

sveta maša potekala kot vsako nedeljo, so si pred sklepnim blagoslovom župljani vzeli nekaj časa,

da so se mu še sami zahvalili za vse, kar je v teh letih storil za opensko župnijsko skupnost. Spregovorile so Lučka Susič v imenu Mešanega cerkvenega pevskega zbora sveti Jernej ter Savica Stopar in Marija Štekar v imenu župnijske skupnosti. Lučka Susič se mu je zahvalila, ker je vedno cenil petje pevskega zbora. Hudomušno je opozorila na eno od njegovih vrlin, in sicer da je bil vedno točen in ni nikoli predaval predolgo, njegova predavanja so vedno trajala eno uro. Da bi bil še naprej uspešen pri tem, mu je pevski zbor poklonil ročno uro. Savica Stopar se mu je zahvalila, ker je bil vedno pozo-

ren do vsakega člana skupnosti in predvsem ker je vedno tudi obiskoval bolnike. Tudi njo samo je obiskal, ko je bila v bolnišnici. Tudi Marija Štekar se je spomnila trenutkov, ki jih je openska skupnost prehodila z vikarjem Bajzkom. Župljani so mu podarili sliko openske cerkve domačega umetnika Mateja Susiča, da se bo spominjal njihove vasi. Po sveti maši so se župljani še nekaj časa zaustavili pred cerkvijo, kjer so Bajzka lahko tudi osebno pozdravili in si obljubili, da se bodo še srečali. On je stopil prav do vsakega in mu podal roko v pozdrav.

U. P.

Spremembe v openskem cerkvenem občestvu

Jože Bajzek zapušča tržaško versko skupnost

Openski vikar Jože Bajzek se po sedmih letih službovanja na Opčinah odpravlja v Veržej, v Pomursko regijo. 21. julija je zato v svoji dosedanj župniji daroval poslovilno sveto mašo.

Jože Bajzek, ki je pred nekaj tedni imel zlato mašo, je openski verski skupnosti poznan že dalj časa. Še preden se je pred sedmimi leti,

po upokojitvi na salezijanski univerzi v Rimu, preselil na Opčine, je več let prihajal tja na dopust in tam maševal nekaj tednov v poletnih mesecih. Že takrat je openskim faranom prirasel k srcu. Poslovilna sveta maša je bila običajna nedeljska maša, saj si gospod Bajzek ni želel velikih praznovanj. Po dolgem času so lahko openski župljani slišali nje-

Tradicionalno praznovanje s pestrnim programom

Sv. Rok vabi v Nabrežino

Praznovanje vaškega zavetnika je v naših vaseh še vedno zelo pogosto. Tudi v Nabrežini, kjer je njihov patron sveti Rok, ki goduje 16. avgusta, vsako leto pripravijo vrsto prireditvev.

Letos se bo praznik, pri katerem sodelujejo vsa domača društva (jus Nabrežina, Kulturno društvo Igo Gruden, godba Nabrežina, Športno društvo Sokol, Župnija sv. Roka in Združenje staršev osnovne šole Virgil Šček), začel 9. avgusta, zastor na praznovanje vaškega zavetnika pa bo padel 15. septembra.

V sejni dvorani županstva so predstavili celoten program. Na predstavitvi so bili prisotni tudi odbornik za šport in turizem Massimo Romita, odbornica za kulturo Annalisa D'Errico in

županja Daniela Pallotta. Prisotne je pozdravil tudi nabrežinski župnik Karel Bolčina, ki je spomnil, da praznovanje vaškega zavetnika pomeni, da se vračamo k svojim koreninam, in upa, da se bo ta praznik še nadaljeval. Pester program prireditvev je predstavil predsednik društva Sokol Paolo Vidoni, ki se je Občini Nabrežina zahvalil za pokroviteljstvo. Letošnji prireditvi so dali naslov *In zdej nas varje sv. Rok*. To je verz, ki je vzlet iz neuradne nabrežinske himne. Kot že omenjeno, se bo bogat program pričel 9. avgusta, ko bodo predstavili CD z uglasbitvami pesmi Iga Grudna, ki so nastale poleti 2018 ob prireditvah *O Nabrežina, ti rodni moj kraj*. Aljoša

Saksida, ki je ustvaril CD, je poudaril, da je to primer odličnega sodelovanja, saj so pri nastanku CD-ja sodelovale različne skupine, zbori in godba. 13. avgusta bodo odprli razstavo čipk in predstavili knjigo Alenke Križmančič Sosič *Nitka čez nitko sklepja čipko*. 14. avgusta bodo odprli več likovnih razstav. V različnih krajih po vasi bodo razstavljali umetniki iz Logatca in domači umetniki Ajlin Visentin, Jurij Devetak, Paolo Tanze in Matej Gruden. 15. avgusta bo na sporedu koncert dalmatinskih pesmi v izvedbi moškega zbora SKD Vesna iz Križa. Na dan sv. Roka, 16. avgusta, bo koncert v župnijski cerkvi, ki ga

bosta oblikovala harfistka Alice Martina in organist Mirko Butkovič. 17. avgusta bo program zelo pester. Ta dan bo poskrbljeno tudi za otroke, saj bo Ajlin Visentin vodila likovno delavnico na Sokolovem igrišču. Poleg tega se bodo tega dne spomnili navade,

in sicer prevoza "furenge", to je v bistvu jelka, iz katere so izklesali čupo. Obudili bodo ta običaj in peljali hlod za izdelavo čupe od Sokolovega igrišča do Babča, zvečer pa bo sledil še koncert narodno-zabavne glasbe s skupino

Razigrani kvintet. 18. avgusta bo v župnijski cerkvi sveta maša s procesijo, na katero organizatorji vabijo tudi narodne noše in skavte. 19. avgusta bo na sporedu gledališka predstava *Kraške intrige* društva Brce iz Gabrovice, 22. avgusta bo koncert skupine Grešni

konec bo še 15. septembra obbojarski turnir ZKB za mlade pod 18. letom. Ob koncu predstavitve programa so spregovorili še predstavniki sodelujočih društev. Vsi so poudarili pomen in zadovoljstvo s sodelovanjem. Deželni in tudi občinski svetnik Igor Gabrovec

pa je izrazil zadovoljstvo, da se kljub temu da Smučarski klub Devin ni dobil denarnega prispevka, niso vdali, ampak so začela skupaj sodelovati ostala vaška društva.

U. P.

Obvestila

Romanje starejših in bolnikov k Mariji na Repentabor bo v torek, 13. avgusta 2019: ob 17.00 sv. maša z bolniškim maziljenjem, nato prijateljsko druženje pod lipami pred cerkvijo; kdor more, naj pripelje kakšno starejšo oz. bolno osebo, ki se drugače ne bi mogla udeležiti pobožnosti (za avtomobile dostop čim bliže cerkvi). Vabita Vincencijeva konferenca in repentabrsko župnijsko občestvo.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: Nabirka v Rojanu na Kristofovo nedeljo za prevozna sredstva v misijonih "MIVA": 243 evrov. Za patra Pedra Opeko – Madagaskar: U. M. M. 50 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Bazen Acquamarina v Trstu

Za las ni bilo smrtnih žrtev!

Vponedeljek, 29. julija, je Trst pretresla vest, da se je zrušila streha bazena Acquamarina. Da do tragedije s človeškimi žrtvami ni prišlo, se lahko zahvalimo samo dejstvu, da je bil bazen zaprt zaradi obnove. Petsto kvadratnih metrov je merila streha iz železobetona, ki je zgrmela v bazen. Poznaval-

ci so povedali, da bi bilo v primeru obratovanja bazena od 50 do 80 mrtvih ljudi. Gasilci in orožniki so zavarovali območje, državni tožilec Pietro Montrone je zasegel zgradbo. Uvedli so preiskavo, ki naj bi dala odgovor, zakaj je do zrušitve zgradbe bazena, zgrajen je bil leta 2000, sploh prišlo.

Talenti in vizije (III)

Bogatajevi portreti duše in Ciolove variacije narave

Fotograf **Janez Bogataj** iz Kranja ima posebno mesto v sodobni slovenski fotografiji. Od nekdaj je samohodec na zahtevni poti svojskega in dosledno izpostavljenega ustvarjanja. Po bogati in intenzivni fazi profesionalnega dela za tednik Mladina, z reportažami z družbenopolitičnih prizorišč slovenske pomladi in zlasti mladinske kulture 80. let prejšnjega stoletja, se je umaknil v raziskovanje, študij, branje in temeljito ustvarjanje. Po nekaj letih študijskega bivanja v Parizu, kjer se je spoprijateljil z estetom, fotografom in ambasadorjem slovenske kulture Ev-

Jazz glasbenik in fotograf Lado Jakša (desno) je obiskal Janeza Bogataja na razstavi v mali galeriji CD

V Bibionu italijanski rap iz devetdesetih let

Po petnajstih letih Articolo 31 ponovno na odru

J-Ax in Dj Jad sta skupaj Articolo 31 - duo, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja postavil osnove italijanskega rap glasbi. Po petnajstih letih, med katerimi sta vsak posebej gojila solistično kariero, sta sodelavca in prijatelja ponovno skupaj stopila na oder. V soboto, 20. julija, sta namreč popolnoma vžgala občinstvo na plaži pred trgovino Zenith v Bibionu in tako sklenila niz dogodkov Bibione Beach Live 2019. Koncert sta organizirali družbi Zenit srl in Fvg Live Srl v sodelovanju z Občino Bibione.

J-Ax je letos popolnoma neustavljiv: med turnejo "J-Ax + Articolo 31" so vstopnice za njegove koncerte povsod razprodane. Z raperjem Dj Jadom med nastopi navdušujeta navzoče, starejše in mlajše generacije poslušalcev, s svojimi stari mi in novjšimi hiti. Articolo 31 so nedvomno pomemben del zgodovine italijanske glasbe in letošnji spektakel je pravo vizualno in spominsko potovanje iz sedanjosti v preteklost.

Leta 1990 sta Milančana Alessandro Aleotti (J-Ax) in Vito Luca Perrini (Dj Jad) ustanovila hip hop, rap skupino Articolo 31. Do leta 2000 sta bila tudi člana širše skupine, kolektiva, hip hop glasbenikov Spaghetti Funk, potem pa je njuna glasba začela pridobivati nove, pop in rock primese. Raperja sta leta 2006, po objavi devetih uspešnih plošč, izbrala različni življenjski poti. Nedvomno je imel J-Ax pri tem več sreče, saj je žel uspehe in večkrat sodeloval z drugimi pomembnimi imeni italijanske glasbene scene. Leta 2015 je izdal ploščo *Il Bello d'Esser Brutti*, leto kasneje pa singel *Vorrei ma non posto*, s katerim si je zaslužil 7 platinastih plošč. Sledilo je še uspešno sodelovanje z raperjem Fedezom na plošči *Comunisti col Rolex* in delo *25 Ax - Il Bello di essere J-Ax*, v katerem

je J-Ax zbral vse svoje najboljše pesmi iz 25-letne kariere, od prve plošče z Articolo 31, *Strade di Città* (1993), do danes - nekatere pesmi imajo še zelo aktualen pridih in pripovedujejo o življenju na italijanskem mestnem obrobju, v periferiji, kjer imamo občutek, da se stvari bistveno ne spremenjajo. Koncert v Bibionu je bil po večini osnovan na tem, kar se je J-Axu, skupini Articolo 31, v Italiji in

film in *Gente che spera* sta takoj ogrela občinstvo. S pesmimi *Deca Dance*, *Immorale* in *Piu' stile* so prišle na vrsto skladbe, ki jih J-Ax imenuje "rap'n'roll", ko pa so se na velikem zaslonu prikazale podobe iz televizijskih nadaljevanj *X-Files*, *Friends* in *Walker Texas Ranger* je ansambel zapustil oder, njegovo mesto pa je med ovacijo prevzel Dj Jad in v trenutku smo se znašli v letu 1996: "Un urlo za Articolo 31!" -

tako navadno performerja spodbujata občinstvo. Na vrsto so prišle znane, najlepše pesmi: *Non c'è rimedio*, *La fidanzata*, *Latin lover*, *Tranqui Funky*, *Domani*, *Il funkytarro*, *La mia ragazza*, *mena*, *L'italiano medio*, *A pugni col mondo*, *Due su due*, *Ohi Maria*.

Veseli in navdušenje sta bili na bibionski plaži neustavljivi, pridružili pa so se jima dobre doze funkyja, rapa in nostalgije. Te pesmi so prave himne naše generacije! Zdi se, da sta jih raperja ustvarila včeraj, so aktualne, brezčasne, govorijo o nas, otrocih devetdesetih let, ki se še vedno počutimo zelo "tranqui tunky". Pred sobotnim večerom sem bila prepričana, da bo nastop Articolo 31 le nostalgичen pogled v preteklost, tak, ki pusti grenkobo v ustih in težko srce, v resnici sem se motila. Na ognjenem koncertu, ob pogledu na razvneto občinstvo, ki so ga sestavljali 20-, 30-, 40-, 50-letniki, mi je bilo povsem jasno, da Milančana s svojimi novimi pesmimi in stari mi hiti nagovarjata več generacij ljubiteljev tovrstne glasbe. Sam J-Ax je rekel: "Za ljudi, ki ljubijo Articolo 31, je življenje stvar glave in duše, ne pa starosti. Mi še vedno pojemo pesmi, ki smo jih napisali, ko smo bili stari dvajset let, in to enostavno zato, ker se še vedno počutimo dvajsetletniki!"

Katja Ferletič

(več fotografij na www.noviglas.eu)

genom Bavčarjem, se je vrnil domov in vodil antikvariat v Ljubljani. Leta 2017 smo si lahko ogledali v Miljah njegove zgodovinske posnetke s slovenske glasbene scene, ki se danes hranijo v Slovenskem muzeju novejših zgodovine v Ljubljani, a tudi prefinjene in poduhovljene slovenske krajine z zen sprehodov, kjer se rahle črno bele konture meglic spajajo s svetlobnimi prameni nenadejanih barv (prim. fotoknjigi *Pastorala* in *Sonata za sonce in meglo*). Kdor pozna in ceni njegov dokaj osebni slog, se ne bo pustil zavesti od diametralne spremembe, ki jo je predstavljala nedavna razstava *Meje svobode - premostljivi zidovi, Borders of freedom, walls to overcome* med marcem in aprilom v Mali galeriji Cankarjevega doma. Ne gre pozabiti, da je v isti intimni in podolgovati galeriji že gostoval leta 2008 z razstavo o slovenskih književnikih. Ob lanskem 50. mednarodnem srečanju pisateljev **PEN International** na Bledu je predsednica Slovenskega PEN centra Ifigenija Simonović povabila Bogataja, da bi ujel posebno vzdušje, magnetizem osebnih in skupinskih stikov, utrinke intelektualnih srečanj in soočanj, tudi trenutke razvedrila, ki nastanejo med tako različnimi in sorodnimi ustvarjalci z vseh koncev sveta. Uporabil je, kot sam pove v katalogu, digitalni fotoparat z daljšim časom osvetlitve, da bi ujel dinamičnost. Posnetkov ni popravljal ali retuširal, spreminjal pa je izvirne barvne kadre v suho žive podolgovate podobe v črno-belem tisku.

V glavnem situacijski in skupinski portreti se nam vseskozi ponujajo nekam naturalistično niansirani. Nasmeljani, nagrbnčeni, zrelo sveži, koncentrirani in razigrani pogledi so izrezani iz raznih okolij, blejskih interjerjev, prirejenih za druženje in razpravo, a tudi ljubljanskih prepoznavnih prostorov, s policami knjig Tomaža Šalamuna ali Groharjevim Sejavcem v ozadju. Pravo babilonsko sporazumevanje od Bosne in Hercegovine do Irana, od Ekvadorja do Senegala, Albanije, Turčije in Avstrije, Makedonije, Finske in Portugalske. Brskali smo po didaskalijah k tem svetlim dialogom v črno-belem, a zasledili bolj malo

Irska nobelova nagajenka za mir Shirin Ebadi je povabila na Bled mlado družino sorojakov, ki živi v Sloveniji - J. Bogataj

rodne pisateljske organizacije, od mirovništva in zaščite temeljnih človekovih pravic do pravice žensk in otrok, niso vedno v središču interesov pisateljskih združb teh držav.

Ciolova narava med čudesi in ranami

Pred tedni smo že vabili na razstavo **Stefana Ciola** v milskem muzeju moderne umetnosti *Cara'*. Tu pa lahko spregovorimo bolj poglobljeno o fotografu, ki polno sodeluje z očedom Eliom, priznanim mojstrom svetovne fotografije, saj ga je prav v času milske razstave spremljal ob odprtju velike pregledne razstave v Moskvi. Bauhausovska struktura milskega muzeja, kot so si jo zamislili ar-

sklopi zimskih motivov, kjer so se zasnežene pokrajine poigravale z mehko obsijanimi meglicami, detaili iglastih površin, jezerskih bregov (Barcis). Osrednji blok je predstavljala evokativno pokrajino Furlanske nižine v okolici Casarse. Denimo značilne odrezane murve ob zasneženi cerkvi sv. Antona Opata pri Versuti, kjer je Pasolini koval svoje prve furlanske stihe, a tudi v megli komaj zaznavne silhuete drevesnih debel in krošenj na zapuščnem koruznem polju in še diagonalne krivulje gazi v snegu (Respiccio), abstrahirane odtise lebdečih vrst trt in kolov, ki spominjajo na stilizirana Spacalova črtovja vinogradov

Fotograf Stefano Ciol predstavlja svojo razstavo v muzeju Cara'

hitekti tržaške pisarne Starasciati Giovanni Paolo Bartoli, Roberto Dambrosi, Claudio Farina, Verjano Markezic in Maurizio Martinelli, je zelo ustrezala svojskemu razstavnemu konceptu.

Stefano Ciol je iz svoje bogate datoteke podob izbral skupek krajinskih fotografij z romanj od Srednje do Severne Italije in na osnovi tlorisa je nastala montaža podob, ki uprizarja naravo skozi letne čase v posebnem izraznem ključu s slikovnimi variantami in tudi ranami, kot nakazuje naslov **Natura, fra splendori e ferite**. Začne se z nenavadnimi "svetlobnimi po-

in ograd s Krasa.

V naslednjih barvnih fotografijah, na nasprotnih stenah, se belina izsušenega blata in pajčevinasta ustja zemeljskih brazd dotikajo nenaravne smaragdne površine reke Celline ob jezu pri Ravedisu. Počrno-bilske podobe praznih zabojev, razseljene zapuščene hiše in skeleti rečnih rastlin, s skupnim naslovom "površine, ki so prišle spet na površje", nas v močnem kontrastu uvedejo v pravo eksplozijo divje lepote reke Tilment pri Ragogni in Pinzanu. Tu prevladujejo blesteči toni sijajno sinje in zelene modrine reke in neba, kjer se belina snega dokončno preda rjavkastim masam goščav, od sonca obsijanemu zrnatemu produ, od silovitosti narave povsem prečesani strugi (San Giorgio al Tagliamento) in redkim totemom, "preživelim po nevihti", v gozdovih v okolici krajev Cleulis, Forni Avoltri in Timau.

"Veliki rani" iz doline Visden-de, absolutni inštalaciji podrtih dreves in rastja pod mogočno krono venetskih gora, odgovarja zadnja utopična fotografija **Hope** (Upanje) iz kraja San Quirico di Val d'Orcia, ki visi na koncu razstave ob hrbtni zastekleni steni muzeja. Na temnorjavem in zelenem mrkem horizontu, ki ga obsvetljujejo vseobsegajoča dramatična oblačna kulisa in zelenkasto zlata črta nižine, se v sredini položne gorske vzpetine zasluči varna površina domačije z značilno krošnjo dreves.

Davorin Devetak

Stefano Ciol, Zima v Barcisu, 2017

predstavnikov velikih narodov, tistih vodilnih v G7 ali EU. Pri-sotni so bili sicer tudi ruski, francoski, španski in italijanski PEN centri, tudi Tržačan Marko Kravos, ki predstavlja pravzaprav dva svetova, a je že tako, da teme hvalevredne medna-

gledi" pašniških obzorij in planin Apenina, ki jih nadkriljuje krona temačnih, nevihtnih, a tudi rahlih oblakov. Poletne osvetlitve značilnih italijanskih krajin iz raznih dežel (Respiccio, Cimolais, Gran Sasso) se stopnjujejo v "svetlobne grafiz-

V avgustu od počitnic in dopustov do politike

Duhovniki so bili najbolj zaslužni za združitev Prekmurja s Slovenijo!

Prihaja mesec avgust, ko na naša vrata že trkajo obveznosti. Pričakujejo nas nove poti, delo kličje. Vendar to ni vse, kar obstaja in kar je pomembno v življenju. To ni vse življenje. To ni konec. Če življenje zgolj živimo, potem se hitro pripeti, da životarimo. Morda so to nekoliko zapletene misli avtorja, ki sem ga navajal in povzel, vendar dodajam, da te misli, če upoštevamo tudi njihovo povezanost z duhovnostjo oziroma vero, lahko predstavljajo in nudijo izhodišče za navedbe tistih dogajanj, ki v tem vrhunskem poletnem mesecu potekajo v Sloveniji.

Med političnimi strankami in civilno-družbenimi gibanji obstaja soglasje o tem, da je vprašanje nezakonitih prebežnikov pereče že skoraj pet let, a ostaja še vedno aktualno in nerešljivo. Tako zatrjuje tudi, denimo, Janez Janša in Janez Lenarčič, predlagani slovenski kandidat za komisarja v prihodnji novi Evropski komisiji. Vodja dela desno usmerjene slovenske opozicije, Janez Janša, zagotavlja, "da bi bila v primeru, če bi bil on predsednik vlade, Slovenija neprodušna zaprta za nezakonite migrante". Ob tem pa je razvidno, da premier Marjan Šarec in notranji minister Boštjan Poklukar meje nimata pod nadzorom, kar vztrajno prepričujeta javnost ter domačo in mednarodno politiko. Pred kratkim so na Dolenjskem ustanovili prvo t. i. vaško stražo, ki domačine varuje in ščiti pred nasilnimi migranti.

Ilegalci sicer čedalje pogosteje vpadajo in potujejo po Sloveniji tudi s pomočjo samoorganizacij in društev, pri čemer jih financira država. Dr. Vinko Gorenak, nekdanji notranji minister in morda najboljši poznavalec migrantske problematike, opozarja premiera Marjana Šarca, "da je skrajni čas za ukrepanje". Navaja, "da Slovenijo v nekaj naslednjih dneh lahko preplavi na tisoče novih nezakonitih migrantov, ki bodo tavalili od vrat do vrat in izsiljevali naše ljudi. Od tod do hujšega nasilja pa je samo tanka meja. Takih razmer

bebeci. To se lepo vidi ob naši južni meji, tisti s Hrvaško, ko si mimoidoči migranti vzamejo vse, kar si lahko, vdirajo v hiše, kradejo avtomobile, smetijo našo naravo, ugrabljajo ljudi, in celo kamenjajo naše otroke. Slovenski levo usmerjeni mediji in vlada pa za obstoječe razmere dolžijo nas, kritike, vlada pa namesto, da bi ljudi zavarovala, jim svetuje, naj se zaklepajo v hiše". Nekdanji časnikar in zdajšnji funkcionar Slovenske demokratske stranke, Miro Petek, navaja, "da so v slovenskih osrednjih oziroma koalicijskih in provladnih medi-

naslovom *Samopašnost Marjana Šarca*, zapisala, "da dokler bo Marjan Šarec v levih dominantnih medijih nedotakljiv, bo vladal samopašno v slogu – briga me za ves svet. To je zelo slabo za Slovenijo in nas, njene državljane". Zagotovo pomembnejše od razprtij v slovenski politiki in državi

v slovenstvu. Med temi duhovniki so Matija Slavič, Jožef Klekl starejši, Ivan Baša, Ivan Jerič, Jožef Godina in Franc Kovačič. Zgodovinar in publicist Ivo Žajdela v Slovenskem času, ki je časnik za družbo in kulturo ter priloga katoliškega tednika Družina, ugotavlja, "da so domači katoliški duhovniki v Prekmurju usodno vplivali na duhovno preobrazbo slovenskega prebivalstva prav v času, ko je bilo to najbolj potrebno. Se pravi v desetletjih hude madžarizacije, od zgodnjih 80. let 19. stoletja pa do konca prve svetovne vojne". Spominjam, da so člani antantne mirovne konference Prekmurje poleti leta 1919 dodelili Sloveniji, v okviru tedaj že načrtovane države Jugoslavije. Dne 12. avgusta leta 1919 so obravnavano ozemlje, torej Prekmurje, brez bojov zasedle jugoslovanske čete.

O hudih časih za Slovence v Venezueli. Po enomesečnem obisku doma v Sloveniji se je v Venezuelo vrnila Antonija Sodja - Brundula, voditeljica tamkajšnjega slovenskega izseljenskega društva sv. Cirila in Metoda. V pogovoru za slovenski katoliški tednik Družina je povedala podrobnosti o obupnih razmerah, v katerih živijo tudi naši rojaki. Nekdaj je v Venezueli živelo okoli 600 Slovencev, zdaj pa jih je precej manj. Težave jim poskušajo lajšati tudi s paketi, napolnjenimi s hrano, in raznimi pripomočki, ki jih pošilja Karitas iz Slovenije. V pomoč se je z denarjem vključila tudi slovenska vlada. "Moja pokojnina znaša 5 evrov, liter olja pa pri nas v Venezueli stane 4 evre", je povedala naša gostja in menila, "da je zboljšanje razmer v državi odvisno od zunanjih sil". Slovenecem pri premagovanju težav in stisk pomaga vera. "Križa je in ljudje se bolj zatekajo k Bogu".

Marijan Drobež

Prekmurje

Prekmurje

si Slovenija, preprosto, ne sme dovoliti". Magister Tadej Lan je v reviji Demokracija ponovil in opozoril, "da so migranti iz azijskih in afriških območij drugačni ljudje, kot smo Slovenci. Oni o nas mislijo, da smo prismojeni evropski

jih migracije povsem obrobna in zamočana tema. V državo se valijo trume novih nezakonitih migrantov, ki jih je veliko več, kot poročajo z notranjega ministristva. V medijih se s temi problemi ne ukvarjajo, ljudi raje sprašujejo, kam bodo šli na do-

pust ali katero pivo najraje pijejo". Prevladujoče stanje duha in razmere v Sloveniji, z oceno premiera Marjana Šarca, je ponovno jedko in z ironijo ocenila publicistka Maja Sunčič. V tedenskem magazinu Reporter je v komentarju z

bo bližnje proslavljanje 100-letnice združitve Prekmurja z matičnim narodom oziroma državo Slovenijo. O tej veliki zgodovinski temi je izšlo več novih knjig, pričevanj in osebnih zapisov. Napovedujejo dve veliki proslavi, državno in katoliško. Obe naj bi bili okoli 17. avgusta, najbrž v Beltincih. Priprave na oba dogodka naj bi vodila in usmerjala nekdanji predsednik Slovenije, Milan Kučan, ki je doma iz Prekmurja in dober poznavalec tamkajšnjih razmer, ter murskosoboški škof Peter Štuppf. Pripada salezijanskemu cerkvenemu redu, doma pa je iz Beltincev, torej tudi v Prekmurju. V Prekmurju pred svečanostmi veliko pišejo o preteklosti tega območja in navajajo, "da so bili med najbolj zaslužnimi za združitev Prekmurja z matičnim narodom slovenski katoliški duhovniki. Ljudi so vzgajali

NOVA GORICA Pogled nazaj: Festival mladinske kulture Vizije

Veliko avtorskih projektov in kakovostnih uprizoritev

V letošnjem maju (od petka, 17., do nedelje, 19.), pred *Tednom ljubiteljske kulture*, ki navadno ponuja celo vrsto ljubiteljskih kulturnih dogodkov, so Novo Gorico prevertili raznolike predstave in glasbeni ter drugi večeri, katerih protagonisti so bili mladi, ki se v prostem času z vne- mo po-

ganiziral Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti. Festival Vizije je letos sooblikoval Festivalsko leto kulture v Mestni občini Nova Gorica. Na odrih novogoriškega Kulturnega doma, SNG Nova Gorica in novogoriške gimnazije se je zvrstilo devet gledaliških predstav in ena lutkovna uprizoritev, na Mo-

svoja umetniška obzorja. Festival Vizije v Novi Gorici je finale – zadnja stopnja vseslovenskega festivala, ki poteka najprej na območnih nivojih. 120 mladih, ki so nastopili na njem, je izbor od skoraj 1.000, ki so se na nižjih ravneh festivala predstavili na gledališkem, lutkovnem, likovnem, literarnem ali glasbenem področju.

V nedeljo, 19. maja 2019, popoldne so v veliki dvorani SNG Nova Gorica slovesno podelili vizionarje. **Vizionarja za najboljšo predstav v celoti** je prejela predstava *Maus* Gledališke šole prve gimnazije Maribor. Ta predstava "te čustveno pretrese in racionalno zadane. V njej je z minimalnimi sredstvi predstavljena izredno kompleksna vsebina predloge in presunljivo dobro ujet občutek znamenitega romana v stripu Arta Spiegelmana", je med drugim napisala v obrazložitvi žirija. **Vizionarja za kolektivni nastop** je prejela predstava *Iz kokona* skupine Čebelnice, ki deluje v okviru Društva Gledališče Glej. Predstava je "odličen prikaz sodobne družbene in osebne izpraznjenosti, praznine današnjega sveta". **Vizionarja za igralski tandem** sta prejela **Borut Petrovič in Jakob Šfiligoj** za igro v predstavi *V našo skuto ne pojdejo*, Amaterskega mladinskega odra SNG Nova Gorica. V pred-

Borut Petrovič in Jakob Šfiligoj

stavi omenjena igralca "nastopata kot neverjetno usklajen tandem, kot skorajda klasičen komedijantski par/... / Gre za igralca, ki se odlično dopolnjujeta in neločljivo prepletata v igralskih gagih, v besednih dvo- bojih in situacijski komiki". **Vizionarja za dramaturgijo in priredbo** je prejela Lana Krmelj za predstavo *Nora* (Hiša lutk) v izvedbi Gledališča druga scena, Druge Gimnazije Maribor. Nagrado prejme za "samosvojo in svežo priredbo Ibsenove klasi- ke".

Vizionarja za lutkovno animacijo je prejela predstava *Voda* Lutkovne skupine Zrna/Krožnik, Društva Koruzno zrno, Slovenska Bistrica, "ker učinkovito prepleta klasično gledališče in lutkovno animacijo, ki deluje nepriljeno, duhovito in tehnično dovršeno v vsej svoji zahtevnosti".

Rock vizionarja za najboljšo rockovsko skupino je prejela skupina *Ice on fire* iz Hinj pri Žužemberku (prepričala je z izredno izpiljenim in dovršenim nastopom). **Rock vizionarja za naj-**

nastopih, **Mare Bulc**, ki ustvarja tudi kot igralec, pisec dram in dramatizacij ter intermedijski umetnik, in glasbenik **Jernej Vene**. Ivanušič je dejal, da je bilo na festivalu "veliko predstav s tematiko, ki nas danes neposredno zadevajo, to so migranti, nestrpnost, izgubljenost posameznika v sodobnem svetu". Meni, da so bile predstave na zelo dobri ravni, dramaturško in režijsko drzne. Veseli ga, "da mladi ohranjajo romantično teatralno, da so predani kolektivni igri, da gledališče ustvarjajo v najbolj žlahtnem pomenu besede". Bulc, ki je bil letos prvič v žiriji, je mnenja, da je festival Vizije zelo kakovosten, in upa, da se bo kdo izmed teh mladih igralcev odločil za poklicno igralsko pot. Vene, ki je bil drugič žirant na Vizijah, pravi, da ga ponovno preseneča to, "koliko mladih je zainteresiranih za umetnost in koliko časa namenijo temu, da izpilijo svoje ustvarjalno delo".

Iva Koršič

Predstava Maus

svečajo umetniškemu izražanju. Na sporedu je bil namreč 11. festival mladinske kulture *Vizije 2019*. Tudi letos je Vizije, ki je največji, najkakovostnejši in najbolj raznolik festival mladinske kulture v Sloveniji in združuje vsa umetniška področja mladinskega ustvarjanja, saj sodelujejo gledališki, lutkovni, glasbeni, literarni in likovni ustvarjalci, or-

stovni pa je bilo na sporedu pet rock koncertov. V gledališki rotundi je svoja likovna dela razstavilo dvanajst mladih fotografar. Vizije potekajo v Novi Gorici od l. 2008. Kot je povedal direktor festivala, Matjaž Šmalc, strokovni svetovalec za gledališko in lutkovno dejavnost, bo v Novi Gorici ta festival tudi ostal in prihodnje leto še razširil

Skupina Ice on fire

Velika množica za mlado pevko v Coroninijevem parku

Tish je navdušila na prvem uradnem koncertu v Gorici

Mlada in nadarjena pevka Tish je v četrtek, 25. julija 2019, privabila okoli tisoč poslušalcev v park vile Coronini Cronberg v Gorici, kjer je imela svoj prvi uradni koncert. Bil je namenjen domačim oboževalcem, ki so jo zvesto podpirali skozi celotno "pustolovščino", ki jo je imela v italijanskem talent showu Amici, kjer jo je vzljubilo ogromno ljudi, pa tudi drugim ljubiteljem njene glasbe, ki so prišli na Drevored 20. septembra od drugod. Podelili so ji nagrado Tim music, kar je le formalno priznanje za dejstvo, da je postala ena izmed največjih mladih pevskih talentov v Italiji. Dogodek je organizirala goriška občina v sodelovanju z združenjem Smilevents. Pred začetkom večera je župan Rodolfo Ziberna navdušeno povedal, da je koncert dar za Gorico, mesto, v katerem je obetavna umetnica odrasla. Poleg tega je poudaril, da Gorica mora spodbujati rast mladih umetnikov.

Tish je psevdonim Tijane Borić, 18-letnice, ki se je rodila v Republiki srpski v Bosni in Hercegovini, a je večji del življenja preživela v Gorici. V glavnem je opravila slovenske šole v Gorici, in sicer osnovno šolo Fran Erjavca v Štandrežu, nižjo srednjo šolo Ivan Trinko in nato začela

višjo šolo na tehniškem zavodu Žiga Zois. S športnimi dejavnostmi se je ukvarjala v SZ Olympia. Že od mladih nog ima opraviti z glasbo, saj je 8 let igrala violino (danes igra tudi violo, klavir, kitaro in ukulele), čeprav je bilo petje od nekdaj njena prva ljube-

smi, ki jih je sama napisala, kot so na primer *Casino* (njena do zdaj največja uspešnica), *How can you live in You make me vomit* (iz njenega prvega albuma, *Tish*, ki je izšel 17. maja letos), pa tudi pesmi drugih pevcev, ki jih je pela na televizijski oddaji, ki jo vodi Maria De Filippi. Ena največjih vzornic mlade goriške pevke je soul in jazz zvezda Amy Winehouse, ki ji je Tish na goriškem večeru poklonila eno izmed pesmi. Da ima pokojno angleško pevko za zgled, je bilo razvidno že iz nekaterih vokalnih interpretacij. Med drugim je odlično "obvladala" oder

foto Samuel D.

žen. Preden se je prijavila na talent show Amici, je bila članica majhne glasbene skupine s prijatelji, Tish & chips. Nastopala je v barih in sanjala, da bo nekega dne zaslovela kot umetnica in bo glasba postala še bolj del njenega življenja. Danes so se njene sanje uresničile, saj je nastop zaznamoval začetek njene turnee po Italiji, ki se bo začela jeseni. Za glasbeno spremljavo je poskrbel 25-letni kitarist Eugenio Cattini, ki je nekatere pesmi tudi pel v duu z njo; po vsej verjetnosti jo bo tudi spremljal na turneji. Mlada pevka je odpela nekaj pe-

in znala vzpostaviti neposreden stik z občinstvom, ki je izredno cenilo njeno izjemno razpoznavno barvo glasu. Med eno pesmijo in drugo je tudi sproščeno spregovorila in povedala marsikatero - tudi smešno - anekdoto s svoje dosedanje umetniške poti. Med drugim je priznala, da bi rada prodrla na mednarodni ravni; tudi zaradi tega dosledno piše pesmi v angleščini. Vsi, ki smo jo poslušali, menimo, da je na pravi poti za dosego tega cilja, in ji lahko le želimo veliko uspeha in zadoščenja.

Samuel Devetak

S 1. strani

Do kdaj še?

Od 26. do 28. marca leta 2020 bo mesto Assisi gostilo mednarodni posvet mladih podjetnikov in ekonomistov na srečanju The Economy of Francesco (Franciškovsko gospodarstvo). Na tridnevno srečanje je papež Frančišek osebno povabil najbolj prodorne ekonomiste in podjetnike, da bi tri dni na

glas razmišljali, kako bi se dalo v najkrajšem času spremeniti današnje gospodarstvo v tako, ki bi na svetovni ravni postalo bolj pravično, inkluzivno in vzdržno. Papež je povabil mlade ekonomiste in podjetnike ne glede na veroizpoved, a samo take, ki skušajo spremeniti svet na bolje. Tak svet, kakršnega bi

lahko imeli vsi, kajti Zemlja je skupni dom in papež trdi, da bi morali spremeniti gospodarstvo, ki bi moralo sloneti predvsem na zavzemanju za skupno dobro, predvsem pa bi se morali zavzemati za ekologijo, za svet, v katerem ne bo revnih in na rob potisnjenih. Preprosto zato, ker je to mogoče! Papež Frančišek to ve, zato stalno to poudarja, zato ga razviti Zahod ne mara, tudi zato o tem napovedanem srečanju niste veliko brali.

Osma številka mladinske revije Galeb

Pomladno razigrana vsebina

Na naslovnici aprilske številke Galeba simpatičen zajček navihanih oči s polno košarico pirhov na cvetoči trati, obžarjeni s pomladnim soncem, prijazno vabi bralce, naj vzamejo v roke revijo in naj preberejo njeno pestro vsebino. Avtorica risbice je Nicole Mbengue, tretješolka OŠ Josip Jurčič, Devin. Njene sošolke so tudi poslane Galebu risbice s pomladnimi motivi, šolarji OŠ Fran Milčinski s Katinare pa so se zaustavili pri portretiranju našega velikega pesnika Franceta Prešerna. Risbice z mačjim protagonistom so poslali četrtošolci OŠ 1. Maj 1945 Zgonik. Medved in Miška v stripu, ki ga oblikujeta Majda Koren in Bojan Jurc, si ogledujeta pariške zanimivosti in z vlaka občudujeta njive sivke. Bralcem razkrivata še marsikaj o Franciji in jim postavljata tudi vprašanja. Zvedavi in kar nerodni Dejnozaverčki mihe ha si želijo letenja. V tem brez težav uživajo lastovke, znanilke pomladi, ki se v marcu ali aprilu vračajo v naše kraje in nas razveseljujejo s cvrčanjem. Njihove značilnosti so privlačno opisane v rubriki *Skrivno življenje živali* izpoda Marjete Zorec, ki citira tudi opis lastovke Frana Erjavca. Katerina Kalc je zelo nazorno in natančno ilustrirala te ptice, ki jih imamo vsi radi. Včasih jih je bilo pri nas veliko več. Kakšen ptiček je pa čebelar, razlaga v rubriki *Soimenjaki* Darinka Kobal, Ivana Soban ga je ilustrirala zraven čebelnjaka, za katerega skrbi čebelar (*na sliki*). Pomlad jo je zagodla Mihcu iz

dopolnjevanke Maje Furman in Dunje Jogan: zaljubil se je v Meto! Pošastko mu je pomagal, da sta se srečala... Erika Cunja vodi protagonistko svoje zgodbe, Marijo, po babičini hiši. Tokrat se mudi na hodniku, kjer je babica za Božič zmeraj postavljala smrečico. Mala Eva se je z babico šla predstave Labodje jezero. Zgodbo piše

Neli K. Filipič, ilustrira pa Ana Zavadlav. Klarisa M. Jovanovič predstavlja pravljico o kralju, ki si je zaželel tako ladjo, da bi letela po zraku. Zanj je obljubil bogato plačilo. Dela so se lotili trije sinovi. Uspelo je najmlajšemu, ki so ga vsi imeli za tepčka. Ker je bil dobrega srca, je svojo malico, kruh z maslom, delil z lačno starko - očitno dobrohotno čarovnico, ki mu je pomagala uresničiti njegovo željo. Zgodbici s poučno poanto je avtorica priložila recept za zeliščno maslo, ki bo najbolj teknilo na domačem kruhu. Štefan Turk je tokrat v svetlejših barvah upodobil utrinek iz zgodbe. Temnejše, grozeče barve pa je uporabil za pripoved Helene Jovanovič o Janu in Jasni, ki sta taval po gozdu in iskala svojo zajkljo. Za las sta jo rešila pred

lisico, nato pa utrujena zaspala in sanjala o grozni čarovnici - Sova Sanjača je spet imela kremplje vmes! A vse se je dobro končalo, ko so otroka in zajkljo končno našli starši in stric.

V aprilski Galebovi številki so tudi tri pesmice. Prva nosi naslov *Kočija*; vanjo večkrat vstopa beli vran, ki te obišče, "če si res bolan". Jure Jakob in Anja Jerčić Jakob sta njen avtor in ilustrator. Barbara Gregorič je pa stkala stihe o zajčku, ki nestrpno čaka pomlad. Prikupno ilustracijo je prispevala Živa Pahor. Chiara Sepin je opremila pesmico *Kazalo čisto malo* Milana Petka Levokova s kažipoti, usmerjenimi v vse smeri, da se bralcu kar zavrti v glavi... Prav majhno kazalo se je namreč izgubilo in ne ve, ne kod ne kam. Matejka Grčić in Chiara Sepin pa varno vodita bralce na izlete po Sloveniji. Tokrat kar z vlakom iz Sežane do Nove Gorice, pa še naprej proti Jesenicam po Bohinjski progi do Bohinja in Bleda. Pri tem mimogrede svetujeta potovanje z vlakom, ker je "čistejši" prevozno sredstvo. To rubriko --- *Po slovensko* --- kot zmeraj spremljajo vprašanja in vaje za bogatenje jezika. Na Galebovih straneh aprilske številke sta še vaji za najmlajše bralce. Ester Deržanc in Chiara Sepin sta v besedi in ilustraciji pripravili *Vajo za koncentracijo in pozornost*, Anka Kočevar pa pobarvanko oz. risbico, na kateri je treba ugotoviti, kaj je glasno in kaj tiho. Jasna Merku' razlaga, kakšne odtenke lahko ima vijolična barva, ki je barva skrivnosti, kreativnosti in fantazije, previdnosti, inteligence in modrosti.

Galebov kviz Alenke Škrli in križanka Jožeta Petelina dopolnjujeta bogato aprilsko številko revije.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (254)

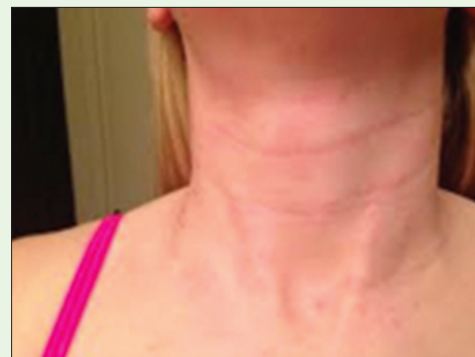
Hipotiroza v naturopatiji (2)

Kako s hrano uravnati energetske šibke ščitnice? Enostavno! 2 meseca se držimo jetrnega jedilnika, in sicer iz jedilnika odstranimo vsa živila, ki energetske šibijo ščitnico, to so: kava, čokolada, razhudniki, oreščki, vse začimbe, mlečni izdelki, pomaranče, češnje, slive, losos.

Primer dnevnega jedilnika za krepitev ščitnice:

za zajtrk prosena kaša s semeni, brusnicami in jabolki, poleg pijemo cikorijsko; za dopoldansko malico uživamo breskve, za kosilo ješprenj z bučkami, radič in fižol, za popoldansko malico eno jajce, za večerjo enolončnico (bučke, brokoli, koromač, fižol, beluš, korenček) V pomoč oslabilni ščitnici bo tudi to, da doma izvedemo 2x na teden kopel iz njivske preslice, saj bomo tako razbremenili telo toksinov, ker bodo šli iz telesa skozi znojenje. Hkrati bomo še okrepili jetra. Tako bodo jetra lažje odvajala toksine iz telesa. No, pa pogledimo, kako prepoznamo hipotirozo. Kakšne znake nam pošilja telo? Če opazite na vratu take črte, kot so na sliki, to niso starostne gube. Telo kaže, da

ščitnica ne deluje pravilno, da je v deficitu, da energija ščitnice po telesu ne teče pravilno. Enako sporočilo vam pošilja telo, če na tem mestu najdemo bel madež. Mnogo ljudi misli, da je to zaradi tega, ker ob sončenju sončni žarki ne dosežejo te točke.

Vendar beli madež ni zaradi nepravilnega sončenja, ampak z njim nam telo kaže na deficitarno delovanje ščitnice. Če ste nenadoma utrujeni in potrebujete več kot 8 ur spanja na dan, če se

nenadoma zredite, ne da bi povečali vnos hrane, pomeni, da je ščitnica v deficitu. Če si nikakor ne morete opomoči po hudi bolezn ali operaciji in se obdobje okrevanja vleče predolgo (npr. pol leta), pomeni, da je vaša ščitnica v deficitu. Če ste doživeli hud stres v službi ali ste imeli smrt v družini in ste predloga časa utrujeni, apatični, brezvoljni, je gotovo vaša ščitnica v deficitu.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 30. julija 2019, ob 13. uri

Hrepenenje je pot, smisel, življenje ...

Zakaj nimam miru

O meni pravijo, da nimam miru, da venomer nekam grem, nekaj iščem, nekam hodim ... Ne vem, ali je to v celoti res. Obdobja so, mislim, da jih imamo vsi, taka in drugačna. Priznam pa, da je v meni nenavadna energija, nenavadna sla po gibanju. Ne vem, ali naj to imenujem nemir, veselje ali ljubezen do življenja. Morda je samo beg pred tesnobo, preteklostjo, osamljenostjo. Morda je le radovednost. Morda je vendarle, konec koncev... nemir.

“Ko brez miru okrog divjam, prijatlji prašajo me: kam?” Ti Prešernovi verzi so mi bili v mladih letih nadvse pri srcu. Menda sem jih zapisala tudi v tem nemiru, ki sem ga čutila že tedaj. Morda še bolj, kot ga čutim zdaj, v zrelih letih. In sem ga nosila v srcu, včasih, največkrat pa je on nosil mene med ljudi in med krajine v svet.

Daj mi mir, mi je govorila mama. Daj mir, so mi ponavljali v šoli. In celo prijateljica, s katero sva preživljali popoldneve in večere tja do pozne noči, mi je včasih, ko sem jo že zjutraj silila, naj vendarle nekam greva, očitala, da nimam nikoli miru.

Taka sem bila kot otrok, nemir

me je spremljal, ko sem odrasčala, menda dosegel svoj višek v puberteti, zdaj pa je še vedno stalnica mojega življenja in me spremlja skozi vsakdan. Ravno pred dnevi mi je mož rekel, veš kaj, vse je narobe med nama, našel si bom kako petinšestdesetletnico, vsaj ne bo imela tvoje energije in bova skupaj posedala na kavču. In imel bom mir.

Nemir. Ko ga začutiš v sebi, res ne moreš več posedati ob kavi in knjigi. Ko zadiši po njem, ko zapiha veter z morja, ko zadiši po gobah in premočeni prsti iz bližnjih gozdov, ko je nebo modro, da bi tonil v njem... Ko enostavno zaslutiš v sebi nekaj, kar narašča, kar prekipeva, kar utripa, in bi šel, čeprav ne veš kam. Kolikokrat se poskušam umiriti, vzamem knjigo v roke in sedem nekam na vrt. A po nekaj minutah spet vstanem, vsrkam vonj po prezrelem poletju in že me ima, da bi šla. A sama ne vem, kam pravzaprav naj grem in kje je pot, ki jo iščem.

V najstniških letih sem v takih nemirnih dneh iskala prijatelje. Prilepila sem se na telefon, dokler nisem našla nekoga, ki je bil voljan potepanja. Če pa nisem našla družabnika, je nemir v meni naraščal, prerasel v razočaranje in se spajal z občutkom samote. Brez cilja sem tavalala od sobe do balkona, se naslanjala na okno in iskala obzorja v odsevu morja, ki ga je goltal nebotičnik.

Nemir je prekletstvo. Nemir je

kot bolezen. Nekaterim prizanaša, drugi smo kot neozdravljivi bolniki, ki mu kljubujemo z bolečino in mu podarjamo življenje. Nemir ne

zna biti usmiljen. Nemir grize, duši, kipi, prepolna ga je duša, ujet je v misli. Nemir so sanje, poti, besede. Nemir je morda samo bolj vsakdanja beseda za

hrepenenje. Kam pa greva danes, me je včasih vprašala prijateljica, ko še nisva opravili vozniškega izpita in sva se z avtobusom pripeljali do Oberdankovega trga in potem naprej peš v objem mestnih ulic. Saj ni važno, samo da nekam greva. Lidija je bila nežna, uklonljiva duša in mi je sledila. Hodili sva

kraje, da bi živeli. Nemir je tudi sla po življenju. Po življenju, ki itak mineva, polzi, vsak dan bolj in vsak dan hitreje.

Odras nemira so bile tudi moje selitve. Ne vem, pravzaprav sploh nočem vedeti, kolikokrat sem se v življenju že selila. Nikogar ne poznam, ki bi se tolikokrat selil, ki bi s tako lahkoto prehajal iz kraja v kraj. A vendar, ne mislite, da je to tako enostavno, kot zgloda. Ne zaradi dela, truda, težko je zato, ker del mene, drobec mojega srca, vendarle ostane v vsakem kraju, od koder odidem. In zaradi tega se vračam in nemir je še večji. In počasi prehaja v bolečino. Vem, da ni izhoda. Bolel me bo do smrti.

Ostani, mi govorijo vsi. Ostani, so mi govorili v Repnu, v Kostanjevici, ostani, mi je govorila tudi mama, ko sem še živela v Trstu. Ostani, sem prvič slišala tudi tu, kjer sem zdaj, in priznam, da mi je bilo toplo pri srcu. A nemir je močnejši. Tudi tokrat vem, pa čeprav še mene to boli, da bom našla razlog, da bom odšla.

Na kraje se navežem. Najbolj, ko potujem. Ko se nekje ustavim za nekaj minut, ur ali za nekaj dni, pomislim, da bi rada ostala. Pravzaprav vsakič to pomislim. In nikoli mi ni prijetno, ko se vračam domov. Pa čeprav, odkar sta me dva draga prijatelja prepričala, da sem končno kupila pametni telefon, ves dan tiščim to prekleto napravo v roki in klepetam s tistimi, ki sem jih na svoji dolgi, nemirni poti pustila za sabo. Nemir je prekletstvo. Bolezen. Najhujši je zjutraj, ko je svet poln obetov in ko mi ne pusti spati. Tedaj me ima, da bi šla. In ko že navsezgodaj načrtujem, kam in s kom bi šla, začutim njegov neusmiljeni primež. S kom, to je menda največji problem, ker se pač staram in z mano moji prijatelji. In skoraj nihče več ne premore moje energije. Zadnjič, na pohodu, je bilo nekemu prijatelju celo slabo, tako da smo se bali, da bomo morali poklicati rešilec, in točno vem, da ga ne bo več z mano na “vandranjih”.

Nemir je močno čutiti v jasnih poletnih nočeh. Kajti nemir so sanje, so skrivnosti, so pesmi in harmonike. Poleti je nemir najhujši, ker so noči tople in polne vabečih vonjav. Nemir boli in duši, ko utrinki nosijo želje mimo neba, ko je nekje v daljavi slišati glasbo, ko je čas za klepet, ognje, druženje. Če drugače ne gre, če drugega druženja ni, se zatečem k internetu. Včasih s prijatelji, pravimi, ne virtualnimi, kajti virtualnih ne maram, klepetam prek spleta dolgo v noč, no, včasih do takrat, ko se že dela jutro. Bolj pozne so ure, več je neuresničljivih sanj, več je nemira v njih.

Utrujena nisem nikoli. Nemir ti ne da, ti ne pusti, da bi podlegel utrujenosti, kajti nemir je bolezen. Nemir je zasvojenost. Kot klic je, ki te vabi. Pridi. Pojdi. Išči. Menda imamo nemir Slovenci v krvi. Imenujemo ga hrepenenje. Besedo sem želela večkrat prevesti italijanskim prijateljem, ker je lepa, ker je popolna, ker v njej vidim sebe. A mi ni uspelo, ker prevoda ni. Ker menda hrepenimo samo Slovenci. Tja od Lepe Vide naprej.

Spominjam se, kako sem kot otrok prvič brala o lepi Vidi. In sem občutila žalost, tesnobo ter srečo in nemir hkrati. Bolečino in sanje. Občutila sem vso veličino hrepenenja, ki človeka žene, da bi odhajal in se vračal. Da bi nenehno odhajal in se nenehno spet vračal. In menda je ostala v meni Lepa Vida, s svojimi sanjami in svojimi solzami. Menda se je tedaj rodila tista želja, da bi odhajala. In tista bolečina, ki jo rojevajo spomini. Hrepenenje imamo v sebi od rojstva. Slovenci. In jaz. Prav zato me jezi, ko mi prijatelj piše na facebook, naj dam vendar mir, naj vzamem knjigo v roke in ostanem doma. Dokler bom živa, bom čutila lepoto in bolečino večnega hrepenenja. Hrepenenje je pot, je smisel, je življenje. In bolečina z njim. Vzemite mi vse, a pustite mi nemir. Nemir je del mene. Nemir nosi na svojih krilih vse moje krasne, številne, nikoli uresničene sanje.

Suzi Pertot

Naše nogometne ekipe začenjajo treninge

Po revoluciji Primorje na pripravah na elitno ligo

Po nazadovanju Juventine in Krasa bo v novi športni sezoni naša najvišje postavljena nogometna ekipa proseško Primorje. Priprave na nastop v elitni ligi po junijskem napredovanju so rumeno-rdeči začeli v ponedeljek na igrišču na Rouni, kjer se je zbralo več kot trideset nogometašev. Na Proseku je prišlo poleti do prave revolucije. Kljub prestopu v najvišje deželno tekmovalje ni ostal od lanske članske ekipe, z izjemo nekaterih mladincev, niti en član moštva. Kot znano, so proti koncu sezone pri Primorju ostali brez enega od pokroviteljev, od katerega so pričakovali podporo, tako da niso mogli junakom zmage v play-offu promocijske lige poravnati do konca vseh obveznosti v obliki potnih stroškov. To je predsednik Robert Zuppin priznal in se obvezal, da bodo to storili čim prej. Že pred končnico prvenstva, v maju, je v javnosti na to težavo

opozoril lanski trener, nekdanji prvoligaški igralec Riccardo Allegretti. Nato je postava opravila svojo nalogo, dosegla napredovanje, vsi igralci in tehnično vodstvo pa so se nato odločili, da zapustijo tabor Primorja. Društvena uprava je zato

Predsednik Primorja Robert Zuppin

morala postaviti temelje povsem na novo. Še danes je ekipa v resnici pravo gradbišče, na preizkušnji je veliko nogometašev z raznih vetrov. Novi trener je Michele Campo, profesor telesne vzgoje po rodu s Sicilije, ki je že delal pri Krasu in Zarji (lani). Na razpolago bo imel

izjemno mlado garnituro, ki bo predstavljala v zahtevnem prvenstvu pravo neznanko. Od tržaškega San Luigija je prišlo nekaj fantov (povratnik Loperfido, Marzini, Gridel in Nuzzi), ki niso prišli v poštev za D ligo, mesto pod soncem pa bodo skušali izboriti posamezniki iz mladinskega pogona Triestine, z Goriškega, iz Furlanije in celo iz Veneta, ki so za zdaj na pripravah in se dogovarjajo z novim športnim vodjo Riccardom Maschiettom. Kam bo lahko enajsterica ciljala v A ligi amaterjev, je danes nemogoče napovedovati, najverjetneje pa jo glede na omejen proračun čaka krvav boj za obstanek. Treninge začenjajo te dni tudi ostale slovenske ekipe. V promocijski ligi bodo zamejsko gibanje

zastopali Juventina, Kras in okrepljeni Sistiana/Sesljan. V prvi amaterski ligi bosta igrala Mladost in Zarja, v drugi kategoriji Breg, Primorec, Sovodnje in Vesna, v tretji amaterski ligi pa Gaja in, kot kaže, mladinska vrsta Zarje.

HC

Vrednotenje kulturnih in zgodovinskih značilnosti Dvojezična toponomastika v občini Prapотно

Te dni so slovenski prebivalci občine Prapотно z veseljem opazili, da so cestni delavci začeli postavljati dvojezične table ob vhodu v vasi zgornje Idrske doline. Kot predvideva 22. člen deželnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino, je občina Prapотно na podlagi javnega razpisa prejela za dvojezične krajevne napise 7.612,80 evra, občinska uprava pa je tako uresničila načrte o izboljšanju krajevnih cestnih tabel v korist domačinov, ki poleg

italijanščine govorijo še drug jezik, ter tudi turistov. Table s starimi narečnimi krajevnimi imeni pomenijo namreč vrednotenje območja,

njegovih kulturnih značilnosti in zgodovine. Vključno z večjim nižinskim

naseljem Prapотно, kjer so šole, sedež občine in pošta, šteje celotna občina 45 vasi in manjših zaselkov, table pa bodo te dni postavljene pred vse gorske zaselke Idrske doline, kjer se še vedno govori v slovenskem narečju. O zanimivem jezikovnem prepletanju, v zadnjih

stoletjih je namreč na področje Prapottnega, ki nosi sicer ime z jasnim slovenskim korenem, prodrla tudi furlanščina, sta se razpisala Maurizio Puntin in Lauro Iacolettig v knjigi Starodavna prafara v Prapottnem - Toponomastika in onomastika, ki je izšla leta 2015 pri Združenju Blankin in Zadrugi Most.

S. P.

Nič dobrega se nam ne obeta

Stanje okolja kritično; milijonu vrst grozi izumrtje

Človeštvo uničuje naravo, od katere je odvisen njegov obstoj. Milijonu živalskih in rastlinskih vrst grozi izumrtje, številne bi lahko izgubili že v nekaj desetletjih, opozarja poročilo Združenih narodov. Če želimo ustaviti degradacijo okolja, potrebujemo sistem-

in rastlinskih vrst umira po stopnji, ki je od več deset- do več stokrat hitrejša kot v zadnjih desetih milijonih let. Milijonu živalskih in rastlinskih vrst grozi izumrtje.

Spremembe, ki so jih povzročila desetletja plenjenja in zastrupljanja gozdov, oceanov, zemlje

tro, res hitro krepi", je za AFP opozorila soprodsedujoča IPBES Sandra Diaz, sicer profesorica na univerzi v argentinski Cordobi. Na četrtem in petem mestu so onesnaževanje - v reke in oceane je, denimo, vsako leto odvrženih 400 milijonov ton težkih kovin, strupenega blata in drugih od-

ske spremembe, so posvarili strokovnjaki.

Preživetje ljudi je odvisno od narave, ki nam daje čisto vodo, zrak in zemljo, primerno za obdelovanje. A če želimo ohraniti to naravo, potrebujemo temeljite spremembe načina, na katerega proizvajamo in porabljamo skoraj vse, še posebej pa hrano, navaja poročilo Medvladne platforme za znanstveno politiko o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES). Gre za prvo tovrstno poročilo po letu 2005, za njim stoji več kot 130 držav, so opozorili pri IPBES. Tri leta ga je pripravljalo 150 vodilnih mednarodnih strokovnjakov iz 50 držav, k njemu pa je prispevalo še 250 drugih strokovnjakov. Opira se na skoraj 15.000 podatkov, med njimi so znanstvene objave in vladne informacije.

Skupno 1800 strani dolgo poročilo in sprejeti povzetek za odločevalce naj bi služila kot osnova za boljše politike in delovanje v prihodnosti.

Strokovnjaki so opozorili, da okoli osem milijonov živalskih

in zraka, ogrožajo človeštvo "vsaj toliko kot podnebne spremembe", je opozoril Robert Watson, ki je predsedoval zasedanju predstavnikov 132 držav.

Poročilo opozarja, da bo zaustavitev nevarnih teženj terjala "transformativno spremembo" - temeljito prevetritev načina, na katerega proizvajamo in uživamo dobrine, še posebej hrano. "Spodkopavamo same temelje naših gospodarstev, načinov preživljanja, prehranske varnosti, zdravja in kakovosti življenja po svetu", je posvaril Watson. "S transformativnimi spremembami mislimo na temeljno, sistemsko reorganizacijo", je poudaril. Poročilo prvič v zgodovini IPBES izpostavlja pet glavnih razlogov za izgubo vrst in degradacijo narave. Prva dva, ki močno vodita pred drugimi, sta izginjanje oz. izginotje habitatov zaradi spremenjene rabe zemlje in morij ter neposredna človeška raba rastlin in živali.

Na tretjem mestu so podnebne spremembe, ki pa se na lestvici hitro dvigujejo. "Vidimo, da se vpliv podnebnih sprememb hi-

padkov - ter tujerodne vrste, kot so podgane, komarji, kače in rastline, ki se prenašajo na ladajah ali letalih.

Watson je opozoril še na dva velika posredna dejavnika, ki močno vplivata na izgubo biotske raznovrstnosti in podnebne spremembe - to sta povečevanje števila ljudi v svetu in njihove sposobnosti trošenja.

V besedilu, okoli katerega so se vladni predstavniki pogajali več dni, ni niti kriterijev za napredek niti datuma, ki naj bi predstavljal skrajni rok za ukrepanje. Besedilo ne vsebuje niti konkretnih predlogov ukrepov.

Izpostavlja pa dejanja, ki se jim ne bo mogoče izogniti: zmanjšanje uživanja mesa, ustavitev izsekavanja gozdov v tropskih državah, zmanjšanje luksuzne potrošnje, ukinitvev okolju škodljivih subvencij in sprejemanje koncepta nizke gospodarske rasti, dodaja AFP.

Poročilo bo služilo kot osnova za razpravo na zasedanju pogodbenic Konvencije ZN o biološki raznovrstnosti na Kitajskem oktobra 2020.

nekaj tednih, kasneje pa se lahko pojavi prizadetost živčevja, sklepov ali srca, je pojasnil Franc Strle iz Univerzitetnega

kliničnega centra (UKC) Ljubljana. "Zaradi lymške boreioleze se ne umre, lahko pa zelo zagreni življenje", je opozoril. Druga najpogostejša klopna bolezen je klopni meningoencefalitis. V zadnjem desetletju na leto povprečno zbolijo okoli 170 oseb, lani je bilo prijavljenih 153 primerov. Tudi ta bolezen se pojavlja sezonsko, obolenost pa je najvišja na Gorenjskem in Koroškem.

Kot je pojasnil Strle, se prva faza bolezni prične približno teden do 14 dni po vbodu s slabim počutjem. Pri večini bolnikov se po vmesnem izboljšanju pojavi druga faza bo-

S 6. strani

Sv. Ana ...

Posebno pester je bil sobotni spored. Po pozdravnih besedah predsednika Združenja Krajevna skupnost Pevma - Štmaver - Oslavje Lovrenca Peršolje, ki se je zahvalil vsem, ki so pripomogli k ureničitvi praznika, tudi Kulturnemu društvu Sabotin iz Štmavra, ki mu predseduje Matjaž Pintar, sta člana dramskega odseka PD Štandrež Božidar Tabaj in Marko Brajnik podarila udeležencem večera komedijsko enodejanko *Na trimu*, ki je izšla izpod spretne peresa Janeza Povšeta in je v repertoarju dramskega odseka že od leta 2004, ko je bila premierno uprizorjena na Prazniku špargljev v Štandrežu pod večjo režijsko roko Janeza Starine, takrat člana SNG Nova Gorica. Od tedaj je našla že ogromno ponovitev, na katerih se je nasmejala množica gledalcev. Izkušena štandreška igralka v tekst vsakei vrineta kakšno svojo improvizacijo, tako da se besedilo, deloma narečno obarvano, zaiskri z malce drugačnega zornega kota. Srčika pa ostaja nespremenjena: odnosi med možem in ženo so vselej neizčrpen komedijski vir, pri katerem se napaja tudi ta posrečeni komedijski utrinek. V njem sta protagonista dva moška, ki se srečata na trim stezi. Eden (Božidar Tabaj) je ves skrušen in zagrenjeno razpreda svoje misli o zakonskem stanu; sam občuti vso težo tega jarma, saj v hiši dela vse on: pomiva posodo, hodi v trgovino po nakupih... Drugi (Marko Brajnik) pa je ves dinamičen, "frajersko" zagotavlja, da sam doma ne pomaga prav nič. Prvemu dopoveduje, da mora zaigrati na drugačne, gospodovalne strune. Ob nenadnem telefonskem klicu pa se situacija popolnoma spreobrne: drugi ves ponižen roti ženo, naj ga ne zapusti, saj bo začel pomagati pri hišnih delih, prvi pa ukazovalno pove svoji ženi, da bo morala odslej sama vse postoriti v domačem gospodinjstvu, on pa bo samo "mačo".... Zdi se, da se žena s to idejo popolnoma strinja!

Kljub temu da je tokrat publika sedela ob mizah, obloženih z jedadom in pijačo, in bila kar precej raztresena (nekateri so bili do nastopajočih povsem brezobzirni s svojim glasnim klepetanjem!), sta igralka blestela v svoji izvajalski moči in iskrivo posredovala duhovito vsebino, v kateri se zrcali tudi delček resničnega življenja vsakogar izmed nas. Izvrstnemu komedijskemu nastopu je sledilo predavanje Vilija Prinčiča o bratih Rusjan, Edvardu in Josipu-Pepiju, prvih slovenskih letalcih, ki sta bila tudi načrtovalca, izdelovalca in pilota. Letos namreč poteka 110-letnica prvega poleta Edvarda Rusjana na Malih Rojcah v Gorici, na današnjem atletskem in nogometnem stadionu. Z letalom, ki sta ga sama izdelala v domači delavnici sodov (!) v današnji ulici della Cappella v Gorici, poimenovanim Eda 1, je Edvard preletel v višini 2 metrov kakih 60 metrov daleč. To je bil za tedanje čase izreden uspeh. Ob projekciji fotografij je Vili Prinčič, ki ga na Goriškem pa tudi širše poznamo kot vnetega ljubiteljskega raziskovalca dogodkov iz prve svetovne vojne pa tudi navdušenega zbiratelja podatkov o bratih Rusjan, orisal življenjsko in letalsko pot obeh bratov. Tema je namenil knjigo

Vili Prinčič med predavanjem o Rusjanih

V sinjo brezkončnost, ki je s podnaslovom *Po sledih odkrivanja zapaščine bratov Rusjan, pionirjev letalstva* izšla l. 2011. V strnjeni obliki so poslušalci lahko spoznali presenetljivo ustvarjalno pot bratov Rusjan, katerih oče je bil Slovenec, Franc Rusjan, mati pa Furlanka, Grazia Cabas, doma iz Medeje. Prinčič je učinkovito osvetlil njuno strast za letanje, ki ju je popeljala do Zagreba, kjer sta se ob pomoči zagrebškega fotografa in poslovneža Mihajla Mercépa začela spogledovati z mislijo na "serijsko" izdelavo letal. Svoje letalske veščine je Edvard, ki je bil tudi odličen kolesar (bil je član slovenskega Kolesarskega društva Gorica) uspešno prikazal v Zagrebu, v Beogradu pa ga je žal

pričakala smrt pri 24 letih. 9. januarja 1911 se je Edvard odločil za polet kljub neugodnim vremenskim razmeram. Njegovo letalo je lepo vzletelo in preletelo zidove beograjske trdnjave in železniški most na Savi. A nenaden sunek vetra je zlomil krilo, tako da je letalo strmoglavilo ob vznožje Kalemegdana poleg tirov železniške proge. Edvard je umrl ob prevozu v bolnišnico. Z vsemi častmi je bil pokopan v Beogradu.

Vili Prinčič, ki je do zdaj izdal kar nekaj knjig različnih vsebin, je nanizal veliko podatkov in opozoril na razna obeležja, ki spominjajo na brata Rusjan (Josip se je kasneje odselil v Argentino) in so jih razne ustanove postavile ob 100-letnici prvega leta v Gorici, na Rojcah, pred palačo goriške pokrajine, na pročelje hiše, v kateri sta stanovala in delala, v Bevkovi knjižnici... Po Edvardu Rusjanu se imenuje letališče v Mariboru. Tam je nameščena "kopija" pregledne dokumentarne razstave o Rusjanih, ki je nastala ob stoletnici prvega poleta v Gorici in bila na ogled v nekdanjem pevmskem župnišču. Tam je bila tudi razstava likovnih in literarnih del, ki so jih učenci ob mentorjih učiteljih izdelali v šolskem letu 2017/18 v okviru projekta *Zastavilmo skupne moči za skupne cilje* v spomin na Mirka Špacana (izvaja ga Krožek Anton Gregorčič in finančno podpira Dežela Furlanija Julijska krajina na podlagi zakona 38/2001). V besedi in sliki so prikazali, kakšno šolo bi si želeli in kaj bi spremenili v svoji vasi. Najmlajši bi radi imeli v šoli krmil-

nico za ptičke, gugalnico, vrt, peskovnik... "Starejši" osnovnošolci bi si želeli imeti vodene ogledke po Sabotinu, gasilski dom, center za mlade, center za dnevno varstvo starejših, varne kolesarske poti, pa še marsikaj. Res so se izkazali s svojimi lepimi, zanimivimi zamislimi v risani in pisani podobi.

Na sobotnem večeru je za glasbeni utrinek iz narodne zakladnice poskrbel trio, Vili Prinčič (kitara), Joško Leban (harmonika) in Miloš Uršič ("lončeni" bas). Žal so kaj kmalu dežne kaplje pregnale poslušalce in godce, ki so se zatekli pod šotore in še kaj pojedli in popili. Organizatorji so namreč poskrbeli, da vse praznične dni ni zmanjkalo ne hladne pijače ne dobre hrane.

Nadležni in nevarni vbodi

Preventiva najboljša zaščita pred klopnimi boleznimi

Obolevnost zaradi klopni, ki jih prenašajo klopni, je v Sloveniji med najvišjimi v Evropi. Najpogostejši sta lymška borelioza in klopni meningoencefalitis, proti kateremu pa se lahko učinkovito zaščitimo s cepljenjem. S toplimi dnevi se poveča aktivnost klopov, zato strokovnjaki pozivajo na ustrezne ukrepe, s katerimi se zaščitimo pred okužbami.

Za lymško borelioza v Sloveniji letno zbolijo med 3000 do 7000 oseb vseh starosti, največ od 55 do 64 let. Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) je bilo lani prija-

vljenih okoli 7500 primerov borelioze, kar je po besedah Marte Vitek Grgič z NIJZ največ v zadnjem desetletju.

Bolezen se pojavlja sezonsko, od maja do oktobra, ko je aktivnost klopov največja. Razširjena je po vsej Sloveniji, najpogostejša je v novogoriški regiji. Cepiva proti tej bolezni ni, zato je pomembna zaščita pred vbodi klopa z ustreznimi oblačili in repelenti.

Lymška borelioza se navadno začne z rdečino, ki se pojavi od nekaj dni do enega meseca po vbodu klopa, se počasi širi, na sredini blede in dobi obliko obroča. Te običajno izginajo po

koncentracije in ohromitve. Do teh pride v petih do 10 odstotkih primerov, odstotek bolnikov tudi umre, je pojasnil Strle.

Najbolj učinkovit način zaščite

proti klopnemu meningoencefalitisu je cepljenje, ki ga priporočajo vsem, ki hodijo v naravo. Osnovno cepljenje zajema tri odmerke, nato pa na tri in kasneje na pet let sledijo poživitevni odmerki. A kot ugotavljajo na NIJZ, je v Sloveniji precepljenost nizka, redno se namreč cepi le med sedem do osem odstotkov prebivalcev. Po letošnjem programu cepljenja je cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu za otroke, ki letos dopolnijo tri leta, in odrasle, ki letos dopolnijo 49 let, financirano iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja. Ob tem je Grgič Vitko opozorila, da se bo to cepljenje lahko začelo, ko bo na voljo t. i. zavarovalniško cepivo, predvidoma jeseni.

"Klopa mimamo s pinceto čim bližje koži in ga počasi izvlečemo", v primeru vboda svetuje Strle. Če smo pri tem

preveč sunkoviti, lahko rilček namreč ostane v koži. Priporočljivo je, da klopa odstranimo čim prej.

Klopi prenašajo tudi humano granulocitno anaplazmozo, ki je vročinska bolezen z bolečinami v mišicah, glavobolom in slabim počutjem. Zdravi se z antibiotiki, s katerimi po Strletovih besedah vročina praviloma pade v 24 urah.

Klopne bolezni potrdijo z diagnostiko v mikrobioloških laboratorijih v nekaj urah, je pojasnila Tatjana Avšič Županc z inštituta za mikrobiologijo in imunologijo ljubljanske medicinske fakultete. Pri tem morajo biti zelo pozorni in natančni, da med bolniki, ki imajo zelo podobno klinično sliko, razlikujejo med povzročitelje ma klopne meningoencefalitisa in virusa zahodnega Nila, ki sta si genetsko zelo podobna.